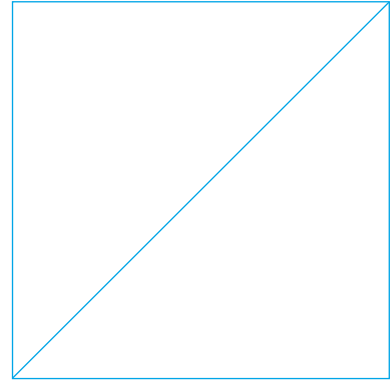

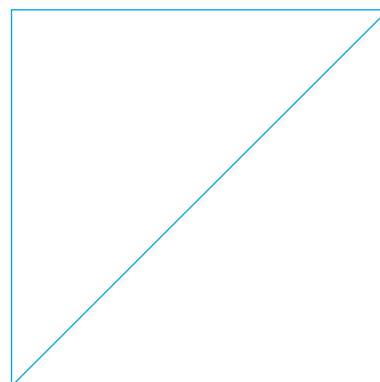
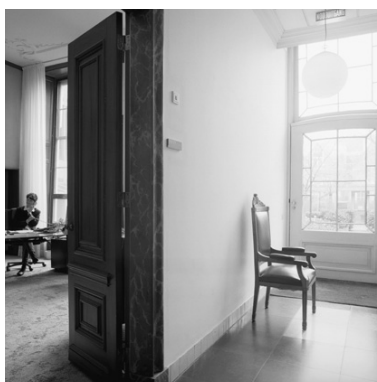
de Rechtspraak

De Rechtspraak

Jaarverslag 2011

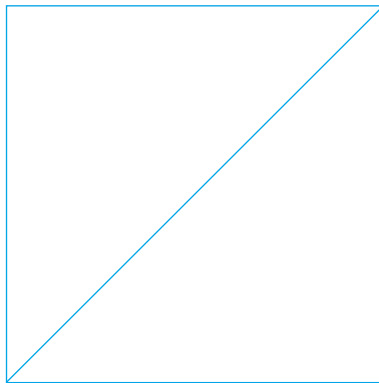
Inhoud

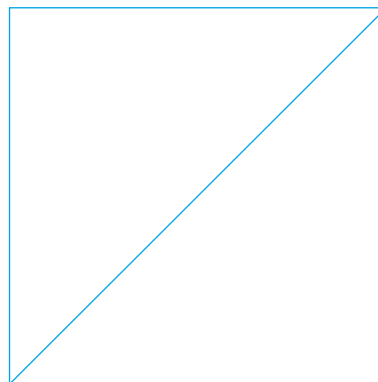
Deel 1	4
1. Inleiding	5
1.1 Transparantie over integriteit	6
1.2 Instroom en afhandeling van zaken	7
1.3 Tijdigheid van rechtspraak	7
1.4 Digitale toegankelijkheid	7
1.5 Reflectie en toetsing van vonnissen	8
1.6 Kwaliteitsnormen	8
1.7 Herziening Gerechtelijke Kaart	8
1.8 Wetsvoorstel Verhoging Griffierechten	9
1.9 Gemeenschappelijke bedrijfsvoering	9
1.10 Reorganisatie bureau Raad	9
2. Agenda van de Rechtspraak 2011-2014	10
2.1 De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat	11
2.1.1 Betekenis van de rechtspraak in het staatsbestel	11
2.2 De Rechtspraak versterkt de kernwaarden, onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit	12
2.2.1 Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit	12
2.2.2 Professionaliteit/deskundigheid	15
2.2.3 Communicatie en openbaarheid	19
2.3 De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving	20
2.3.1 Klantwaarderingsonderzoek	20
2.3.2. Dienstverlening	22
2.3.3 Tijdigheid	22
2.3.4 Differentiatie en maatwerk	27
2.3.5 Mediation	27
2.3.6 Effectiviteit van het recht	28
2.3.7 Digitale toegang	29
2.3.8 Motivering van uitspraken	30
2.3.9 Vergroten materiële en formele rechtseenheid	30
2.3.10 Positie slachtoffer in het strafproces	30

2.4 De Rechtspraak implementeert de nieuwe gerechtelijke kaart	31
2.4.1 <i>Activiteiten</i>	31
2.5 De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering	32
2.5.1 <i>Vernieuwing rechtersprofiel, werving, selectie en opleiding</i>	32
2.5.2 <i>Gemeenschappelijke bedrijfsvoering</i>	33
2.5.3 <i>Strategische personeelsplanning</i>	33
2.5.4 <i>Het bekostigingssysteem</i>	33
2.5.5 <i>Het Nieuwe Werken</i>	34
2.5.6 <i>Duurzaamheid</i>	34
2.5.7 <i>Digitalisering</i>	34
3. Onderzoek en wetgevingsadvisering	36
3.1 Onderzoek	38
3.2 Wetgevingsadvisering	38
4. Instroom en productie	39
4.1 Instroomontwikkeling	40
4.1.1 <i>De civiele sector van de rechtbanken</i>	40
4.1.2 <i>De kantonrechter</i>	41
4.1.3 <i>De bestuurssectoren van de rechtbanken</i>	42
4.1.4 <i>De strafsectoren van de rechtbanken</i>	42
4.1.5 <i>De gerechtshoven en appelcolleges</i>	42
4.2 Afgehandelde zaken en voorraadontwikkeling	43
4.2.1 <i>Productieverdeling</i>	43
4.2.2 <i>Productie- en voorraadontwikkeling</i>	44
4.3 Productiviteit en productie ten opzichte van de afspraken	47
4.3.1 <i>Productiviteit en ontwikkeling kosten en aantal medewerkers</i>	48
4.3.2 <i>Gerealiseerde productie vergeleken met de begrote productie</i>	50
4.3.3 <i>Eigen vermogen</i>	51
5. Financiën	52
5.1 Managementparagraaf	53
5.2 Jaarrekening	54
5.3 Overige gegevens	69
5.3.1 <i>Resultaatsbestemming</i>	69
5.3.2 <i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	69
Voetnoten	71
Deel 2	73
1. Cijfers	74
2. Bijlage	97

1
Deel

Deel 1

Inleiding

1 Inleiding

Stille getuige

Dit jaarverslag is een stille getuige van de Rechtspraak in 2011. Het onderstreept dat de Rechtspraak samen leven mogelijk maakt. Dat lijkt een vanzelfsprekendheid, maar is het niet. Om samen leven mogelijk te maken, moet rechtspraak eerlijk en deskundig zijn, maar ook voortvarend, betrokken en toegankelijk. Deze maatschappelijke opgave vertaalt zich in het werk van alledag, waarvoor de ongeveer 2.500 rechters en hun 7.500 medewerkers zich inzetten. In 2011 was sprake van ongeveer 1,8 miljoen kleine en grote rechtszaken.

Dit jaarverslag geeft de inspanningen van de Rechtspraak in het afgelopen jaar weer. Bovendien is dit jaarverslag de stille getuige van de vernieuwing waaraan de Rechtspraak op tal van terreinen werkt. De vernieuwingen zijn gericht op het veiligstellen en verder versterken van de deskundigheid, op een toegankelijke rechtspraak, op het bevorderen van vaart in de behandeling van rechtszaken, op het borgen van de integriteit van de rechterlijke macht, op het stimuleren van interactie met de samenleving en op het beperken van de kosten.

Het Jaarverslag 2011 volgt de Agenda van de Rechtspraak 2011-2014, die in 2010, evenals de Visie op de Rechtspraak, werd vastgesteld. Het jaar 2011 was dan ook het eerste jaar om met de doelstellingen in de Agenda aan de slag te gaan. Deze doelstellingen zijn: bijdragen aan het versterken van de rechtsstaat, het versterken van de kernwaarden, het aansluiten bij behoeften in de samenleving, het voorbereiden van het implementeren van de gerechtelijke kaart en het professionaliseren van de organisatie en bedrijfsvoering. De doelstellingen waren richtinggevend voor de activiteiten.

Maar de wereld staat natuurlijk niet stil. De doelstellingen van de agenda kregen gezelschap van enkele wetgevingsvoorstellen, die - indien ze wet worden - ingrijpende gevolgen hebben voor de Rechtspraak. Het spreekt voor zich dat de Raad voor de rechtspraak en de gerechten ook deze ontwikkelingen met voorrang tegemoet traden.

Tijdens de vernieuwing draaien de gerechten - uiteraard - op volle toeren door. Ook tegen die achtergrond zet deze inleiding enkele hoofdpunten van dit Jaarverslag 2011 op een rij. De hoofdpunten zijn:

- Transparantie over integriteit
- Instroom en afhandeling van rechtszaken
- Tijdigheid van rechtspraak
- Digitale toegankelijkheid van de Rechtspraak
- Reflectie op en toetsing van vonnissen
- Kwaliteitsnormen voor de Rechtspraak
- Wetsvoorstel Herziening Gerechtelijke Kaart
- Wetsvoorstel Verhoging Griffierechten
- Gemeenschappelijke bedrijfsvoering
- Reorganisatie bureau Raad voor de rechtspraak

Hieronder een korte samenvatting van deze hoofdpunten. Verderop in het Jaarverslag worden ze nader toegelicht.

1.1 Transparantie over integriteit

In het kader van de transparantie van de Rechtspraak worden in dit Jaarverslag gegevens gepresenteerd over de oplegging van disciplinaire maatregelen aan rechters. Ook komt het onderwerp wrakingen aan bod. In dezelfde paragraaf wordt ingegaan op de klachtbehandeling.

1.2 Instroom en afhandeling van zaken

In 2011 werden ongeveer 1,8 miljoen zaken bij de gerechten aangebracht. Dit is een lichte daling (circa 2%) ten opzicht van 2009 en 2010. Deze afname in de instroom deed zich voor bij de procedures in eerste aanleg. De appelcolleges zagen een instroomtoename van 2%. Per sector waren er duidelijke verschillen in ontwikkeling van de instroom. Het aantal handelszaken bij de rechtbanken nam sterk af. Dit gold zowel voor zaken die de kantonrechter behandelt als voor zaken die de rechter in de civiele sector behandelt. De verzoeken tot een wettelijke schuldsanering namen toe en het aantal faillissementsrekesten was nog steeds groot. Daarnaast nam het aantal vreemdelingenzaken en strafzaken bij de kantonrechter (overtredingen) sterk af. De belastingzaken in eerste aanleg en in hoger beroep namen zeer sterk toe, evenals het aantal zaken bij de Centrale Raad van Beroep.

Het aantal familierechtelijke zaken nam toe, zowel bij de kantonrechter (meer zaken rond bewind meerderjarigen), bij de sector civiel van de rechtbanken (meer zaken over omgangsregelingen en gedwongen opname in de zorg), als in hoger beroep.

Als gevolg van de instroomontwikkeling nam het totale aantal afgedane zaken in 2011 met 2% af. Voor het eerst sinds 2007 is sprake van een daling in de totale productie. Gewogen naar werklust nam de productie echter met 2% toe. Dit betekent dat er relatief meer zware zaken zijn afgedaan, zoals onder meer belastingzaken en zaken bij de gerechtshoven. De productiviteit nam toe met 3%.

1.3 Tijdigheid van rechtspraak

In 2008 stelde de Rechtspraak normen voor de lengte van rechterlijke procedures op. Het uitgangspunt is dat het overgrote deel van de zaken binnen een bepaalde tijd moet worden afgehandeld. In 2011 zijn deze normen geëvalueerd en waar mogelijk verscherpt. Belangrijke uitgangspunten bij het herformuleren van de normstellingen waren de huidige realisatiegegevens en de ambitie tot verkorting van de duur van procedures waar deze als lang werden ervaren. Tevens is rekening gehouden met wettelijke termijnen en procesreglementen. In het jaarplan van de Rechtspraak voor 2012 zijn de nieuwe normen opgenomen, die vanaf 2012 gelden. Verderop in dit jaarverslag worden de realisaties ten aanzien van de doorlooptijden in 2011 gepresenteerd.

Het beeld is dat in 2010 en 2011 de tijdigheid van de behandeling van rechtszaken bij de gerechtshoven, van rechtszaken bij de bestuurssectoren van de rechtbanken en van de afhandeling van faillissementen sterk is verbeterd. Desondanks is bij genoemde zaken in 2011 nog niet aan de doorlooptijdnormering voldaan. Ook voldeden de strafsectoren van de rechtbanken, uitgezonderd voor raadkamerzaken, en de civiele sectoren, uitgezonderd kort gedingen, niet aan de normering. De procedureduur bij deze sectoren lag echter niet ver meer van de norm af. De familierechtelijke procedures en procedures bij de kantonrechter voldoen al geruime tijd aan de normering.

1.4 Digitale toegankelijkheid

In 2011 zijn er diverse projecten digitale toegankelijkheid uitgevoerd. Dit heeft verschillende producten voor de ontwikkeling van digitale toegang opgeleverd zoals E-filing (uitbreiding voor de advocatuur), roljournalen familie (digitaal raadplegen van diverse procedures door advocaten), digitale indiening van rekening en verantwoording en ontsluiting van registers. Daarnaast zijn diverse projecten in 2011 gestart die hun oplevering krijgen in 2012 zoals roljournaal kanton fase 2 (uitbreiding aanbieden van procesinformatie aan andere gemachtigden dan advocaten zoals deurwaarders), hofjournaal rekest (start van project), digitaal aanbrenge van geldvorderingen en het digitaal dossier insolventies.

Belangrijk is het project e-kantonrechter waarbij een digitale procedure wordt ingericht die partijen in de

gelegenheid stelt (gezamenlijk) hun geschil in een beveiligde elektronische omgeving aan de kantonrechter voor te leggen. In 2011 heeft de Rechtspraak subsidie voor dit project toegekend gekregen, de ontwikkeling start in 2012.

1.5 Reflectie en toetsing van vonnissen

Nadat door de Raad voor de rechtspraak en de Presidentenvergadering een methode voor reflectie op uitspraken is afgesproken, hebben de gerechten deze in 2011 op concrete zaken toegepast waar daartoe aanleiding was. Deze reflectie vindt plaats bij gebleken grote verschillen tussen uitspraken van hogere instanties in dezelfde zaak. Zeventien zaken hebben aanleiding gegeven tot een reflectiebijeenkomst tussen rechtbank en appelcollege.

Daarnaast kan door middel van toetsing van vonnissen een uitspraak worden gedaan over wat velen omschrijven als de echte kwaliteit van de rechtspraak, de kwaliteit van rechterlijke uitspraken bij de gerechten. Stap voor stap wordt het instrumentarium ontwikkeld waarmee de Rechtspraak invulling geeft aan deze kwaliteitstoetsing. Afgelopen jaar was een toetsingskader voor civiele handelsvonnissen beschikbaar. Naast het gebruik hiervan door opleidingscentrum SSR in haar cursussen, is een aantal gerechten aan de slag gegaan met het toetsen van hun uitspraken op basis van de ontwikkelde criteria.

Het vervolg dat hieraan gegeven zal worden door de gerechtshoven, heeft door financiële omstandigheden op zich laten wachten, maar vindt in 2012 plaats. Het experiment bij de hoven houdt in dat tijdens de behandeling van een lopende zaak in hoger beroep het vonnis van de rechtbank wordt getoetst op kwaliteitsaspecten aan de hand van het toetsingskader.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor verbreding van de pilot naar de andere rechtsgebieden. Voor toetsing van zaken in de familie-, straf- en bestuurssector zal ook de gang van zaken op de zitting in de toetsingswijze betrokken worden. De door de rechter gegeven mondelinge toelichting tijdens de zitting zijn een wezenlijk onderdeel van de beslissing van de zaak en de motivering daarvan.

1.6 Kwaliteitsnormen

De Rechtspraak heeft in de periode van 2008 tot en met 2010 kwaliteitsnormen geïmplementeerd op de volgende gebieden: permanente educatie, meelezen van uitspraken van de Enkelvoudige Kamer, meer behandelingen van zaken in de Meervoudige Kamer, instructie en feitenonderzoek, goede bewijsmotivering en doorlooptijden. In 2011 zijn de kwaliteitsnormen geëvalueerd. Daaruit kon worden geconcludeerd dat invoering van de kwaliteitsnormen een grote impact hebben gehad op het kwaliteitsbeleid van de gerechten, ook al is een aantal normen niet volledig behaald.

1.7 Herziening Gerechtelijke Kaart

In 2011 zijn in het wetgevingstraject Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) grote stappen gezet: het wetsvoorstel HGK is door de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer aangeboden. De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp aanvaard. Het is nu in behandeling bij de Eerste Kamer. De Raad heeft in 2011 een advies gegeven over het voorstel. Verwacht wordt dat het wetgevingstraject in 2012 wordt afgerond.

2011 is voor de Rechtspraak het jaar van voorbereiding op de HGK geweest. De Raad heeft hier de overkoepelende regie op. Daarnaast is de Raad verantwoordelijk voor de selectie en benoeming van de leden van de nieuwe rechtsbesturen na inwerkingtreding van de wet HGK. In het afgelopen jaar zijn de noodzakelijke

voorbereidingen getroffen om hieraan uitvoering te geven, waaronder het opstellen van een tijdelijke procedure-aanbeveling tot benoeming van de leden gerechtsbesturen HGK. De fusiebesturen van de gerechten bereidden, op basis van de lokale visie op het (nieuw te vormen) arrondissement, programmaplannen en houtskoolschetsen voor. Daarbij zijn geen onomkeerbare stappen genomen, de wet is immers nog niet van kracht. Om de voorbereiding nader vorm te geven, hebben de gerechten ingezet op het intensiveren van de contacten met ketenpartners en andere belanghebbenden, zijn binnen de gerechten werkgroepen actief en zijn er plannen ontwikkeld op vele terreinen zoals kwaliteit, personeel en opleiding, huisvesting, lokaal beleid op het gebied van management development, bedrijfsvoering, uniformering van werkprocessen en cultuur.

1.8 Wetsvoorstel Verhoging Griffierechten

Het wetsvoorstel Verhoging Griffierechten is dit jaar ter advies aan de Raad voor de rechtspraak aangeboden. In dit voorstel worden de tarieven voor civiele en bestuurszaken zeer sterk verhoogd. Dit zou verstrekkende gevolgen voor de Rechtspraak hebben. De Raad heeft negatief geadviseerd over het wetsontwerp. De toegankelijkheid van de rechter is ernstig in het geding. Daarnaast verwacht de Raad uitvoeringsproblemen wanneer dit wetsvoorstel wordt aangenomen.

Omdat het wetsontwerp nadien is gewijzigd, bracht de Raad een aanvullend advies aan de Tweede Kamer uit. De wijzigingen hebben de bezwaren niet weggenomen. In verband met de door het kabinet beoogde inwerkingtreding van het wetsontwerp op 1 juli 2012, bereidt de Rechtspraak zich wel voor op de implementatie daarvan. De benodigde aanpassingen in de IT-systemen en werkprocessen worden voorbereid. Tevens zijn er vanuit de Rechtspraak publicaties verschenen die ingaan op de negatieve consequenties van de verhoging van griffierechten.

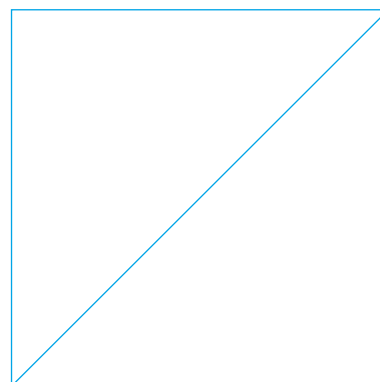
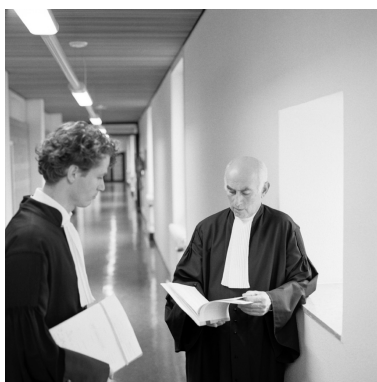
1.9 Gemeenschappelijke bedrijfsvoering

De Rechtspraak is begonnen met de concentratie en centralisatie op het terrein van de bedrijfsvoering. Hiervoor is eind 2011 een Landelijk Dienstencentrum opgericht dat in 2012 fasegewijs wordt ingericht. Een nieuw in te voeren financieel informatiesysteem (genaamd Leonardo) ondersteunt de centralisatie van de bedrijfsvoeringsprocessen. In 2011 zijn hier de benodigde voorbereidingen voor verricht. Het systeem zal in de loop van 2012 in gebruik worden genomen.

1.10 Reorganisatie bureau Raad

In 2011 kreeg de reorganisatie van het bureau van de Raad voor de rechtspraak zijn beslag. Dit bureau telt nu twee directies: Strategie en Ontwikkeling en Financiën, Bedrijfsvoering en Toezicht. Er zijn taken van het bureau ondergebracht in het opgerichte Landelijk Dienstencentrum. De formatie van het bureau is teruggebracht tot honderd fte.

Deel 1

Agenda van de Rechtspraak 2011-2014

2 Agenda van de Rechtspraak 2011-2014

De Agenda van de Rechtspraak is richtinggevend voor de activiteiten van de organisatie. Vanaf 2011 is de Agenda 2011-2014 de leidraad. In dit hoofdstuk wordt de uitvoering van de Agenda in het eerste jaar in kaart gebracht. Beschreven wordt welke activiteiten zijn ondernomen en welke resultaten zijn bereikt. De Agenda 2011-2014 bestaat uit vijf brede doelstellingen die hieronder achtereenvolgens worden besproken:

1. De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat.
2. De Rechtspraak versterkt de kernwaarden.
3. De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving.
4. De Rechtspraak implementeert de gerechtelijke kaart.
5. De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering.

2.1 De Rechtspraak draagt bij aan versterking van de rechtsstaat

De Rechtspraak neemt een essentiële plaats binnen de rechtsstaat in. Zij moet bijdragen aan de instandhouding en versterking daarvan. Daarvoor zijn de eigen prestaties van groot belang. De Rechtspraak streeft naar een geloofwaardige en herkenbare balans tussen de rechterlijke macht aan de ene en de wetgevende en uitvoerende macht aan de andere kant.

In 2011 zijn vanuit de Raad voor de rechtspraak en de gerechten diverse activiteiten ondernomen om bij te dragen aan de realisatie van deze doelstelling.

2.1.1 Betekenis van de rechtspraak in het staatsbestel

De viering van 200 jaar Rechterlijke macht is voor verschillende gerechten aanleiding geweest om in 2011 extra aandacht te besteden aan de betekenis van onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak voor de democratische rechtsstaat. In het kader van deze viering werden ook een expositie en een tentoonstelling over de Rechtspraak georganiseerd. In de Ridderzaal werd het 200-jarig jubileum van de rechterlijke macht gevierd waarbij ook Hare Majesteit Koningin Beatrix aanwezig was. De gerechten hebben de betekenis van onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak ook uitgedragen door middel van diverse communicatie-uitingen, bijdragen aan het onderwijs en ontmoetingen met burgers. Een opvallend initiatief in 2011 is de deelname aan de documentaire *Het oordeel* over de Raio-opleiding. Een ander initiatief betreft het openen van twitteraccounts door diverse gerechten. Andere voorbeelden van activiteiten van gerechten op dit terrein zijn ontmoetingen tussen burgers en rechters tijdens zogenoemde *Meet the Judge*-bijeenkomsten, voordrachten op congressen en seminars, bijdragen aan artikelen in dagbladen, bijeenkomsten met Kamerleden, lokale bestuurders en ketenpartners.

Het kabinet heeft diverse voornemens die de beslissruimte van de rechter beperken zoals de invoering van minimumstraffen voor recidive bij zware misdrijven. De Raad heeft het afgelopen jaar in wetgevingsadviezen en andere communicatie-uitingen bezwaren hiertegen geuit.

De Raad acht het noodzakelijk dat er vooraf rechterlijke tussenkomst is bij het opleggen van bestuurlijke sancties, indien daarbij grondrechten in het geding zijn. In 2011 is het initiatief genomen tot het maken van een inventarisatie van die zaken waarin de (bestuurs)rechter bij de toepassing van de bestuurlijke sancties niet een slechts achteraf, maar een voorgaande, toetsende rol dient te hebben met het oog op de grondrechten die bij de sancties in het geding zijn. In 2012 zullen de activiteiten verder worden ontplooid.

2.2 De Rechtspraak versterkt de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit

De aandacht van media en politiek voor het functioneren van de rechtspraak is groter geworden. Dit is onderdeel van een algemene maatschappelijke tendens, maar wordt ook in de hand gewerkt door al dan niet vermeende rechterlijke dwalingen en andere incidenten, waarbij de onpartijdigheid van de rechter in twijfel wordt getrokken. Omdat burgers mogen verwachten dat de rechter werkelijk boven de partijen staat, vragen de kernwaarden onafhankelijkheid en onpartijdigheid meer aandacht. Omdat integriteit in de maatschappij geen vanzelfsprekendheid meer is, zal de Rechtspraak ook deze kernwaarde een meer expliciete borging geven. Aan professionaliteit worden steeds hogere eisen gesteld en de Rechtspraak zet zich in om de deskundigheid en communicatieve vaardigheden van de rechter te versterken.

2.2.1 Onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit

Natuurlijk kent de Rechtspraak integriteitsbeleid. Dit beleid is echter nog veelal versnipperd. Rechtspraakbreed is er in 2011 een begin gemaakt met het formuleren van een meer samenhangend integriteitsbeleid. Een rechtspraakbreed handboek integriteit is inhoudelijk gereed en zal in 2012 beschikbaar worden gesteld. In dit handboek worden bestaande (inter)nationale instrumenten op het gebied van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit vertaald naar kernwaarden en gedragsregels voor Nederlandse rechters. Verder hebben de gerechten veel aandacht besteed aan de actualisering van het nevenfunctieregister. Diverse gerechten hebben verder activiteiten ondernomen om wederzijdse feedback binnen gerechten en tussen gerechten te stimuleren. Bij een aantal gerechten is een integriteitscommissie actief. Deze commissies hebben als taak de gerechtsbesturen te adviseren over integriteit en het onderwerp bespreekbaar te maken binnen het gerecht. Ook is binnen verscheidene gerechten aandacht besteed aan de ontwikkeling en uitvoering van een integriteitsrisicoscan. Uit het klantwaarderingsonderzoek dat in 2011 is uitgevoerd (zie ook paragraaf 2.3.2) is gevraagd hoe over de onpartijdigheid van de rechter wordt geoordeeld. Het overgrote deel van de professionele partijen en justitiabelen is hier tevreden over. Slechts een gering percentage is niet tevreden. Desondanks is voortdurende aandacht voor integriteit van groot belang.

In het kader van transparantie van de Rechtspraak wordt hierna achtereenvolgens ingegaan op de onderwerpen wraking, disciplinaire straffen en klachtbehandeling.

Wraking

Vorig jaar kreeg televisiekijkend Nederland een primeur voorgeschoteld: in de zaak-Wilders werd een uitspraak van een wrakingskamer live uitgezonden. Voor veel kijkers zal het een eerste kennismaking zijn geweest met het fenomeen wraking. Niet alleen kreeg het instrument hierdoor grotere bekendheid, ook maakte het de vraag klemmender wat een wrakingsverzoek eigenlijk zegt over de onpartijdigheid van Nederlandse rechters. Dit geldt wanneer een verzoek om nieuwe rechters toegekend wordt. In het kielzog van de publiciteit over deze zaak is er de nodige aandacht geweest voor de sterke toename die het aantal wrakingen de laatste jaren heeft laten zien.

In de onderstaande tabel is weergegeven hoeveel wrakingsverzoeken er zijn ingediend en hoeveel er zijn gehonoreerd. Als het aantal gegronde wrakingen afgezet wordt tegen de het totale aantal zaken (circa 1,8 miljoen per jaar), gaat het om een gering aantal: circa één wrakingsverzoek op de 50.000. Slechts een klein deel van de verzoeken wordt daadwerkelijk toegewezen: in 2009 15 keer (3,6%), in 2010 21 keer (4%), en in 2011 waren het er 36 (6,1%), waarvan 33 bij de rechtbanken en 3 bij de gerechtshoven. Voor toekenning van een wrakingsverzoek is niet vereist dat de afwezigheid van onpartijdigheid daadwerkelijk is komen vast te staan. Voldoende is dat in een bepaalde zaak voor een partij de schijn van partijdigheid is gewekt.

Wrakingsverzoeken, 2006-2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal ingediende wrakingsverzoeken	-	-	-	418	529	587
rechtbanken	-	-	-	283	388	450
gerechtshoven	-	-	-	85	107	107
CRvB (Centrale Raad van Beroep)	-	-	-	50	34	30
CBb (College van Beroep voor het bedrijfsleven)				0	0	0

Aantal gehonoreerde wrakingsverzoeken	16	17	39	15	21	36
rechtbanken	15	16	35	15	16	33
gerechtshoven	1	1	4	0	5	3
CRvB en CBb	0	0	0	0	0	0

De conclusie is dat rechters de laatste jaren steeds meer worden gewraakt. Omdat deze groei lijkt samen te hangen met een aantal maatschappelijke trends met gevolgen voor de opstelling van partijen en hun advocaten, mag worden verwacht dat het aantal verzoeken om wraking verder zal stijgen. Bij verdere toename zullen de negatieve gevolgen voor de Rechtspraak, zoals de vertraging van procedures, dominant worden. Met het oog hierop heeft de Raad voor de rechtspraak opdracht gegeven tot onderzoek naar alternatieven voor de huidige wrakingsprocedure waarmee bedoelde negatieve gevolgen kunnen worden beperkt. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de stelsels in andere landen. Het onderzoek zal naar verwachting in het voorjaar van 2012 worden afgerond en in het verlengde daarvan zal de Rechtspraak komen met voorstellen voor aanpassing van de huidige regeling.

Disciplinaire maatregelen

In 2011 heeft de Raad voor de rechtspraak in een brief aan RTL Nieuws toegezegd met ingang van dit jaar jaarlijks in het jaarverslag informatie te publiceren over de aan rechters opgelegde disciplinaire maatregelen en situaties waarbij rechters op initiatief van het gerechtshof hebben besloten tot verzoek om ontslag of vervroegde pensionering.

In 2011 zijn drie rechtspositionele besluiten genomen ten aanzien van rechterlijke ambtenaren voor het leven benoemd.

Disciplinaire maatregelen:

- Eenmaal een schriftelijke waarschuwing[1] op twee gronden, namelijk vanwege de verwaarlozing van de waardigheid van het ambt, de ambtsbezigheden of de ambtsplichten en vanwege de overtreding van het verbod zich in een onderhoud of een gesprek in te laten met partijen of hun advocaten of gemachtigden of een bijzondere inlichting of schriftelijk stuk van hen aan te nemen.
- Eenmaal een schriftelijke waarschuwing[2] wegens de overtreding van de opgelegde verplichting een geheim te bewaren.

Ontslag:

- Eenmaal is aan een rechterlijk ambtenaar op eigen verzoek ontslag (vervroegd pensioen) verleend[3]. De aanleiding is een werkgerelateerde integriteitstekst. Aan betrokkene is geen financiële vergoeding verleend.

Klachtenregeling

Iedereen heeft het recht om over de wijze waarop de rechtbank zich tegen hem heeft gedragen, bij het bestuur van dat gerecht een klacht in te dienen. Klachten kunnen worden ingediend over een gedraging (dat kan zijn

handelen, maar ook juist niet-handelen) van een medewerker of over de bedrijfsvoering van het betreffende gerecht. De klachtenregeling heeft geen betrekking op de inhoud van een uitspraak van een rechter of een beslissing van een rechter. Daarover kan alleen een hogere rechter oordelen. Hoger beroep en cassatie bieden partijen de rechtsbescherming die hen toekomt.

In 2011 zijn 1.412 klachten ingediend bij de gerechten. Het aantal klachten is sinds 2009 met ruim 300 toegenomen. Een van de oorzaken van de toename is dat de bekendheid met de klachtenregeling en het gemak om een klacht in te dienen, zijn toegenomen. Zo heeft het in 2009 landelijk ingestelde digitale klaagschrift in 2011 een meer centrale plaats gekregen op www.rechtspraak.nl, waardoor het eenvoudiger is geworden om een klacht in te dienen. Ook zijn gerechten de vraag of een uiting van ongenoegen als klacht kan worden beschouwd, ruimhartiger gaan beantwoorden. Mogelijk houdt de toename van klachten ook verband met het feit dat de burger mondiger is geworden. Ook kan het zijn dat media-aandacht rondom bepaalde gerechtelijke procedures klagers heeft gestimuleerd om door middel van de klachtenprocedure hun ongenoegen over bepaalde situaties onder de aandacht te brengen. Het is niet zo dat er vaker onterecht wordt geklaagd: het aandeel gegronde klachten, circa 19%, is ongeveer gelijk gebleven.

De klachten betreffen zowel rechters als medewerkers. Bij rechters gaat het bijvoorbeeld over de wijze waarop een zaak of de klager op zitting is behandeld of het niet honoreren van een verzoek om uitstel. Bij medewerkers gaan de klachten bijvoorbeeld over het gebruik van onjuiste adresgegevens van de klager, de wijze van verzending van zaaksgebonden post, het niet tijdig reageren op verzoeken om informatie en de hoogte van het geheven griffierecht. Ook zijn klachten ingediend die betrekking hadden op de tijdsduur van de procedure.

Van de in 2011 afgehandelde klachten is bijna de helft niet in behandeling genomen omdat de klacht over een rechterlijke (procedurele) beslissing ging. Dat aandeel is in de afgelopen jaren gelijk gebleven.

Van de wél inhoudelijk behandelde klachten is 37% (264 klachten) gegrond verklaard, 19% van het totaal. Waar nodig hebben de gegrond verklaarde klachten geleid tot het nemen van verbetermaatregelen, zoals het aanpassen van de werkprocessen.

In 2011 ingediende klachten naar onderwerp

onderwerp	aantal	%
bejegening	188	13%
rechterlijke beslissingen	461	33%
tijdsduur procedures	153	11%
administratieve fouten	243	17%
overige	367	26%
totaal	1.412	100%

In 2011 afgehandelde klachten naar soort afdoening

	aantal	%	deel-%
Niet inhoudelijk behandeld	660	48%	100%
- niet bevoegd (ex art 2 klachtenregeling)	91	6%	14%
- niet-ontvankelijk (ex art 2 klachtenregeling)	274	20%	41%
- niet-ontvankelijk (overig)	189	14%	29%
- buiten behandeling gelaten (ex art 7 klachtenregeling)	36	3%	5%
- schikking of intrekking	70	5%	11%
Inhoudelijk behandeld	724	52%	100%
- ongegrond	400	29%	55%
- gegrond	264	19%	37%
- geen oordeel	60	4%	8%
Totaal	1.384	100%	

Benadrukt wordt dat het hoge percentage klachten dat niet inhoudelijk behandeld wordt, vooral te maken heeft met het grote aantal klachten dat betrekking heeft op de inhoud van rechterlijke uitspraken. Zoals al is opgemerkt, is de klachtenregeling hiervoor niet bestemd.

2.2.2 Professionaliteit/deskundigheid

Realisering doelstellingen kwaliteit

Op basis van jaarstukken van de gerechten, verslagen van bestuurlijke overleggen, het visitatierapport 2010, voortgangrapportages van de sectorprogrammas en bestaand aanverwant (wetenschappelijk) onderzoek, zijn de huidige kwaliteitsnormen geëvalueerd. Uit de evaluatie kan worden geconcludeerd dat invoering van de kwaliteitsnormen een grote invloed heeft gehad op het kwaliteitsbeleid van de gerechten. In elk gerecht is bewust gestuurd op deskundigheidsbevordering, een begrijpelijk en leesbaar vonnis en een tijdige uitspraak. De kwaliteitsnormen Permanente educatie, Promis (goede bewijsmotivering in strafzaken) en Doorlooptijden hebben dan ook het meeste effect gehad in termen van benodigde tijd en capaciteit, de wijze van aansturing en de aanpassing van de werkprocessen. De kwaliteitsnorm Meelezen heeft vooral in de civiele handelssector en (in aangepaste vorm) in de strafsector een zinvolle invulling gekregen. Het meelezen van (concept)vonnissen blijkt in de andere sectoren niet altijd goed toepasbaar. In de strafsector is er veelal sprake van een mondelinge uitspraak. In de bestuurssector worden de vonnissen geconcipeerd door de juridische medewerker, gevolgd door een inhoudelijke bespreking met de rechter. Dan vindt er dus al een inhoudelijke discussie over het conceptvonnis plaats. Het effect van de norm voor meervoudige behandeling van zaken (MK) is niet eenduidig. Kwalitatief heeft de norm geleid tot scherpere criteria in de toewijzing van zaken en betere afspraken met het OM. Een toename in percentage blijkt echter moeilijk te realiseren, omdat het aantal zaken dat zich leent voor meervoudige behandeling niet altijd voldoende is. De norm voor Instructie en feitenonderzoek wordt ruim gehaald en is volledig ingebed in de dagelijkse werkprocessen. Er zijn inmiddels nieuwe kwaliteitsnormen vastgesteld die in 2012 van kracht worden. Het betreft hier feitelijk een actualisatie van de normen.

Hieronder volgt de weergave van de resultaten op de kwaliteitsnormen 2011:

Permanente educatie

		Realisatie	Norm
Rechtbanken	Rechters	76%	100%
	Juridisch medewerkers	68%	100%
Gerechtshoven	Raadsheren	69%	100%
	Juridisch medewerkers	70%	100%
Bijzondere colleges (CRvB, CBb)	Raadsheren	94%	100%
	Juridisch medewerkers	98%	100%

Een gerecht kiest bij een verhoogde instroom van zaken of uitval van medewerkers door ziekte of zwangerschap, over het algemeen voor het afdoen van rechtszaken. Dit is de voornaamste reden waarom de norm van 30 uur permanente educatie niet door iedereen wordt gehaald. Overigens is het dan niet zo dat er geen opleidingen worden gevolgd: de realisatie ligt dan tussen de 20 en 29 uur. De norm voor permanente educatie (PE) van 30 uur waarborgt aandacht en tijd voor het verbreden en verdiepen van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en is van toepassing op iedere rechter, raadsheer en juridische medewerker. Hier wordt invulling aan gegeven door het volgen van cursussen bij opleidingscentrum SSR, vakinhoudelijke seminars, stages en werkbezoeken. Daarnaast zijn ook - net als vorig jaar - in veel gerechten incompany-opleidingen georganiseerd. Regelmatige scholing is steeds meer onderdeel van het gewone werkproces van medewerkers geworden. Bij de belastingsectoren van de gerechtshoven is een begin gemaakt met het opstellen van individuele opleidingsplannen, waarin rekening wordt gehouden met vooropleiding, kennisniveau en de gewenste competentie bij het contact met de (niet-professionele) partij tijdens de zitting. Bij een aantal gerechtshoven wordt een individueel opleidingsplan inmiddels standaard gebruikt.

Meelezen EK

		Realisatie	Norm
Rechtbanken	Civiel handel	82%	100%
	Civiel familie	71%	100%
	Bestuur	64%	100%
	Straf	53%	100%
	Kanton	76%	100%

De norm voor het meelezen bij enkelvoudige uitspraken ziet erop dat een rechter op structurele basis van inhoudelijke feedback wordt voorzien. In alle sectoren is aanzienlijk geïnvesteerd in het meelezen. Het percentage medewerkers dat aan de norm voldoet, is ten opzichte van vorig jaar gestegen met 10% (sector kanton) tot ruim 20% (sector familie en jeugd).

Aantal MK

		Realisatie	Norm
Rechtbanken	Civiel handel	5%	10%
	Civiel familie	1%	5%
	Bestuur	11%	10%
	Vreemdelingenkamer	3%	10%
	Belasting-rijk	29%	15%
	Straf	14%	15%
Gerechtshoven	Belasting	92%	90%
	Straf	92%	85%

Het normpercentage voor het meervoudig afdoen van zaken (MK) is ingesteld om de inzet te stimuleren van één

van de belangrijkste instrumenten voor het bevorderen van de kwaliteit van rechtspraak, namelijk de behandeling van en besluitvorming over een zaak door drie rechters.

In de publieke sectoren wordt de norm behaald dankzij betere afspraken met het OM, intensivering van opleidingskamers en een gericht MK-beleid. De percentages voor zaken van de private sectoren zijn niet behaald. Er is hier in 2011 wel op gestuurd, maar de effecten zijn pas in 2012 zichtbaar omdat de zaken dan uitstromen. Niettemin zijn er binnen de sectoren handel en familie onvoldoende zaken geschikt bevonden om meervoudig behandeld te worden. Dit geldt ook voor de Vreemdelingenkamer.

Instructie en feitenonderzoek

		Realisatie	Norm
Rechtbanken	Civiel handel (comparitie na antwoord)	89%	90%
	Kanton (enquête, descente, pleidooi)	3%	4%
	Kanton (comparitie na antwoord)	27%	25%
	Bestuur (onderzoeksinstrumenten)	10%	10%

De norm voor instructie en feitenonderzoek stimuleert de inzet van de comparities na antwoord (CNA) in de civiele handelssector, de inzet van enquête/descente/pleidooi en CNA in de sector kanton en de inzet van meerdere onderzoeksinstrumenten in de bestuurssector. De norm wordt ruimschoots gehaald.

Promis (goede bewijsmotivering)

	Realisatie	Norm
Rechtbanken	68%	50%
Gerechtshoven	7%	15%

Met de invoering van Promis is een kwaliteitsverbetering beoogd van het strafrechtelijk vonnis. De wijze waarop het vonnis is gebouwd geeft meer inzicht in de redenering achter de rechterlijke uitspraak.

In het kader van de evaluatie is bezien hoe Promis beter gestalte kan krijgen in de gerechtshoven. De nieuwe uitvoering doet meer recht aan de kwaliteitsinspanningen van de hoven en stelt de hoven in staat de Promisnorm op te trekken naar 50%.

Rechter-commissaris

De inzet van de rechter-commissaris (rc) is gelijk aan de inzet in 2010. De inzet van de raadsheer-commissaris in strafzaken kent een succesvolle opmars: de inzet steeg van 276 zaken in 2010 naar 922 zaken dit jaar. In het kader van de voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet versterking positie rechter-commissaris in strafzaken is in 2011 het rapport *Tussen Accusatoir en Inquisitoir Naar een regievoerende rechter-commissaris* door de Raad aan de Minister van Veiligheid en Justitie aangeboden. Dit rapport bevat aanbevelingen op het terrein van werving, selectie, opleiding, minimale aanstellingsperiode, promotiemogelijkheden binnen het kabinet rechter-commissaris, de inzet van juridisch medewerkers en de administratieve ondersteuning, de formatie en de samenwerking tussen de kabinetten rechter-commissaris van de rechtbanken en de gerechtshoven. Deze aanbevelingen zijn grotendeels door de gerechten overgenomen. Voor een goede uitvoering van de wetgeving is de herziening van de gerechtelijke kaart van groot belang. Vooruitlopend daarop worden de samenwerkingsverbanden tussen rechtbanken geïntensiveerd. In diverse gerechten leidt dat tot voornemens tot samenvoeging van kabinetten rc.

De kwaliteitsmaatregelen die dit jaar genomen zijn, betreffen verscherping van de kwalificatie-eisen voor de functie, verruiming van de roulatietermijn en intensivering van de interne afstemming en het extern overleg met het OM en de rc in de sector strafrecht en overleg met de bewindvoerders en curatoren met de rc in de sector civielrecht.

Reflectie en Systematisch overleg kwaliteit tussen de opvolgende instanties

In 2010 is een methode ontwikkeld voor reflectie op zaken waarin grote verschillen bestaan in de uitspraken van eerste en tweede lijn. Het moet dan gaan om verschillen die niet gemakkelijk te verklaren zijn uit bijvoorbeeld nieuw bewijs. In 2011 hebben 17 uitspraken aanleiding gegeven tot een reflectiebijeenkomst tussen rechtbank en appelcollege. Naast de reflectiebijeenkomsten vinden professionele ontmoetingen plaats tussen raadsheren en rechters over opmerkelijke beslissingen en/of vakinhoudelijke thema's, bijvoorbeeld de finale geschilbeslechting. Ter afstemming wordt tussen rechtbanken en hoven met enige regelmaat gesproken over bevordering van de uniformiteit bij de toepassing van rechtsregels en knelpunten in de doorstroom van zaken van eerste aanleg naar hoger beroep.

Toetsing inhoudelijke kwaliteit vonnissen

Het is de bedoeling dat inhoudelijke kwaliteitstoetsing een permanent onderdeel wordt van de visitatie en daarmee van het kwaliteitssysteem van de Rechtspraak. Door middel van deze inhoudelijke toetsing, kan een uitspraak worden gedaan over wat velen omschrijven als de echte kwaliteit, de kwaliteit van rechterlijke uitspraken bij (een sector van) de gerechten.

Stap voor stap wordt het instrumentarium ontwikkeld waarmee de Rechtspraak invulling geeft aan de kwaliteitstoetsing van vonnissen. Afgelopen jaar was een toetsingskader voor civiele handelsvonnissen beschikbaar. Naast het gebruik hiervan door opleidingscentrum SSR in de cursussen, is een aantal gerechten aan de slag gegaan met het toetsen van hun uitspraken op basis van de ontwikkelde criteria. De toetsingsmethode, die op basis van peer review is ontwikkeld, is zeer arbeidsintensief en daarmee te duur om op grote schaal te kunnen toepassen. Het vervolg dat hieraan gegeven zal worden door de gerechtshoven, heeft door financiële omstandigheden op zich laten wachten, en vindt in 2012 plaats. Het experiment bij de hoven houdt in dat tijdens de behandeling van een lopende zaak in hoger beroep het vonnis van de rechtbank wordt getoetst op kwaliteitsaspecten aan de hand van het toetsingskader.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor verbreding van de pilot naar de andere rechtsgebieden. Voor toetsing van zaken in de familie-, straf- en bestuurssector zal ook de gang van zaken op de zitting in de toetsingswijze betrokken worden. De door de rechter gegeven mondelinge toelichting tijdens de zitting zijn een wezenlijk onderdeel van de beslissing van de zaak en de motivering daarvan.

Kennismanagement

Centraal in het kennismanagement van de Rechtspraak staan de jurisprudentiewebsite Porta Iuris en de Wiki Juridica voor alle andere juridische, inhoudelijke informatie. In 2011 is gewerkt aan de technische vernieuwing van Porta Iuris. In 2012 worden de resultaten hiervan zichtbaar. Wat de Wiki Juridica betreft is in 2011 gewerkt aan de inrichting en vulling daarvan voor de onderscheiden rechtsgebieden. Onder leiding van de landelijke overleggen van sectorvoorzitters coördineren de landelijke sectorale stafbureaus het bijhouden en verder ontwikkelen van de Wiki. Ook zijn deze stafbureaus verantwoordelijk voor een deel van de Wiki-paginas. Zij vervullen tevens een belangrijke rol bij het onderhoud van procesreglementen en dergelijke.

De kenniscentra zijn een antwoord van de Rechtspraak op de behoefte specifieke deskundigheid te ontwikkelen, delen en borgen. De kenniscentra voor Milieu en Gezondheid, Fraude, Cybercrime en Financieel economisch recht hebben het afgelopen jaar diverse activiteiten ondernomen - themabijeenkomsten, cursussen, roadshows, nieuwsbrieven, publicaties - om onder de rechters en juridisch medewerkers de (materiële) kennis op hun aandachtsgebieden te vergroten. Naast de kenniscentra en de landelijke sectorale stafbureaus zijn kenniskringen en expertgroepen actief die - net als de kenniscentra - in toenemende mate kennis digitaal ontsluiten. Op het terrein vakkennisdeling van het internationaal recht is het Eurinfra/GCE-netwerk[4] actief.

Binnen de sector civiel van de gerechtshoven is de samenwerking binnen specialistische gebieden in 2011 verder geprofessionaliseerd. Hiervoor zijn vijf groepen ingericht, te weten: vervoerrecht, Europees aanbestedings- en mededingingsrecht, intellectueel eigendomsrecht, bank- en effectenrecht en telecommunicatierecht. Doel van deze groepen is om te komen tot een betere samenwerking voor de behandeling van zaken die specialistisch van aard zijn en die niet bij alle hoven in grote aantallen voorkomen. Deelnemende raadsheren (van elk hof per groep één) nemen als raadsheer-plaatsvervanger deel aan zittingen bij andere hoven om op die manier kennis en ervaringen te delen.

2.2.3 Communicatie en openbaarheid

De Rechtspraak vergroot de zichtbaarheid van de inspanningen op het gebied van kwaliteit, de openheid over haar prestaties en de openheid over gevallen van (vermeende) inbreuken op de kernwaarden. In 2011 is een actievare opstelling vanuit de Rechtspraak te zien om tegemoet te komen aan de groeiende behoefte aan openbaarheid rond rechtszaken en een verbeterde informatievoorziening.

Publicatie uitspraken

In 2011 zijn 26.496 uitspraken gepubliceerd op Rechtspraak.nl, waarvan 12.746 over rechtszaken in eerste aanleg, 6.861 uitspraken door gerechtshoven en 6.889 uitspraken van de bijzondere colleges.

Ten opzichte van 2010 is de publicatie van uitspraken toegenomen met ruim 21%.

Verbetering informatievoorziening

De Rechtspraak hecht waarde aan een goede informatievoorziening aan zowel procespartijen en hun vertegenwoordigers als aan het publiek. Om die reden is de site www.rechtspraak.nl volledig herzien, zodat informatie gemakkelijker vindbaar en begrijpelijker is. In april 2011 is de vernieuwde website gelanceerd. Burgers kunnen op de vernieuwde site sneller informatie vinden over de procedures en ze kunnen met de schrijfhulp gemakkelijker een brief aan de kantonrechter opstellen. De vertrouwde informatiebronnen voor juristen zoals uitspraken en registers zijn onveranderd gebleven, maar zijn te vinden onder één ingang. Vervolgens is begonnen met kwartiermaken voor intensivering van het informeren en attenderen op actualiteiten. Hiervoor is een centrale redactie in het leven geroepen.

Op steeds meer gerechten wordt berichtgeving via Twitter toegevoegd aan het instrumentarium voor communicatie en openbaarheid.

Televisieuitzendingen

Naast uitzendingen van spraakmakende zaken op lokale tv-zenders is de Rechtspraak ook landelijk in beeld geweest. In de rechtbank Amsterdam is in samenwerking met de NCRV de documentaire *De kinderrechter* geproduceerd en in maart 2011 uitgezonden. In een samenwerking tussen rechtbank Utrecht en de EO is de achtdelige televisieserie *De Rechtbank* tot stand gekomen, waarvan vier afleveringen in 2011 zijn uitgezonden. Het werk van de rechters in diverse rechtsgebieden is hiermee in beeld gebracht voor het publiek. Onderzoek naar de effecten van de tv-serie wijst uit dat *De Rechtbank* bij de kijker heeft geleid tot een beduidende toename van het vertrouwen in rechters. De serie heeft niet geleid tot een toename van kennis over rechtspraak bij de Nederlandse burger. Wel is de kloof smaller geworden tussen het beeld dat ondervraagden hebben van rechters en hoe rechters feitelijk zijn.

Spraakmakende zaken

In 2011 is met name veel aandacht geweest voor de zaak-Wilders in de rechtbank Amsterdam en het onderwerp wraking. De commissie-Van Rooij heeft naar aanleiding van deze zaak een evaluatierapport uitgebracht met aanbevelingen voor de Rechtspraak. De aanbevelingen worden meegenomen in de actualisering van het persbeleid van de Rechtspraak in 2012.

Contact met de samenleving

In 2011 zijn in diverse gerechten de activiteiten voortgezet rond klantenpanels, lezersjurys, spiegelbijeenkomsten, schoolbezoeken en het bijwonen van zittingen door schoolklassen. De viering van 200 jaar Rechterlijke macht is in samenwerking met het OM aanleiding geweest om een breed scala aan activiteiten vanuit de Rechtspraak in te zetten ten behoeve van contact met de samenleving. Vanuit de Rechtspraak is hiertoe

onder andere de landelijke campagne *Meet the Judge* ingezet.

Het programma Rechtspraak en Samenleving is in 2011 gestart om te onderzoeken hoe de Rechtspraak nog beter kan aansluiten op de samenleving. Door middel van de projecten reputatiemanagement, decor en decorum, vergroten van maatschappelijke oriëntatie, themadossiers op de website en gebruik van sociale media, doet het programma voorstellen voor (strategische) beeldvorming, oriëntatie op de samenleving en informatievoorziening. In 2012 worden concrete resultaten opgeleverd en geborgd binnen de Rechtspraak.

2.3 De Rechtspraak sluit aan bij behoeften in de samenleving

De Rechtspraak wil nauw aansluiten bij de behoeften en problemen in de samenleving. Om dit te realiseren werkt de Rechtspraak aan een oplossing voor de lange duur van procedures en wordt de voorspelbaarheid van rechterlijke beslissingen vergroot. Deze beslissingen zullen nog meer dan nu een bijdrage leveren aan de oplossing van de onderliggende conflicten van partijen. Daarnaast zal de Rechtspraak toezien op de goede werking van wet- en regelgeving waarbij zij waarnemingen op dit vlak deelt met wetgever en bestuur.

2.3.1 Klantwaarderingsonderzoek

In 2011 heeft een landelijk klantwaarderingsonderzoek plaatsgevonden onder 4600 advocaten, officieren van justitie, vertegenwoordigers van overheidsorganen en 2400 justitiabelen. Het is de eerste keer dat alle rechtbanken en hoven tegelijkertijd aan het onderzoek meededen. Een grote meerderheid van de rechtzoekenden is tevreden over de Rechtspraak: 73% van de professionals en 81% van de burgers en bedrijven zegt tevreden tot zeer tevreden te zijn over het functioneren van de gerechten. Dat betekent dat ook veel partijen die in het ongelijk zijn gesteld, hun zaak toch goed behandeld achten. De kern van de Rechtspraak, het rechterlijk functioneren, krijgt een hoge waardering. De rechter wordt onafhankelijk en deskundig geacht. Ook onderwerpen als de uitspraak en uitleg van de vervolprocedure worden (zeer) positief beoordeeld. Kritiek is er ook. Slechts 46% van de professionals en 55% van de rechtzoekenden is tevreden over de doorlooptijden. Ook is er minder waardering voor de faciliteiten en de privacy in de wachtruimte, al geven respondenten aan deze aspecten minder belangrijk te vinden.

Klantwaardering (percentage (zeer) tevreden respondenten)

	Professionals	Rechtzoekenden
Algemene tevredenheid	73%	81%
Administratieve contacten/Bereikbaarheid	63%	67%
Telefonische bereikbaarheid	75%	72%
Informatie vooraf	74%	71%
Nakomen afspraken	71%	
Flexibiliteit maken afspraken	54%	
Digitale bereikbaarheid	40%	56%
Rechtspraak.nl	65%	64%
Ontvangst	40%	56%
Op tijd aanvangen zitting	63%	78%
Faciliteiten tijdens wachten	47%	74%
Privacy wachtruimte	31%	55%
Rechterlijk functioneren	78%	87%
Ruimte voor uw verhaal	82%	87%
Rechter luistert naar uw standpunten	81%	91%
Rechter leeft zich in situatie in	73%	76%
Deskundigheid rechter	79%	82%
Onpartijdigheid rechter	78%	79%
Hoe de rechter u behandelt	84%	
Vorbereiding rechter		82%
Begrijpelijkheid		91%
Omgang rechter met advocaten/gemachtigden		86%
Informatie over uw zaak		81%
Uitspraak	65%	77%
Motivering beslissing	67%	79%
Begrijpelijkheid beslissing	71%	84%
Rechtseenheid beslissing	56%	
Uitleg over vervolg procedure		90%
Doorlooptijd	46%	55%

De percentages in de tabel geven het aandeel van professionals en rechtzoekenden weer dat (zeer) tevreden is. In deel 2 van dit Jaarverslag zijn tabellen opgenomen waarin ook de percentages van de antwoordcategorieën neutraal, (zeer) ontevreden en weet niet/n.v.t. zijn weergegeven. Niet alle vragen hebben betrekking op, of kunnen worden beoordeeld door, de twee doelgroepen (professionals en rechtzoekenden). Om die reden zijn in deze tabel op sommige plekken geen percentages opgenomen.

In reactie op de resultaten hebben gerechten verbeterplannen opgesteld en is verdiepend onderzoek verricht, bijvoorbeeld door het organiseren van zogenoemde spiegelbijeenkomsten waarin de procespartijen feedback geven aan de rechters over de behandeling van hun (inmiddels afgesloten) zaken. De plannen worden in 2012 ten uitvoer gebracht.

2.3.2 Dienstverlening

In aanvulling op tijdigheid als landelijk speerpunt wordt lokaal veelvuldig ingezet op verbeteringen in de telefonische dienstverlening (cursussen klantgerichtheid voor administratieve medewerkers, betere bezetting administratie), de informatieverstrekking (begrijpelijke brieven en proactief communiceren over wijzigingen) en de faciliteiten tijdens het wachten (beschikbaarheid van warme dranken, bewegwijzering, aankleding wachtruimtes). Hiermee zetten de gerechten in op de verbetering van het rechterlijk optreden en de dienstverlening.

2.3.3 Tijdigheid

In 2008 heeft de Rechtspraak normen voor de lengte van rechterlijke procedures opgesteld, kortweg aangeduid als doorlooptijdnormering. Toetsing aan deze normen van de tijd die het duurt voordat een rechtszaak is beëindigd, vormt een onderdeel van de planning en verantwoording.

De normering is in het leven geroepen om, waar mogelijk, een procedureverkorting te realiseren, zeker voor die procedures die gemiddeld een lange doorlooptijd hebben. Minstens zo nastrevenswaardig als verkorting is ervoor te zorgen dat de doorlooptijden bij verschillende gerechten minder uiteenlopen dan nu het geval is. Ook is verandering in de lengte van procedures een indicatie van de (on)toereikendheid van de beschikbare capaciteit van de gerechten.

De norm is gebaseerd op een termijn waarbinnen een zaak afgehandeld dient te zijn en een percentage van de zaken die binnen die termijn afgehandeld dienen te zijn. Het uitgangspunt is dat het overgrote deel van de zaken binnen een bepaalde tijd is afgehandeld. Daarmee kan in de normering rekening worden gehouden met de groep procedures die extra lang duren door complicaties in de procedure; bij een norm van 85% is er ruimte voor 15% extra lang durende zaken. De formulering van de norm op deze wijze heeft het voordeel dat ruimte aanwezig blijft om in incidentele zaken bewust meer tijd te nemen voor de afdoening. De rechtszaken die de Rechtspraak te behandelen krijgt, zijn opgedeeld in 35 verschillende proceduuretypen, die alle volgens bovenbeschreven systematiek zijn genormeerd. In 2011 zijn de normen geëvalueerd en waar mogelijk aangescherpt. In het jaarplan van de rechtspraak voor 2012 zijn de normen opgenomen die vanaf 2012 gelden.

In onderstaande tabellen zijn de normen voor de lengte van de procedures (doorlooptijdnormen) die tot en met 2011 golden opgenomen, evenals de realisatiegegevens in 2009, 2010 en 2011. De realisatiepercentages die duidelijk (4 procentpunt of meer) tekortschoten, zijn vetgedrukt. In de meest rechter kolom staat de ontwikkeling sinds 2009.

Algemeen beeld procesduur

De doorlooptijden binnen de Rechtspraak zijn de afgelopen twee jaar verbeterd. Desondanks is van slechts ongeveer de helft van de 35 onderscheiden gerechtelijke procedures de normering op landelijk niveau verwezenlijkt. Een deel van de verklaring ligt in de relatief scherpe normstelling voor bestuurszaken.

In de jaren 2010 en 2011 is de duur van civiele procedures, belastingprocedures bij de gerechtshoven en van rechtszaken bij de bestuurssectoren van de rechtbanken en van faillissementen sterk verbeterd. Bij deze zaaksgroepen is in 2011 echter nog niet aan de doorlooptijdnormering voldaan. Reeds aangepaste werkprocessen

en geplande wijzigingen voor 2012, zullen in 2012 tot een verdere verkorting leiden.

Eveneens voldeden de strafsectoren van de rechtbanken en gerechtshoven en de handelszaken van de rechtbanken, met uitzondering van kort gedingen, in onvoldoende mate aan de normeringen. De procedureduur in deze sectoren lag echter niet ver meer van de norm af en het vooruitzicht op een verbetering in 2012 is gunstig gezien voorraad- en capaciteitsontwikkelingen.

De familierechtelijke procedures en procedures bij de kantonrechter voldoen al wel geruime tijd (vrijwel) aan de norm.

Doorlooptijden kantonzaken

Bij de kantonsectoren werd in 2011, evenals in voorgaande jaren, geheel of vrijwel geheel aan de gestelde normen voldaan. De norm voor verstekzaken (90% afgehandeld binnen 15 dagen) blijkt, onder andere door invoering van de Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz) niet meer haalbaar.

Lengte van kantonprocedures, afgezet tegen de norm; 2009 t/m 2011

	2009	2010	2011	2011 t.o.v.	normering
	%	%	%	2009	% binnen
Rechtbanken, sector kanton					
Handelszaken met verweer A norm 1	96%	95%	95%	-1%	90% 1 jaar
Handelszaken met verweer B norm 2	81%	78%	79%	-3%	75% 6 maanden
Beschikking arbeidsontbinding op tegenspraak	95%	96%	94%	-1%	90% 3 maanden
Handelszaken zonder verweer (verstek)	91%	84%	77%	-16%	90% 15 dagen
Beschikking geregelde arbeidsontbinding; geen verweer	78%	83%	86%	11%	90% 15 dagen
Kort geding	95%	96%	97%	1%	90% 3 maanden
Overtreding	88%	88%	92%	5%	80% 1 maand
Mulderzaak	80%	80%	78%	-3%	80% 3 maanden

Doorlooptijden civiele sectoren

De behandeling van kort gedingen voldeed ruim aan de norm. Ook viel de procedureduur van dagvaardingszaken in hoger beroep, waar sprake was van een duidelijk versnelling, vrijwel binnen de norm van 80% binnen twee jaar. Om deze lange duur verder te bekorten, is een aanpassing van het procesreglement voor dagvaardingszaken noodzakelijk. Dit zal in 2012 ter hand worden genomen. In 2013 wordt de norm voor deze zaken verscherpt.

De overige civielrechtelijke procedures duurden te lang; het gaat om handelszaken met verweer in eerste aanleg en handelsrekestten in eerste aanleg en in hoger beroep. Wel is te zien dat de (werk)voorraad dagvaardingszaken bij de rechtbanken zodanig is verkleind, dat er een reëel vooruitzicht is op verdere verbetering van de duur van handelszaken met verweer.

De handelsrekestten in hoger beroep blijken niet volgens de norm van 90% binnen drie maanden te worden afgehandeld. Binnen de groep handelsrekestten gaat in hoger beroep de afhandeling van insolventierekestten over het algemeen vrij snel. Bij de overige rekestten zitten ook zaken die qua aard en omvang te vergelijken zijn met zware dagvaardingszaken en de afhandeling daarvan kan sterk van invloed zijn op de doorlooptijduitkomsten van de gehele groep handelsrekestten. Daarom gaat vanaf 2012 een normering gelden voor insolventierekestten (90% binnen twee maanden) en een normering voor de overige handelsrekestten (90% binnen zes maanden).

De duur van de afhandeling van faillissementen ten slotte, valt nog steeds buiten de normering, maar op dit terrein is sinds 2009 wel een aanzienlijke vooruitgang geboekt.

Lengte van civiele handelsprocedures, afgezet tegen de norm; 2009 t/m 2011

	2009	2010	2011	2011 t.o.v.	normering	
	%	%	%	2009	%	binnen
Rechtbanken, civiele handelszaken						
Handelszaken met verweer A norm 1	86%	87%	87%	1%	80%	2 jaar
Handelszaken met verweer B norm 2	62%	63%	62%	0%	70%	1 jaar
Handelszaken zonder verweer (verstek)	73%	76%	72%	-1%	90%	1 maand
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	86%	84%	83%	-4%	90%	3 maanden
Beëindigde faillissementen	73%	77%	81%	12%	90%	3 jaar
Kort geding	91%	93%	92%	0%	90%	3 maanden
Gerechtshoven, civiele handelszaken						
Handelszaak dagvaarding	71%	74%	79%	12%	80%	2 jaar
Handelsrekest	70%	70%	71%	1%	90%	3 maanden

Onderstaande tabel laat zien dat de duur van familierechtelijke procedures, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep, geheel of vrijwel geheel aan de normen voldeed.

Lengte van familierechtelijke procedures, afgezet tegen de norm; 2009 t/m 2011

	2009	2010	2011	2011 t.o.v.	normering	
	%	%	%	2009	%	binnen
Rechtbanken, familiezaken						
Scheidingszaak A	91%	93%	94%	3%	95%	1 jaar
Scheidingszaak B	59%	62%	65%	10%	50%	2 maanden
Alimentatie en bijstandsverhaal	94%	93%	93%	0%	90%	1 jaar
Omgangs- en gezagszaken	82%	81%	84%	1%	80%	1 jaar
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	90%	92%	91%	1%	90%	3 maanden
Gerechtshoven, familiezaken						
Familierekest	87%	85%	88%	2%	90%	1 jaar

Doorlooptijden bestuursrechtelijke procedures

Bij de bestuurssectoren is de tijdigheid van de afhandeling van zaken het sterkst verbeterd en komen de normen meer dan voorgaande jaren in zicht, behalve waar het gaat om de behandeling van belastingzaken. Omdat gebleken is dat de normering voor belastingzaken niet op de praktijk aansloot, zal in 2012 de norm worden versoepeld, maar wel zodanig dat nog steeds een verkorting nodig is om aan die nieuwe norm te voldoen.

De behandeling van zaken in het bestuursrecht (nieuwe zaaksbehandeling) is zodanig aangepast, dat in 2012 de tijdigheid nog verder zal verbeteren.

Lengte van bestuursrechtelijke procedures, afgezet tegen de norm; 2009 t/m 2011

	2009	2010	2011	2011 t.o.v.	normering
	%	%	%	2009	% binnen
Rechtbanken, sector bestuur					
Bodemzaak bestuur regulier A	71%	68%	77%	8%	90% 1 jaar
Bodemzaak bestuur regulier B	47%	49%	60%	28%	70% 9 maanden
Voorlopige voorziening bestuur regulier	95%	94%	95%	0%	90% 3 maanden
Bodemzaak belasting lokaal	43%	48%	62%	44%	90% 9 maanden
Bodemzaak rijksbelastingen	51%	53%	63%	25%	90% 1 jaar
Bodemzaak vreemdelingen	67%	57%	75%	13%	90% 9 maanden
Gerechtshoven					
Belastingzaak	30%	42%	48%	59%	85% 1 jaar

De Centrale Raad van Beroep kent geen genormeerde doorlooptijd, maar heeft als doelstelling in de periode 2011-2014 een gemiddelde doorlooptijd te realiseren van bodemzaken van ten hoogste één jaar. In 2011 is de gemiddelde doorlooptijd in bodemzaken echter opgelopen, van gemiddeld 73 weken naar 90 weken. Ten eerste kwam dit door de afdoening van een relatief grote groep zaken die bijna vier jaar hebben gewacht op een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Ten tweede speelde een rol dat de voorraad niet verder kon worden verkleind, vooral vanwege relatief veel in 2011 openstaande vacatures.

Bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) liep de gemiddelde duur van bodemzaken terug van gemiddeld 87 weken naar 83 weken. Dit is overigens nog ver verwijderd van de gemiddelde duur in 2006 en 2007 van circa 70 weken. Het CBb verwacht een verdere verkorting als gevolg van uitbreiding van het aantal raadsheren en aanpassing van de werkprocessen.

Doorlooptijden strafrechtelijke procedures

De afhandelingsduur van strafzaken door de kinderrechter is in 2011 toegenomen: in 2011 kon slechts 77% binnen 5 weken worden afgedaan, waar de norm 85% is. Deze landelijke daling is voornamelijk het gevolg van een substantiële toename in de duur van kinderrechtsstrafzaken bij vijf rechtbanken.

Van de meervoudige kamerzaken werd 83% binnen 6 maanden afgedaan, waar de norm 90% is. Bij zes rechtbanken was deze duur nog ver verwijderd van de normering. Politierechterzaken zijn in 85% van de zaken afgehandeld binnen vijf weken, terwijl de norm 90% is. Bij deze zaaksgroep bleven vier rechtbanken relatief ver onder de norm.

De oorzaken van de relatief lange doorlooptijden bij een klein aantal rechtbanken zijn:

1. een overmatig aantal aanhoudingen, omdat

- bij kinderrechtszaken verdachte of Raad voor de Kinderbescherming ontbreekt
- persoonsrapportages nodig zijn
- nader onderzoek nodig is
- dossiers nog niet volledig zijn

2. capaciteitsproblemen, wegens

- tekort aan rechters
- onvoldoende benutting zittingscapaciteit
- uitval van zaken die al gepland stonden

Aanhoudingenproblematiek en capaciteitsproblematiek, die met elkaar verweven kunnen zijn, speelden ongeveer in even grote mate een rol.

Uit de volgende tabel blijkt ook dat de doorlooptijd van strafzaken in hoger beroep ver van de norm verwijderd is. Dit is bij alle gerechtshoven het geval. De tijdigheid van EK-strafzaken en MK-strafzaken is zelfs achteruit gegaan. Dit heeft te maken met:

- problemen rond de aanlevering van zittingsgerede zaken
- een stijgend aantal aanhoudingen
- voorraadverkleining, waaronder de afhandeling van relatief veel oudere zaken

Lengte van strafrechtelijke procedures, afgezet tegen de norm; 2009 t/m 2011

	2009	2010	2011	2011 t.o.v.	normering	
	%	%	%	2009	%	binnen
Rechtbanken, sector straf						
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	85%	84%	83%	-3%	90%	6 maanden
Politierechterzaak (incl. economische)	86%	84%	85%	-1%	90%	5 weken
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	83%	82%	77%	-8%	85%	5 weken
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	100%	99%	100%	0%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	81%	80%	83%	2%	85%	4 maanden
Gerechtshoven, sector straf						
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	67%	55%	55%	-17%	85%	9 maanden
Strafzaak EK	44%	36%	29%	-34%	90%	6 maanden
Strafzaak EK kantonzaak	55%	67%	70%	27%	90%	6 maanden
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	45%	55%	55%	21%	95%	2 weken
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	61%	46%	54%	-11%	85%	4 maanden

Vanaf 2011 is de Rechtspraak in samenwerking met het OM begonnen met de uitvoering van het rapport *Zittingscapaciteit OM-ZM* met als doel een effectievere zittingsplanning, onder andere door verbetering van de controle op de compleetheit van het dossier waardoor het aantal vermijdbare aanhoudingen van strafzaken kan worden verminderd. Daarnaast werkte de Rechtspraak in 2011 ook op andere wijzen aan kortere doorlooptijden in het strafproces, bijvoorbeeld door de deelname aan het Traject Herontwerp Keten Strafrechtelijke Handhaving. Bij een aantal gerechten vinden pilots plaats waarin met behulp van de *Lean Six Sigma* methode processen die met het oog op de verkorting van doorlooptijden verbetering behoeven, minutieus worden onderzocht. Om aan te kunnen sluiten bij de behoeften in de samenleving is het voor de Rechtspraak van belang om ook betrokken te zijn bij ontwikkelingen elders in de keten die eveneens zien op verkorting van doorlooptijden, zoals het project ZSM. Waar gewenst worden bijzondere voorzieningen aangeboden, zoals snelrecht en supersnelrecht.

Belangrijke randvoorwaarde bij alle trajecten die zien op verkorting van de doorlooptijden is voor de Rechtspraak dat daarbij fundamentele rechtsbeginselen niet in het gedrang mogen komen. Een voortvarende strafrechtspleging is belangrijk, maar mag niet ten koste gaan van bijvoorbeeld de zorgvuldigheid van de berechting.

2.3.4 Differentiatie en maatwerk

De competentiegrens van de kantonrechter is per 1 juli 2011 verhoogd. De gerechten hebben zich hierop voorbereid en de implementatie verliep zonder problemen.

In 2011 heeft het merendeel van de sectoren bestuursrecht van de rechtbanken de zogenoemde nieuwe zaaksbehandeling ingevoerd. De laatste rechtbanken doen dat in het eerste halfjaar van 2012. Het vreemdelingenrecht en belastingrecht volgen deels een eigen traject. De nieuwe zaaksbehandeling is een nieuwe werkwijze waarbij zaken sneller dan vroeger (na ongeveer 13 weken) op zitting worden behandeld en waarbij gestreefd wordt naar het zoveel mogelijk definitief beslechten van het geschil tussen partijen. Rechters en de juridische ondersteuning zijn in 2011 of worden in de eerste maanden van 2012 getraind in vaardigheden, gericht op de nieuwe zaaksbehandeling. In het land zijn ketenpartijen in bijeenkomsten voorgelicht over de nieuwe werkwijze. Ook voorlichtingsmateriaal voor de burger is aangepast. Er wordt nog gewerkt aan een filmpje voor plaatsing op www.rechtspraak.nl in de eerste maanden van 2012.

In het eerste half jaar van 2012 wordt de borging van de nieuwe werkwijze georganiseerd.

E-kantonrechter

In 2011 heeft de Raad voor de rechtspraak in samenwerking met de Minister van Veiligheid en Justitie een verzoek tot subsidie bij het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie ingediend voor de realisering van het project e-kantonrechter. Doelstelling van dit project is het inrichten van een digitale procedure die partijen in de gelegenheid stelt (gezamenlijk) hun geschil in een beveiligde elektronische omgeving aan de kantonrechter voor te leggen. Deze doet binnen 6 weken uitspraak. De uitspraak wordt digitaal aan partijen bericht. Partijen behouden de mogelijkheid om hun zaak mondeling bij de kantonrechter toe te lichten. De doorlooptijd bedraagt dan 8 weken. De procedure is gebaseerd op art. 96 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). De subsidie is eind 2011 toegekend. De ontwikkeling start in 2012.

2.3.5 Mediation

In 2011 is het aantal verwijzingen naar mediation en het aantal gestarte mediations voor het eerst sinds de invoering van de verwijzingsvoorzieningen bij de gerechten fors gedaald en wel met circa 30%. In alle sectoren vond een sterke daling plaats, maar het meest nog bij de bestuurssectoren (belasting en algemeen bestuursrechtelijk), waar het aantal verwijzingen met meer dan 60% afgenomen is.

Mogelijke oorzaken zijn:

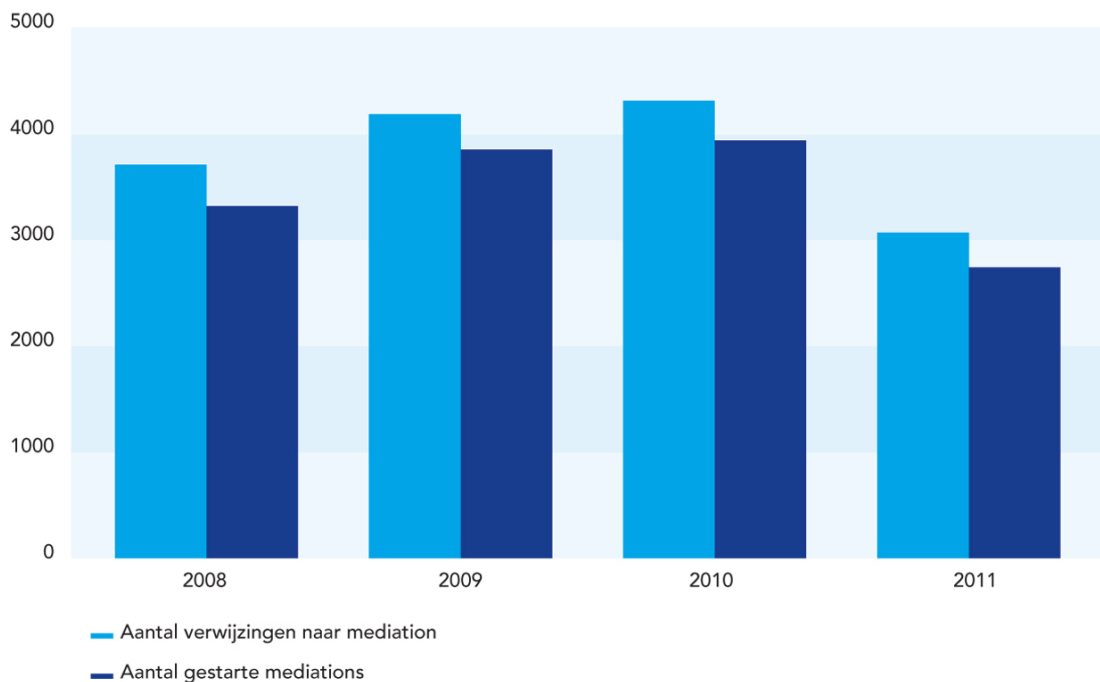
- Het vervallen van de stimuleringsbijdrage (eerste 2,5 uur gratis voor betalende partijen) per 2011.
- De nieuwe zaaksbehandeling in de sector bestuursrecht. Als gevolg daarvan wordt geen schriftelijk mediationaanbod meer gedaan in bestuurszaken.
- Steeds vaker wordt in het voortraject gekozen voor mediation. Indien dit is gelukt, blijven slechts juridische punten over waarover de rechter eventueel zal beslissen (denk bijvoorbeeld aan een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding of een deelovereenkomst). Indien de mediation niet is gelukt, is het moeilijk partijen nogmaals te motiveren voor mediation.
- Via andere instanties (maatschappelijk werk of jeugdzorg) is vaker een traject doorlopen om op een andere wijze tot een oplossing van het conflict te komen. Dan wordt in de meeste gevallen aanhouding van de zaak gevraagd.
- Naarmate rechters/raadsheren meer bedreven zijn geworden in conflictdiagnose, komen partijen daardoor sneller tot een schikking, zonder gebruik te hoeven maken van mediation.

In 2011 is een aantal initiatieven genomen om mediation te bevorderen. Te denken valt aan het bellen van partijen in kantonzaken in Dordrecht, dat in andere gerechten navolging heeft gekregen, en de invoering van

piketmediation op diverse rechtbanken (o.a. Arnhem, Almelo en Zutphen). De uitwisseling van best practices blijft een belangrijke stimulans voor de verwijzingen. Verdere nieuwe ontwikkelingen in 2011 zijn de Pilot Mediation naast Strafrecht in het arrondissement Amsterdam, het aanbod van de Belastingdienst om de kosten van het instaptarief van de mediator voor de wederpartij te betalen en het door de Raad voor de rechtspraak georganiseerde minisymposium.

Circa 48% van de mediations werd met volledige overeenstemming afgesloten en circa 8% met gedeeltelijke overeenstemming. Deze percentages zijn vrijwel gelijk gebleven aan 2010. Nog steeds zijn de mediations in belastingzaken met een slagingspercentage van 80% (volledige en gedeeltelijke overeenstemming) het meest succesvol.

Verwijzingen naar mediation: 2008 – 2011

In tabel 18a en 18b van deel II zijn de cijfers over mediation te vinden

De Expertgroep Maatwerk conflictoplossing heeft zich ingezet voor het opleiden van rechters op het gebied van zittingsvaardigheden met het oog op het stimuleren van maatwerk in conflictoplossing en de toepassing van conflictdiagnose binnen de gerechten. Er is een projectplan zittingsvaardigheden opgesteld.

2.3.6 Effectiviteit van het recht

De Rechtspraak bevordert een integrale (thematische) behandeling van zaken zoveel mogelijk. De in 2010 ingezette focus op de thematische behandeling van jeugdzaken is in 2011 verder doorgezet. Gerechten besteden steeds meer aandacht aan de clustering van informatie rond eenzelfde persoon. Er is in 2011 een signaleringssysteem ontwikkeld waardoor de relevante gerechtelijke procedures betreffende een minderjarige op overzichtelijke wijze in beeld worden gebracht. In drie rechtbanken is dit systeem actief: Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Ten aanzien van jeugdzaken wordt in de gerechten steeds meer op thematische wijze gewerkt. Dit gebeurt door het bundelen van de rechtsgebieden civiel en straf waar de behandeling van

individuele zaken op wordt afgestemd. De implementatie van de genoemde nieuwe werkwijze in het bestuursrecht, die de finale geschillenbeslechting bevordert, heeft ook bijgedragen aan de vergroting van de effectiviteit van de rechtspraak.

Ten behoeve van de strafrechtpleging is in 2011 het eerder genomen initiatief om algemeen aanvaarde inzichten in de effecten van sancties en behandelmethoden te ontsluiten voor rechters en anderen in de strafrechtketen verder tot ontwikkeling gebracht. Uitvoering ligt bij het WODC, dat hierbij nauw samenwerkt met de strafrechters. Het streven is erop gericht in 2012 tot een afronding en uitrol te komen.

2.3.7 Digitale toegang

In 2011 zijn er, naast de ontwikkelingen ten aanzien van de e-kantonrechter, diverse projecten digitale toegankelijkheid uitgevoerd. Deze dragen bij aan de doelstelling dat burgers, procespartijen en ketenpartners digitaal met de Rechtspraak kunnen communiceren. Al deze projecten zijn in samenwerking met diverse pilotgerechten uitgevoerd, waarna landelijke uitrol plaatsvindt. Vaak gaat met de digitalisering ook verandering in wet- en regelgeving gepaard.

De volgende diensten zijn in 2011 beschikbaar gekomen via het Digitaal Loket Rechtspraak of www.rechtspraak.nl:

E-filing: Burgers kunnen sinds 2010 met behulp van hun DigiD elektronisch hun beroepschrift indienen bij de bestuursrechter. In vreemdelingenzaken kunnen ook advocaten hun zaak digitaal aanbrengen bij het Centraal Inschrijfbureau Vreemdelingenzaken. In 2011 is de toegang uitgebreid naar de advocatuur. Daarnaast kunnen burgers en advocaten ook bij het CBb en CRvB hun beroepschrift digitaal indienen.

Roljournaal familie fase 2: In het familiejournaal kan de advocatuur het procesverloop rond echtscheidingen, alimentaties, verrekening/verdelingen en voorlopige voorzieningen digitaal raadplegen. De advocatuur kan sinds 2011 ook de bijbehorende correspondentie bij de verzoekschriften (F-formulieren) digitaal via het journaal bij de gerechten aanleveren.

Digitaal indienen rekening en verantwoording: In 2011 is het project digitaal indienen rekening en verantwoording voor niet-professionele bewindvoerders ontwikkeld en geïmplementeerd. Door middel van gestandaardiseerde formulieren kunnen bewindvoerders hun rekening en verantwoording opstellen die zij jaarlijks bij de rechtbank indienen.

Verwijsindex Huwelijksgoederenregister: De Verwijsindex Huwelijksgoederenregister is in 2011 gerealiseerd en te raadplegen via de website www.rechtspraak.nl. De verwijsindex ontsluit de vindplaats van de inschrijvingen in het register die volgens het Besluit Huwelijksgoederenregister 1969 moeten worden geregistreerd in het register. In de verwijsindex worden als gevolg van een wetswijziging per 1 januari 2012 ook verzoeken tot echtscheiding voor alle huwelijken ingeschreven.

De ontwikkeling van de volgende diensten is in 2011 gestart die een doorloop naar 2012 hebben:

Roljournaal kanton fase 2: Het roljournaal kanton biedt de procesinformatie voor de advocatuur waar het gaat om hun kantonzaken. In 2011 is een start gemaakt met een uitbreiding naar ook andere gemachtigden zoals deurwaarders. De implementatie vindt plaats in 2012.

Hofjournaal rekest: Er is een start gemaakt met het Hofjournaal rekest. Oplevering wordt in 2012 verwacht.

Gezagsregister: In 2011 liep het project Ontsluiting gezagsregister dat een centraal en goed ontsloten gezagsregister ontwikkelt voor de Rechtspraak en betrokken ketenpartners. Door technische problemen met de GBA-koppeling aan de zijde van derde partijen is besloten om de uitrol uit te stellen tot 2012.

Digitaal aanbrenge geldvorderingen: In samenwerking met de Koninklijke Beroepsvereniging van Gerechtsdeurwaarders wordt het project 'Digitaal aanbrenge geldvorderingen' gerealiseerd. Het wordt mogelijk het exploit van de dagvaarding wordt digitaal in te dienen. Noodzakelijke gegevens zullen daartoe worden geautomatiseerd en in het primaire processysteem worden ingevoerd. De uitrol wordt voorzien per juli 2012 wanneer de Wet elektronische indiening dagvaarding in werking treedt.

Digitaal dossier insolventies: Het 'Digitaal dossier insolventies' maakt het mogelijk dat curatoren en bewindvoerders digitaal kunnen communiceren met de gerechten en dat de gerechten intern de digitale stukken kunnen verwerken in hun werkprocessen. In 2011 is de bouw van het 'Digitaal dossier insolventies' afgerond. Als gevolg van de DigiNotar-problematiek (en het daarmee ontbreken van het vereiste beveiligingsniveau) is de uitrol uitgesteld tot 2012.

Verrekenen en verdelen: In 2011 is een start gemaakt met de ontwikkeling van formulieren ten behoeve van verdelingszaken. Op deze manier kan de advocatuur op eenduidige wijze verdelingsverzoeken indienen. Dit komt de behandeltijd van de verzoeken ten goede. Dit project wordt in 2012 opgeleverd.

2.3.8 Motivering van uitspraken

Verbeteringen in de begrijpelijkheid en deugdelijkheid van de motivering van uitspraken heeft in alle sectoren de aandacht. Ook de correspondentie wordt onder handen genomen. Lokale werkgroepen met namen als Klare taal, Vocabulair en Motivering richten zich op het vaststellen van best practices in modellen en richtlijnen, het organiseren van steekproefsgewijze beoordelingen door externen van uitspraken/correspondentie en het herschrijven van standaardbrieven. Op verbeterde motivering van strafvonnissen (Promis) is hiervoor al ingegaan.

2.3.9 Vergroten materiële en formele rechtseenheid

Ter bevordering van de materiële rechtseenheid wordt binnen de strafsectoren gebruik gemaakt van oriëntatiepunten. Voor een aantal veel voorkomende delicten wordt een strafmaat (oriëntatiepunt) aangegeven waarop de rechter zich kan oriënteren bij de oplegging van de straf. In 2011 zijn de volgende oriëntatiepunten tot stand gekomen of gewijzigd: openlijke geweldpleging, kinderporno, belediging, bedreiging, mishandeling, vermogensdelicten, hennepkwekerijen en omzetting jeugd detentie.

Met het oog op het vergroten van de formele rechtseenheid is in 2011 voor het eerst gewerkt met een landelijk strafprocesreglement voor de rechtbanken en het openbaar ministerie.

De gerechtshoven hebben in 2011 steeds meer initiatief genomen om de materiële rechtseenheid te vergroten. Dit gebeurt door samenwerking te zoeken met andere hoven (in specialistische rechtsgebieden) en door het overleg tussen eerste aanleg en appelinstanties te intensiveren. Er werden daartoe bijvoorbeeld reflectiebijeenkomsten georganiseerd.

2.3.10 Positie slachtoffer in het strafproces

Ook in 2011 heeft de positie van het slachtoffer bij de Rechtspraak nadrukkelijk de aandacht gekregen, vooral in verband met de inwerkingtreding van de wetgeving die deze positie beoogt te versterken. Waar nodig zijn binnen de Rechtspraak praktische handreikingen gedaan en bestaande landelijke regelingen hierop aangepast, bijvoorbeeld ten aanzien van de omgang met de vordering benadeelde partij. Daarnaast is er een Modelregeling

opgesteld die de gerechtsbesturen als uitgangspunt gebruiken voor het te voeren beleid. Deze regeling schrijft onder meer voor hoe bodes bij rechtbanken en gerechtshoven slachtoffers een professioneel, kwalitatief goede en doelmatige opvang kunnen bieden. Ook schrijft de regeling voor dat ongewenste confrontatie met de verdachte moet worden vermeden en dat het slachtoffer gebruik kan maken van een vooraf vastgestelde plek in de zittingszaal. Uitgangspunt van de inspanningen van de Rechtspraak is dat de wettelijke positie van het slachtoffer in de praktijk van het strafproces volledig is ingebed en daarmee zowel volwaardig als vanzelfsprekend is.

2.4 De Rechtspraak implementeert de nieuwe gerechtelijke kaart

Diverse ontwikkelingen hebben het noodzakelijk gemaakt de inrichting van de rechterlijke organisatie te herzien. Zaken vragen steeds meer om specifieke kennis en stellen hogere eisen aan de professionaliteit van rechters. Ook moet overal in het land de continuïteit van de zaaksbehandeling gegarandeerd kunnen worden. Ook op het gebied van beveiliging en ICT nemen de eisen toe. Hieraan kan in de bestaande organisatie onvoldoende worden tegemoetgekomen. Gerechten beschikken daarvoor over te geringe volumes aan zaken, mensen en middelen. Om de hiervoor noodzakelijke organisatieveranderingen te realiseren, is herziening van de gerechtelijke kaart nodig.

2.4.1 Activiteiten

In 2011 zijn in het wetgevingstraject grote stappen gezet: het wetsvoorstel Herziening Gerechtelijke Kaart (HGK) is door de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Tweede Kamer aangeboden. In het in 2011 door de Raad uitgebrachte wetgevingsadvies onderschrijft de Raad volledig het door de wetgever beoogde doel van het wetsvoorstel Herziening Gerechtelijke Kaart, namelijk ook in de toekomst de kwaliteit van rechtspraak te waarborgen en te kunnen voldoen aan gerechtvaardigde wensen en behoeften van de samenleving. Het wetsvoorstel draagt bij aan de verbetering van kwaliteit op drie hoofdonderdelen:

- De kwaliteit en toegankelijkheid van het primaire proces (rechtspraak);
- De kwaliteit van bestuur;
- De kwaliteit van organisatie en bedrijfsvoering.

Een principieel punt uit het advies van de Raad was de verantwoordelijkheidsverdeling bij het vaststellen van zaaksverdelingsreglementen. De regering heeft op dit punt het advies van de Raad gevolgd, door de verantwoordelijkheid voor het vaststellen van en instemmen met zaaksverdelingsreglementen in het wetsvoorstel te beleggen bij respectievelijk het gerechtsbestuur en de Raad. De regering heeft niet het advies van de Raad gevolgd om zaken die vallen binnen het domein van het Landelijk Parket en Functioneel Parket te behandelen in alle gerechten. Wel heeft de regering het wetsvoorstel zodanig gewijzigd dat het College van procureurs-generaal afspraken maakt met de Raad over een evenwichtige verdeling van deze zaken. Verwacht wordt dat het wetgevingstraject in 2012 wordt afgerond.

2011 is voor de Rechtspraak het jaar van voorbereiding geweest. De Raad heeft hierop de overall regie en het in 2010 daartoe ingerichte programma ondersteunt de gerechten bij de herziening van de gerechtelijke kaart. Het ingestelde kernteam zorgt voor de programmasturing, waaronder de samenhang tussen de verschillende projecten. De fusiebesturen van de gerechten bereidden, op basis van de lokale visie op het (nieuw te vormen) arrondissement, programmaplannen en houtskoolschetsen voor. Daarbij zijn geen onomkeerbare stappen gezet: de wet is immers nog niet van kracht. Om de voorbereiding nader vorm te geven, hebben de gerechten ingezet op het intensiveren van de contacten met ketenpartners en andere belanghebbenden, zijn binnen de gerechten werkgroepen actief en zijn er plannen ontwikkeld op vele terreinen zoals kwaliteit, personeel en opleiding, huisvesting, lokaal MD-beleid, bedrijfsvoering, uniformering van werkprocessen en cultuur. De fusiebesturen hebben in 2011 intensief met elkaar overlegd om afstemming te vinden. Er zijn bijeenkomsten met de ondernemingsraden en medewerkers belegd. Er is veel energie gestoken aan de interne en externe communicatie. De integratie van sectoren en de vorming van afdelingen en teams zijn voorbereid. In 2012 zullen de gerechten

concrete reorganisatieplannen opstellen, op basis waarvan na aanvaarding van de wet de nieuwe gerechten tijdig en effectief kunnen worden ingericht.

Ook buiten het programma en de gerechten zijn in 2011 werkzaamheden voor de herziening gerechtelijke kaart verricht. Naast betrokkenheid bij het wetgevingstraject, gaat het om onderwerpen die direct onder verantwoordelijkheid van de Raad vallen, zoals huisvesting, financiën, gevolgen voor gerechtsbestuurders, aanpassing van de IT-systemen en andere bedrijfsvoeringsonderwerpen. Vooral de aanpassing van de IT-systemen is een omvangrijke operatie.

Nieuwe bestuurders

In verband met de inwerkingtreding van de Wet herziening gerechtelijke kaart zullen alle bestuursleden van rechtswege worden ontheven van hun functie. Voor alle (nieuw te vormen) gerechten zullen bestuursleden moeten worden aanbevolen. De werving- en selectieprocedure die voorafgaat aan de aanbeveling door de Raad, is neergelegd in de Tijdelijke procedure aanbeveling tot benoeming leden gerechtsbestuur HGK. De procedure is door de Raad vastgesteld op 16 november 2011 en gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

In 2011 zijn ook de bestuurdersprofielen herijkt. De Herziening van de gerechtelijke kaart brengt een nieuw bestuursmodel met zich mee en stelt nieuwe eisen aan bestuurders. De profielen dienen in 2012 als basis voor de werving en selectie van de nieuwe gerechtsbestuurders.

Sociale maatregelen HGK

Eind 2011 is een pakket Sociale Maatregelen HGK (SM HGK) tot stand gekomen in een samenwerkingsverband tussen het ministerie van Veiligheid en Justitie, het College van procureurs-generaal en de Raad voor de rechtspraak. Met mandaat van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de minister van Veiligheid en Justitie met de ambtenarencentrales en de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) een akkoord gesloten waarbij personele gevolgen door de ingrijpende verandering van de rechterlijke organisatie ten gevolge van de herziening gerechtelijke kaart zo veel mogelijk worden opgevangen. Uitgangspunt is het begeleiden van medewerkers van werk naar werk en/of hen te compenseren voor langere reistijden of hogere reiskosten. Het pakket SM HGK is van toepassing op reorganisaties binnen de rechterlijke organisatie en gaat in na publicatie in het Staatsblad van de Wet herziening gerechtelijke kaart, met een looptijd van 30 maanden. Het pakket geldt zowel voor gerechtsambtenaren als rechterlijke ambtenaren.

2.5 De Rechtspraak professionaliseert organisatie en bedrijfsvoering

Een goede bedrijfsvoering van de Rechtspraak draagt bij aan een hoogwaardige rechtspraak. Het is daarom belangrijk eigentijdse en flexibele procedures, processen en systemen te gebruiken voor de ondersteuning van het primaire proces. Daarnaast is rechtspreken natuurlijk mensenwerk. Het is dus ook belangrijk de leeftijdsopbouw en samenstelling van de Rechtspraakmedewerkers aan te laten sluiten op en mee te laten bewegen met ontwikkelingen in de maatschappij. De actualiteit van de komende periode, zoals de herziening van de gerechtelijke kaart en de rijksbrede trend de bedrijfsvoering op te schalen, eisen van de Rechtspraak zijn organisatie en bedrijfsvoering te professionaliseren.

2.5.1 Vernieuwing rechtersprofiel, werving, selectie en opleiding

In 2011 is de werving, selectie en opleiding van rechters in opleiding geëvalueerd. Mede naar aanleiding daarvan is er gewerkt aan het herzien van de opleiding tot rechter. De duur van de opleiding, het aanbod van de stof en de vorm waarin dat gebeurt zullen wijzigen. De richting waarin dat zal gebeuren is vastgelegd in de Visie op de Initiële opleiding. Vervolgens zal in 2012 de vernieuwing van de werving en selectie ter hand worden genomen.

Aan de basis van de vernieuwing van de opleiding ligt een geactualiseerd rechtersprofiel. In het rechtersprofiel hebben onder andere externe oriëntatie, communicatie en regievoering een meer nadrukkelijke plaats gekregen.

2.5.2 Gemeenschappelijke bedrijfsvoering

De Rechtspraak is begonnen met de concentratie en centralisatie op het terrein van de bedrijfsvoering. Het programma Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak heeft voor de vijf processen, te weten financiële administratie, inning griffierechten, inkoop, helpdesk A&R (arbeidsvoorwaarden en rechtspositie) en begeleiding huisvestingprojecten, gewerkt aan de inrichting van de landelijke organisatie. Eind 2011 is het Landelijk Dienstencentrum daadwerkelijk van start gegaan en werden de eerste taken er ondergebracht. De overige werkzaamheden van de vijf genoemde processen worden in 2012 fasegewijs in het Dienstencentrum ondergebracht.

Het nieuwe financiële- en inkoopstelsel Leonardo moet de centralisatie van deze processen ondersteunen. Er is gewerkt aan de voorbereidingen voor de implementatie van het stelsel, dat volgens de planning in 2012 plaats zal vinden.

2.5.3 Strategische personeelsplanning

In 2011 heeft de Rechtspraak een start gemaakt met strategische personeelsplanning. Ook is er aandacht besteed aan diversiteitsbeleid. Studenten met een biculturele achtergrond konden in 2011 deelnemen aan Brug naar de top. In dit programma, dat in 2011 voor het laatst werd georganiseerd, werd een brug geslagen tussen topjuristen uit Rechtspraak, Openbaar Ministerie en advocatuur en talentvolle rechtenstudenten met een andere culturele achtergrond. De Rechtspraak heeft wederom bachelor- en master-studenten uitgenodigd deel te nemen aan SummerCourt, waarmee zij gedurende één week intensief kennismaken met de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie. SummerCourt wordt in 2012 weer georganiseerd.

Loon- en functiegebouw RM

Na de flinke stijging van het aantal promotieplaatsen (senior rechter, senior rechter A, senior raadsheer) in 2007 bij de rechtbanken en 2008 bij de hoven ten gevolge van het Akkoord modernisering loon- en functiegebouw RM (2006), stijgt de verhouding rechter - senior gestaag. In 2011 was de verhouding bij de rechtbanken 43,5% (2009: 42,5%) en bij de hoven en bijzondere colleges 42% (2009: 40,5%).

Ook in 2011 heeft de Rechtspraak gewerkt aan professionalisering van de bestuurders, onder andere door middel van een programma voor aankomende en talentvolle bestuurders. De voorzitter van de Raad heeft met alle presidenten een functioneringsgesprek gehouden.

2.5.4 Het bekostigingssysteem

De Raad heeft in overleg met het ministerie van Veiligheid en Justitie besloten om in 2012 proef te draaien met het bekostigingssysteem PROFi (procesfinanciering). De verwachting is dat dit systeem eenvoudiger is dan het huidige en dat het meer recht doet aan de zwaarte van zaken. In vier gerechten wordt dit systeem gedurende het hele jaar 2012 getest. In 2011 werd deze pilot voorbereid. In overleg met de gerechten is de PROFi-zaaksindeling op onderdelen aangepast en zijn zaaksprijzen voor 2012 berekend. De pilotgerechten hebben vervolgens productievoorstellingen voor 2012 gedaan in PROFi-termen die met de Raad zijn besproken.

2.5.5 Het Nieuwe Werken

Het Nieuwe Werken (HNW) kan omschreven worden als een middel om werken effectiever, efficiënter maar ook plezieriger te maken voor zowel de organisatie als de medewerker. HNW raakt verschillende disciplines. Zo zal er op huisvestingsterrein, ICT en personeel het nodige moeten veranderen wil HNW succesvol ingevoerd kunnen worden. Het uiteindelijke doel hiervan is om de rechtzoekende nog beter van dienst te kunnen zijn. In 2011 is het project Ons Nieuwe Werken gestart. Het doel van het project is het bevorderen dat kennis en ervaring op het gebied van HNW wordt gedeeld en het bieden van faciliteiten daartoe, zodat de gerechten, de landelijke diensten en de Raad kunnen leren van elkaar. Aangezien de Rechtspraak één organisatie is en met één gezicht naar buiten moet treden, zullen in aanvulling op de lokale initiatieven op sommige gebieden landelijke kaders en afspraken nodig zijn. Het project doet voorstellen voor welke onderwerpen dat geldt. Uiteindelijk zal binnen de kaders vanuit de lokale initiatieven een visie op HNW worden geformuleerd.

In 2011 hebben verschillende gerechten zich beziggehouden met visievorming over HNW en zij zullen dat in 2012 verder uitwerken. Waar acties in 2011 al zijn gestart zijn deze veelal specifiek gericht geweest op organisatie-gericht-huisvesten. Er is bijvoorbeeld geëxperimenteerd met thuis- en flexwerken. Verder is aandacht besteed aan de hardwarematige kant van het tijd- en locatieafhankelijk werken.

2.5.6 Duurzaamheid

De inkoop voor de Rechtspraak geschiedt waar mogelijk via het rijksbrede categoriemanagement, waar er standaard aandacht is voor duurzaamheid. Voorbeelden daarvan zijn de schoonmaak van gebouwen en CO2 gecompenseerde vlieguren. De mobiliteit wordt beperkt door de introductie van teleconferencing en de uitbouw van de ICT -infrastructuur die tijd- en plaatsafhankelijk werken mogelijk maakt. Energieverbruik wordt beperkt door een actieve verbetering van de energielabels van de gerechtsgebouwen onder andere door participatie in het rijksbrede FCIB-project. Bouwactiviteiten worden beperkt door intensivering van het gebruik van gebouwen (pilots Het Nieuwe Werken) en verlenging lopende huurcontracten van de grote gerechtsgebouwen.

2.5.7 Digitalisering

De prioriteiten in 2011 op het gebied van IT richtten zich op de voorbereidingen voor de gerechtelijke kaart, digitale toegankelijkheid en digitalisering van de werkprocessen, vernieuwing van de werkplekken en vernieuwing van de infrastructuur.

Wat betreft de Herziening gerechtelijke kaart (HGK) is in 2011 een goede start gemaakt met de voorbereiding van de aanpassing van de IT-systemen aan de Herziening Gerechtelijke Kaart. Er heeft eerst een inventarisatie plaatsgevonden van de invloed van de Herziening Gerechtelijke Kaart op de infrastructuur voor de informatievoorziening van de Rechtspraak. Op basis van deze inventarisatie is het project HGK-IT onder leiding van een stuurgroep aan de slag gegaan om te zorgen dat de informatievoorziening op tijd is aangepast voor de invoering van de nieuwe gerechtelijke kaart.

De digitalisering binnen de Rechtspraak heeft in 2011 prioriteit gekregen. Ook komende jaren staat digitalisering centraal in de Rechtspraak. Digitalisering draagt bij aan snellere doorlooptijden, eenvoudiger en uniforme procedures en uiteindelijk ook besparing van kosten. De digitalisering kan onderverdeeld worden in verschillende componenten, ondermeer: de digitale toegang; het digitale dossier; de (verdere) digitalisering van registratiesystemen; digitale kennissystemen en het digitaal archief.

In het kader van de digitale toegang tot de rechtspraak is in 2011 een aantal digitale diensten in gebruik genomen.

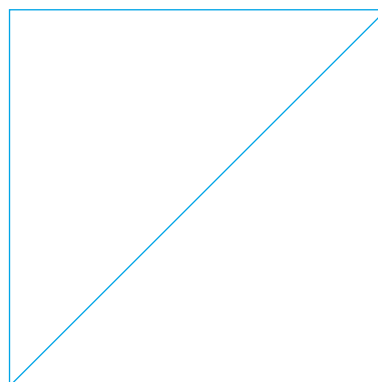
Deze diensten zijn reeds eerder besproken. Er is op dit terrein vertraging opgelopen in het bijzonder door de Diginotar-crisis die invloed heeft gehad op de digitale toegang van de Rechtspraak. Alle aandacht en tijd gingen uit naar herstel van de loketdiensten van de Rechtspraak. Pas in 2012 zal de schade geheel hersteld zijn met het weer openstellen van het digitale loket voor indiening van processtukken door professionele partijen en in het bijzonder de advocatuur.

In de strafsectoren is het digitaal dossier bij een groot deel van de gerechten ingevoerd. Ook is onderzocht of dit digitaal dossier bij de bestuursector gebruikt kan worden. Het antwoord hierop is positief. In 2012 wordt verder gegaan met het implementeren van het digitaal dossier: bij de hoven en bij de bestuursectoren van de gerechten.

Ook aan de andere componenten van digitalisering (zoals het digitaal archief, registratiesystemen en kennissystemen) is in 2011 gewerkt. De komende jaren zal er verder gewerkt worden aan de digitalisering van de Rechtspraak en zullen de burgers en professionele procespartijen hier snel profijt van hebben.

Om de hiervoor genoemde ambities met succes te kunnen invoeren is het van belang dat de basis van de informatievoorziening goed is. Met de basis wordt de infrastructuur bedoeld, maar ook de werkplekken van de Rechtspraak. In 2011 zijn alle werkplekken van de medewerkers van de Rechtspraak vernieuwd. Hierdoor is het werken op een andere plek eenvoudiger geworden. Ook is gestart met een groot programma dat ervoor zorgt dat er een zodanige infrastructuur komt voor de Rechtspraak dat er een goede basis is voor vernieuwing en verdere digitalisering. In 2012 wordt er verder gewerkt aan dit programma.

Om alle activiteiten en projecten op een goede manier aan te sturen wordt sinds 2011 volgens het IT-Governance model gewerkt. In dit nieuwe besturingsmodel zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende spelers binnen het IT-domein duidelijk belegd.

Onderzoek en wetgevings- advisering

3 Onderzoek en wetgevingsadvisering

3.1 Onderzoek

De Raad laat wetenschappelijk onderzoek doen om zijn wettelijke taken goed te kunnen uitvoeren en om strategische keuzes te kunnen onderbouwen. In het verslagjaar werden negen projecten afgerond, waarvan er in 2011 drie zijn gepubliceerd als Reserach Memorandum. Er zijn acht nieuwe onderzoeksprojecten gestart en er zijn nog twee lopende oudere projecten. Twee nieuwe projecten die inhaken op de actualiteit zijn een onderzoek naar de reputatie van de Rechtspraak bij sleutelfiguren in de samenleving, en een onderzoek naar de wrakingsprocedure. In de loop van 2012 worden de resultaten gepubliceerd. Veel onderzoekstijd is besteed aan de effecten van de door het Kabinet beoogde verhoging van griffierechten en de Wet minimumstraffen bij recidive.

Er zijn in 2011 87 (in 2010 77) verzoeken voor medewerking van de Rechtspraak aan extern geïnitieerd onderzoek, beoordeeld op kwaliteit en werklast voor de gerechten. Eenmaal geaccordeerd is er gefaciliteerd in de uitvoering.

De jaargang van de periodiek Rechtstreeks omvatte de gebruikelijke vier nummers. Daarnaast verscheen de uitgave van de Rechtspraaklezing 2011 *De rechtspraak en het publieke debat* gehouden door Marc Chavannes, politiek columnist van *NRC Handelsblad* en hoogleraar journalistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij gaat in op de 'arena' van het maatschappelijk debat rondom de rechtspraak. Zie de bijlage voor een lijst van publicaties.

Belangrijke onderzoeksbevindingen

- Er is experimenteel onderzoek gedaan naar de meerwaarde van meervoudige behandeling van zaken ten opzichte van behandeling door één rechter. Daarbij is aangetoond dat meervoudige besluitvorming leidt tot minder foute beslissingen dan enkelvoudige besluitvorming, zowel in moeilijke zaken als in een breed bereik van eenvoudige zaken. Gebleken is dat beraadslaging alleen nuttig is in moeilijke zaken.
- Onderzoek toont aan dat rechters de hoogte van de door hen opgelegde straffen niet laten afhangen van het veronderstelde risico dat een verdachte opnieuw in de fout gaat. Een verdachte wordt dus niet gestraft voor datgene wat hij nog niet heeft gedaan en mogelijk ook nooit zal doen. De rechter houdt er in de strafhoogte wel rekening mee dat een dader daadwerkelijk opnieuw in de fout is gegaan.
- Internationaal vergelijkend onderzoek naar de wijze waarop Nederlandse jeugd-strafrechters de jeugdigen behandelen tijdens de zitting toont aan, dat zij hierin vergelijkbaar zijn met hun Europese collega's. Nederlandse jeugdrechters laten de jeugdige evenveel als hun gemiddelde Europese collega's actief participeren tijdens de zitting, en de door hun getoonde empathie ligt eveneens op een gemiddeld niveau. Het onderzoek vraagt hernieuwde aandacht voor veelal al bestaande concrete handvatten voor de rechters om hun optreden tijdens de zitting verder te verbeteren.
- Onderzoek naar de wijzen waarop civiele rechters tijdens de zitting de procespartijen aansporen om het proces goed te laten verlopen, toont aan dat de civiele rechter actief de goede procesgang bewaakt, in tegenstelling tot vaak gehoorde vooronderstellingen dat de civiele rechter te lijdelijk zou zijn.

Taskforce tbs-dossiers

Bijzondere aandacht vraagt een onderzoek dat in 2011 door een speciaal ingestelde Taskforce is uitgevoerd naar mogelijke fouten bij de oplegging van de maatregel van tbs (terbeschikkingstelling), naar aanleiding van een tweetal zaken waarin was gebleken dat deze onterecht was opgelegd dan wel verlengd. Uit dit onderzoek is gebleken dat er in de ten tijde van het onderzoek lopende zaken (bijna 2500 zaken in totaal) geen fouten zijn gemaakt bij de oplegging en verlenging van tbs-maatregelen.

3.2 Wetgevingsadvisering

De Raad heeft de wettelijke taak de regering en de Staten-Generaal te adviseren over voorstellen voor nieuwe wetgeving of nieuw beleid die gevolgen hebben voor het functioneren van de Rechtspraak. In zijn adviezen gaat de Raad onder andere in op de uitvoerbaarheid van voorgestelde wetgeving en mogelijke strijdigheid met grondrechten, internationale regelgeving of beginselen van effectieve toegang tot de rechter. De wetgevingsadviezen komen in nauw overleg met betrokken sectoren uit de gerechten tot stand.

Veel wets- en beleidsvoorstellen hebben gevolgen voor de bedrijfsvoering en de werkbelasting van de Rechtspraak. De inschatting van deze gevolgen is een essentieel onderdeel van de wetgevingsadvisering.

Bij de werklastinschatting wordt onder andere aandacht besteed aan de gevolgen van het voorstel voor de personeelsbezetting, de belasting van de administratie van gerechten, het aantal te behandelen zaken, de gemiddelde behandeltijd per zaak, de ICT-systemen en de opleiding van rechters en griffiers. Waar mogelijk bevatten de adviezen suggesties om ongewenste gevolgen te voorkomen.

In 2011 heeft de Raad 60 adviezen uitgebracht over wets- en beleidsvoorstellen. Naast het reeds besproken advies over het wetsvoorstel Herziening Gerechtelijke Kaart (18 februari 2011), springen de volgende adviezen die in 2011 zijn afgegeven in het oog:

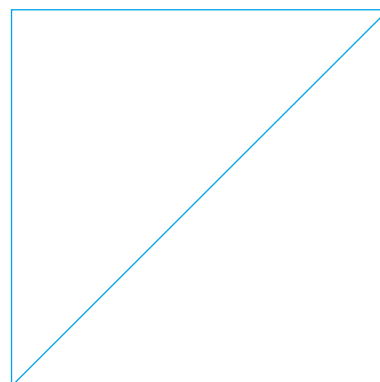
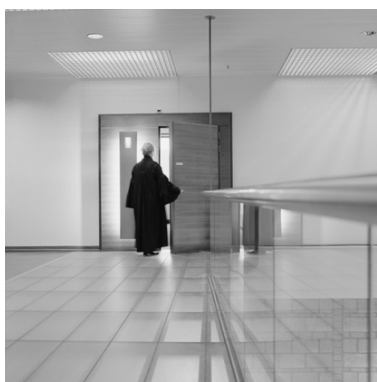
Wetsvoorstel minimumstraffen voor recidive bij zware misdrijven (15 juni 2011)

Momenteel kent de Nederlandse wet voor het opleggen van straffen voor misdrijven relatief hoge maximumstraffen en een grote vrijheid voor de rechter om in het concrete geval een passende straf op te leggen, daarbij rekening houdend met alle omstandigheden van het geval, de persoonlijke omstandigheden van de dader en de gevolgen van het misdrijf voor de samenleving in het algemeen en het slachtoffer in het bijzonder. Het wetsvoorstel waarover de Raad in 2011 heeft geadviseerd betreft de invoering van minimumstraffen voor daders die voor de tweede keer binnen 10 jaar worden veroordeeld voor een misdrijf waarop een maximum gevangenisstraf van 12 jaar staat, als dit misdrijf een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer tot gevolg heeft gehad. De op te leggen minimumstraf bedraagt de helft van het strafmaximum. De rechter zou slechts in heel uitzonderlijke gevallen van de minimumstraf mogen afwijken.

In het advies heeft de Raad geconcludeerd dat het wetsvoorstel een principiële stelselwijziging betekent, die zowel in de noodzaak als in de uitwerking ervan onvoldoende onderbouwd is en objectieve grond mist. Het wetsvoorstel zal ingrijpende gevolgen hebben. De rechter wordt onvoldoende ruimte gelaten om in het concrete geval tot passende strafoplegging te komen. De precedentwerking die ervan uitgaat is zorgelijk. Het wetsvoorstel is daarmee schadelijk voor de kwaliteit en de effectiviteit van de strafrechtspleging.

Advies kostendekkende griffierechten (24 juni 2011) en aanvullend advies wetsvoorstel verhoging griffierechten (25 november 2011) Over het wetsvoorstel verhoging griffierechten, waarbij de tarieven voor civiele en bestuurszaken fors worden verhoogd, heeft de Raad dit jaar twee maal advies uitgebracht. Het wetsvoorstel heeft verstrekking gevolgen voor de Rechtspraak. De toegankelijkheid van de rechter is ernstig in het geding. Daarnaast verwacht de Raad problemen in de uitvoering als dit wetsvoorstel tot wet wordt verheven.

Deel 1

Instroom en productie

4 Instroom en productie

- In 2011 stroomden ongeveer 1,8 miljoen zaken in bij de gerechten; dit houdt een lichte daling in van circa 2% ten opzichte van 2009 en 2010. Sectoraal waren er verschillen in instroomontwikkeling.
- Het aantal handelszaken bij de rechtbanken nam sterk af; dit gold zowel voor zaken die de kantonrechter behandelt als voor zaken die de rechter in de civiele sector behandelt. Wel namen de verzoeken tot een wettelijke schuldsanering toe en was het aantal faillissementsrekenen nog steeds groot.
- Daarnaast nam het aantal vreemdelingenzaken en strafzaken bij de kantonrechter (overtredingen) sterk af.
- De hoeveelheid belastingzaken in eerste aanleg en in hoger beroep nam zeer sterk toe, evenals het aantal zaken bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB).
- Het aantal familierechtelijke zaken nam toe, zowel bij de kantonrechter (meer zaken rond bewind meerderjarigen), als bij de sector civiel van de rechtbanken (meer zaken over omgangsregelingen en gedwongen opname in de zorg), als in hoger beroep.
- Het totaal aantal afgehandelde zaken lag in 2011 2% lager dan het jaar daarvoor. Gewogen naar werklast nam de productie echter 2% toe. Dit betekent dat er relatief meer zware zaken zijn afgedaan, zoals onder meer belastingzaken en zaken bij de hoven.
- De helft van de werklast bij de Rechtspraak betrof de afhandeling van civielrechtelijke zaken, ruim een kwart betrof de afhandeling van strafzaken en minder dan een kwart van de capaciteit werd besteed aan zaken betreffende het bestuursrecht (inclusief vreemdelingen- en belastingzaken). Dit is vergelijkbaar met de voorgaande jaren.
- Het volume aan afgehandelde zaken in eerste aanleg hield in grote lijnen gelijke tred met de instroom. De werkvoorraden in de meeste sectoren bleven dan ook relatief gezien gelijk of namen af. Sterke voorraadafname was te zien bij bestuursrechtelijk procedures, bij de gerechtshoven en het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). De voorraad familie zaken kanton nam sterk toe.
- Er werden in absolute zin minder zaken afgedaan dan in de begroting was opgenomen, maar omdat de productie relatief zware zaken betrof, is er ten opzichte van de afspraken met de Minister wel sprake geweest van meerwerk ten opzichte van de gefinancierde productie. Onder andere hierdoor moet de Rechtspraak over 2011 een bedrag van 18,8 miljoen euro onttrekken aan de egalisatierekening.
- De gemiddelde personele omvang (fte) is in 2011 ongeveer gelijk gebleven. In de periode 2002-2010 was de totale bezetting elk jaar toegenomen. Er waren 1% meer rechters en 2% minder ondersteuning.
- De totale kosten die de Rechtspraak heeft gemaakt, gecorrigeerd voor inflatie, zijn afgenomen. De personele kosten - deze bepalen ongeveer driekwart van de totale kosten - bleven constant en de materiële kosten zijn afgenomen. Daarmee daalden de totale kosten, gecorrigeerd voor inflatie, licht (-1%).
- Aangezien de gewogen productie licht (+2%) is toegenomen en de kosten zijn gedaald, is er een toename in de (kosten)productiviteit met 3%.
- De Rechtspraak behaalde in 2011 een positief resultaat van circa 20 miljoen euro. Daardoor is het eigen vermogen van 1-1-2011 toegenomen tot 38,5 miljoen euro op 31-12-2011.

4.1 Instroomontwikkeling

In 2011 stroomden ruim 1,8 miljoen zaken in bij de gerechten.[5] Rechtspraakbreed is de instroom daarmee licht, met circa 2%, afgenomen.[6] Deze afname in de instroom deed zich voor bij de procedures in eerste aanleg. De appelcolleges zagen een instroomtoename van 2%. Hieronder wordt meer in detail ingegaan op de ontwikkelingen voor de verschillende sectoren.

4.1.1 De civiele sector van de rechtbanken

Bij de civiele sector van de rechtbanken nam het aantal zaken sterk toe als gevolg van een aantal bekostigingsbesluiten. Wanneer die buiten beschouwing worden gelaten, is sprake van een afname met circa 3%.

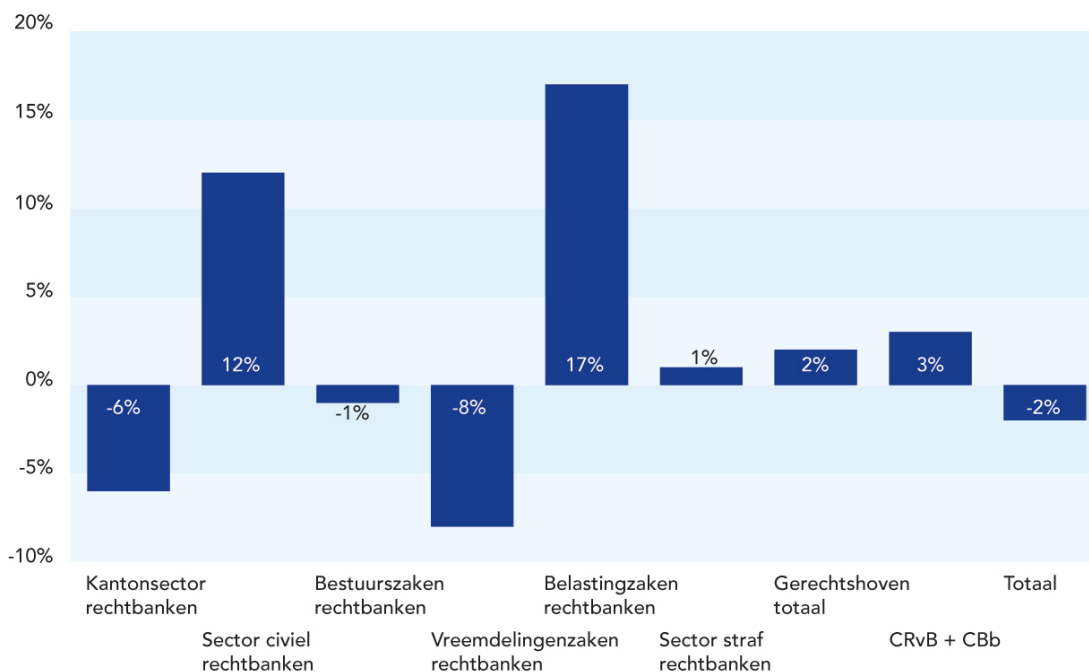

Het aantal *familierechtelijke procedures* bij de civiele rechter van de rechtbank nam sterk toe. Dit was echter voornamelijk het gevolg van wijzigingen in de telling van deze zaken.[7] Afgezien hiervan was er een toename met 5% van het aantal zaken over gedwongen opname in de zorg (BOPZ) en een toename met 4% van het aantal rekesten over een omgangsregeling. Het aantal verzoeken tot ondertoezichtstelling (OTS) en uithuisplaatsing daalde voor het tweede jaar op rij licht.

Het aantal *handelszaken*, dat wil zeggen niet-familierechtelijke civiele procedures, in de civiele sector, nam sterk af. Deels is dat het gevolg van de wijziging van de competentiegrens, die per 1 juli 2011 werd verhoogd van 5.000 euro tot 25.000 euro. Deze financiële grens bepaalt of een zaak door de kantonrechter (geldelijk belang van de zaak onder de grens) of een rechter van de sector civiel (geldelijk belang boven de grens) wordt behandeld. Met de verhoging van de grens komen meer zaken in aanmerking voor behandeling bij de kantonrechter en daarom behandelt de sector civiel minder zaken.

De gevolgen van de economische crisis zijn in 2011 opnieuw zichtbaar in de verzochte en uitgesproken schuldsaneringen, die met circa 30% toenamen. Het aantal verzochte en uitgesproken faillissementen nam niet toe, maar daarvan is het niveau al sinds 2009 relatief hoog.

Procentuele ontwikkeling zaakinstream, 2011 t.o.v. 2010

4.1.2 De kantonrechter

De instroom aan zaken bij de kantonrechter nam in totaal sterk af, dit na sterke groei in 2008-2009 en stabilisatie in 2010. De daling had voornamelijk te maken met wijzigingen in de telling van zaken. Wanneer we die buiten beschouwing laten, was de afname beperkter, circa 2%.

Het aantal *familiezaken* dat de kantonrechter behandelt, nam met 5% af als gevolg van een tellingwijziging[8] waarbij zaken van kanton naar civiel zijn verschoven. Binnen de kanton-familiezaken namen rekesten met betrekking tot bewind over meerderjarigen, dat wil zeggen bewind, mentorschap en curatele, en het toezicht daarop, fors toe.

De instroom aan *handelszaken* bij de kantonrechter nam over de gehele linie sterk af met circa 8%. Dit ondanks

de extra instroom als gevolg van de eerder genoemde competentiewijziging. Zowel het aantal dagvaardingszaken (over onder andere koop en niet betaalde rekeningen) als het aantal verzoekschriften (over onder andere huur en arbeidsonbinding) daalde. Het aantal verzoeken aan de kantonrechter om arbeidsonbinding nam voor het tweede jaar duidelijk af, met 11%, naar het niveau van 2008/2007.

Verstekzaken vormen de grootste groep zaken bij de kantonrechter, circa 430.000 in 2011, en betreffen voor een groot deel incassozaken. De omvang ervan nam in 2011 af met circa 10%, tot een niveau dat in ligt tussen 2008 en 2009. Het aandeel ervan op het totaal aantal dagvaardingszaken nam eveneens af. Er zijn aanwijzingen dat bij deze afname, de verhoging en indexering van de griffierechten (respectievelijk eind 2010 en begin 2011) een rol spelen. Hoe groot die rol is, viel niet vast te stellen. De hogere griffierechten maken dat vaker wordt besloten bij geringe vorderingen niet tot een incassotraject over te gaan. Bij de daling speelt ook een verandering in de wetgeving omtrent wanbetalers van de zorgverzekering een rol. Wanbetalers van de zorgverzekering met een betalingsachterstand van zes maanden zijn onder een ander regime gaan vallen, waardoor voor deze groep feitelijk geen incassotraject meer openstaat. In 2010 was nog sprake van een stuwmeer van dit soort zaken bij de kantonrechter en dat is langzamerhand leeg aan het stromen.

De instroom aan *overtredingszaken* nam af (-7%).

Het aantal *Mulderzaken* nam toe ten opzichte van 2010 (4%). Dit zijn zaken die gaan over lichte verkeersovertredingen met een opgelegde boete en ook over opgelegde dwangmiddelen en gijzelingen.[9] Omdat het aantal opgelegde boetes in 2011 sterk is afgenomen[10], zijn de beroepen in het kader van de Wet Mulder ook afgenomen, maar het aantal beroepen tegen dwangmiddelen is wel toegenomen.

4.1.3 De bestuurssectoren van de rechtbanken

De instroom bij de bestuurssectoren van de rechtbanken bleef constant door een afname van vreemdelingenzaken, een toename van belastingzaken en een stabilisatie van reguliere bestuurszaken.

De instroom aan *reguliere bestuurszaken* was vrijwel gelijk (-1%) aan die in 2010. Binnen deze groep zaken is het beeld wisselend; de instroom aan sociale verzekeringszaken en voorlopige voorzieningen is toegenomen (5% en 3%), terwijl bijvoorbeeld de instroom bijstandzaken afnam (-6%).

Het aantal voor de rechter gebrachte *vreemdelingenzaken* nam sterk af (-8%).

Bij *belastingzaken* was bij de rechtbank in 2011 sprake van een sterke instroomtoename (17%). Deze toename is geconcentreerd bij zaken over parkeerbelasting, transport- en vervoergerelateerde belastingen[11] en de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Deze laatste toename houdt verband met de waardedalingen van onroerende zaken. Een instroomafname zag de belastingsector bij zaken over omzetbelasting en over inkomstenbelasting.

4.1.4 De strafsectoren van de rechtbanken

Het aantal strafzaken dat voor de rechter kwam was vergelijkbaar met dat in 2010. De instroom bij de strafsectoren van de rechtbanken is nagenoeg constant gebleven, op ruim 200.000 zaken. Het aantal verzoeken raadkamer (niet met betrekking tot voorlopige hechtenis) nam licht toe, de enkelvoudige strafzaken (politierechter en met name kinderrechter) namen af. De meervoudige strafzaken bleven constant.

4.1.5 De gerechtshoven en appelcolleges

Het aantal *civiele zaken* bij de gerechtshoven was groter dan in 2010. De instroom familierekestes in hoger beroep nam met liefst 11% toe. Dit is echter volledig het gevolg van een tellingswijziging[12], en heeft niets van doen met een groter zaaksaanbod. Het aantal handelsrekestes nam toe met 5% en de dagvaardingszaken namen met 2% af.

Ook in hoger beroep was er weinig ontwikkeling in de zaaksinstroom bij de sector *strafzaken* van de hoven.

In hoger beroep nam de *belastinginstroom* met 11% toe. Dit was het gevolg van toename van WOZ-zaken, afvalstoffehffing, andere belastingen aangaande gemeentelijke heffingen en van procedures over inkomstenbelasting.

De instroom aan bestuurszaken bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) steeg in 2011 met 7%. Vooral bij ambtenaren- en bijstandzaken was sterke instroomgroei zichtbaar.

Bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) lag de instroom 16% lager dan in 2010, maar hierbij dient opgemerkt te worden dat het CBB in 2009 en 2010 met een recordinstroom werd geconfronteerd. Met bijna 1.200 zaken ligt de instroom bij het CBB in 2011 nog altijd duidelijk boven het meerjarengemiddelde 2005-2008.

4.2 Afgehandelde zaken en voorraadontwikkeling

Van de 1,8 miljoen zaken die jaarlijks instromen bij de gerechten, krijgen strafzaken in de media en het publiek meestal meer aandacht. In 2011 zijn er echter meer andere zaken afgehandeld dan strafzaken (ongeveer een kwart van alle zaken). Tweederde van de zaken die behandeld en afgedaan worden, is civielrechtelijk van aard. Overigens nam de totale hoeveelheid afgedane zaken af.

4.2.1 Productieverdeling

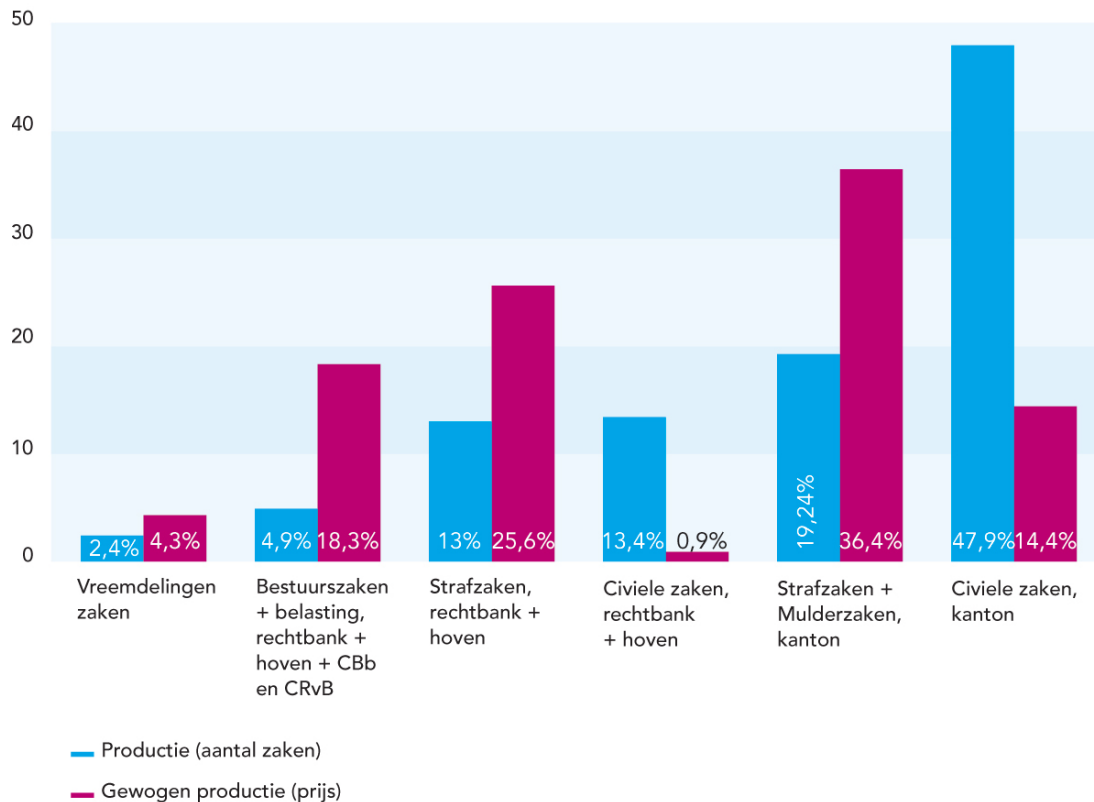
Ingestroomde zaken worden behandeld en afgedaan. Alvorens in te gaan op de ontwikkeling in 2011 van de productie ten opzichte van vorig jaar, totaal en per sector, wordt de verdeling van de productie over de verschillende rechtsgebieden aangegeven. In de volgende figuur is naast de verdeling van de absolute productieaantallen in de linker kolommen, ook de verdeling van de werklust[13] over de verschillende sectoren (in de rechter kolommen) weergegeven. In absolute productieaantallen gerekend geldt dat kanton de hoogste staaf op de linker kolommen heeft (het grootste aandeel). Het feit dat voor kantonzaken het aandeel in werklust in minuten (de rechter kolommen) zoveel kleiner is, geeft aan dat dit relatief lichte (weinig bewerkelijke) zaken zijn. Zijn de rechter kolommen echter groter dan die op de linker kolommen, zoals bij de sectoren civiel, straf en bestuur, dan betekent dit dat relatief zware (bewerkelijkere) zaken zijn behandeld.

Hoewel strafzaken in de media en bij het publiek meestal meer aandacht krijgen, blijkt dat in 2011 wederom tweederde (66,3%) van de zaken in de gerechten civielrechtelijk van aard is. Dit zijn handelsgeschillen en familiezaken (inclusief kantonzaken). De sector straf is verantwoordelijk voor 26,4% en de resterende 7,3% betreft bestuurszaken, vreemdelingenzaken en belastingzaken.

De behandeling van civiele zaken zorgt voor de helft (50,8%) van de werklust, de behandeling van strafzaken voor ruim een kwart (26,5%) en de behandeling van bestuurszaken, inclusief belastingzaken en vreemdelingenzaken voor ruim een vijfde (22,6%). Dit beeld is, zowel voor de absolute productie als voor de werklust, redelijk stabiel over de laatste jaren. In 2011 is het aandeel straf licht toegenomen ten koste van civiel. Binnen de rechtsgebieden kunnen ook verschuivingen plaatsvinden. Zo nemen bijvoorbeeld de familiezaken toe, waar de handelszaken afnemen. Bij bestuurszaken neemt het belang van belastingzaken toe, terwijl dat van

vreemdelingenzaken afneemt.

Aandeel sector in productie en werklust 2011

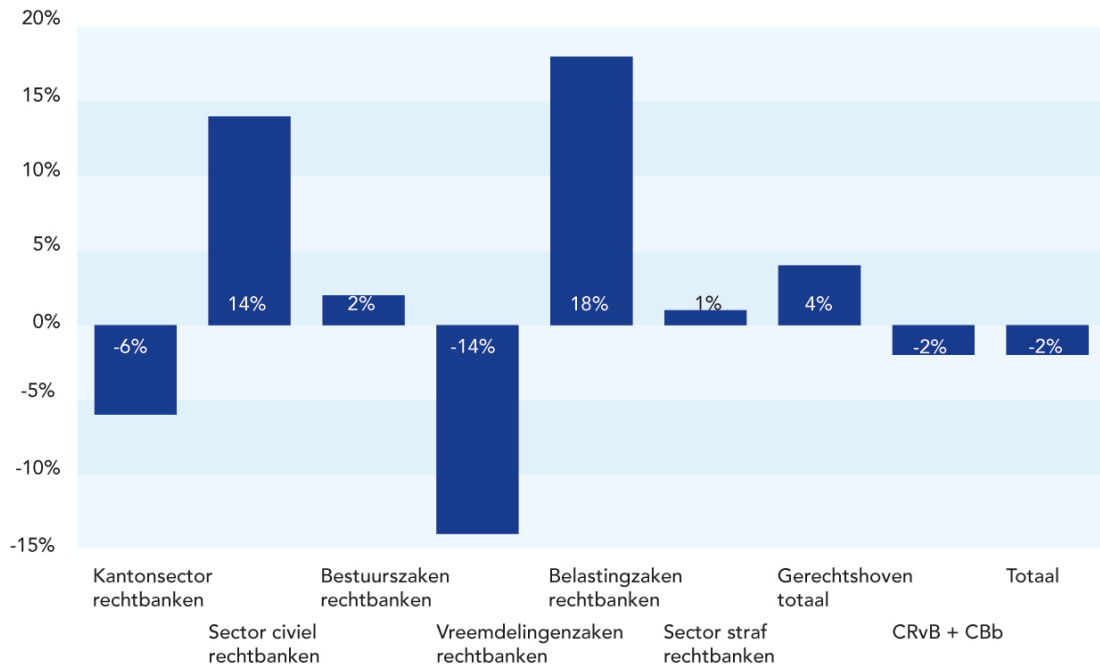

4.2.2 Productie- en voorraadontwikkeling

De totale hoeveelheid afgedane zaken door de Rechtspraak nam in 2011 met 2% af, zoals uit de volgende figuur blijkt. Dit is voor het eerst sinds 2007 dat de totale productie een afname vertoont. Rechtspraakbreed is dit het gevolg van de instroomontwikkeling.

Hoewel de totale Rechtspraakproductie in aantallen zaken met 2% afnam, is de productie vertaald naar werklust met 2% toegenomen. Dat de werklust toenam en het zaaksvolume afnam, kwam doordat de voornaamste productietoename bij belastingzaken en bij de appelinstanties heeft plaatsgevonden, waarbij het om relatief bewerkelijke zaken gaat. Het aantal afgehandelde kantonzaken nam juist af en dat zijn rechtspraakbreed gezien nu juist de minder bewerkelijke zaken.

Procentuele ontwikkeling afgehandelde zaken, 2011 t.o.v. 2010

Productie- en voorraadontwikkeling naar sector

De instroomontwikkeling in de afgelopen jaren is door de Rechtspraak meer dan voldoende bijgehouden. Onderstaande tabel laat zien dat in een aantal sectoren de voorraad is afgenomen. Voorraadafnames waren met name te zien bij de bestuurssector van de rechtbanken (vreemdelingenzaken, belastingzaken en reguliere bestuursrechtelijke zaken), bij de gerechtshoven in civiele zaken en belastingzaken in hoger beroep, en bij het CBb.

Bij de strafsector van de rechtbanken nam de voorraad (in verhouding tot het instroomvolume) licht toe, evenals bij de kantonrechter voor wat betreft de behandeling van beheerszaken in bewind, mentorschap en curatele.

Werkvoorraad ultimo 2009 t/m 2011 (afgerond op tientallen)

	werk voorraad 2009	werk voorraad 2010	voorraad 2010 in verhouding tot instroom- volume	voorraad 2010 groei t.o.v. 2009	werk voorraad 2011	voorraad 2011 in verhouding tot instroom- volume	voorraad 2011 groei t.o.v. 2010
Rechtbanken							
Civiel							
Handelszaken	89.270	87.470	-2%	-2%	86.280	-1%	-1%
Familiezaken	36.380	35.470	-1%	-3%	34.300	-1%	-3%
Beslissing president / civiel algemeen	6.680	6.810	0%	2%	7.660	2%	12%
Bestuur							
Bestuurszaken	27.190	24.990	-5%	-8%	21.650	-8%	-13%
Vreemdelingenzaken	16.190	11.340	-11%	-30%	10.150	-3%	-10%
Belastingzaken	15.920	15.390	-2%	-3%	14.630	-3%	-5%
Straf							
Strafzaken	41.530	46.540	2%	12%	51.680	3%	11%
Kanton							
Handelszaken	62.030	57.160	-1%	-8%	55.010	0%	-4%
Familiezaken	32.500	34.140	1%	5%	45.860	5%	34%
Beslissing president / civiel algemeen	1.530	1.400	0%	-8%	1.370	0%	-2%
Strafzaken + mulderzaken	56.210	59.040	1%	5%	51.740	-3%	-12%
Gerechtshoven							
Civiel							
Handelszaken	12.360	11.690	-7%	-5%	10.810	-9%	-8%
Familiezaken	3.500	3.240	-5%	-7%	2.810	-7%	-13%
Belasting							
Belastingzaken	4.180	4.090	-3%	-2%	3.920	-4%	-4%
Straf							
Strafzaken	20.720	21.400	2%	3%	21.230	0%	-1%
CRvB	9.240	8.900	-5%	-4%	9.100	3%	2%
CBb	1.620	1.690	5%	4%	1.580	-9%	-7%
Totaal	437.050	430.760	0%	-1%	429.780	0%	0%

De afname van het aantal afgehandelde kantonzaken in 2011 met 6% was in grote lijnen conform de instroomontwikkeling en in belangrijke mate het gevolg van veranderingen in de telling.[14]

Van de kantonzaken nam het aantal afgehandelde Mulderzaken sterk toe, zodat de (werk)voorraad van die zaken afnam. Wel nam de voorraad beheerszaken in bewind, mentorschap en curatele toe. Een tijdelijk tekort in verwerkingscapaciteit bij een aantal rechtbanken is hiervan de oorzaak.

Het aantal afgehandelde zaken in de civiele sector van de rechtbanken nam weliswaar met 14% toe, maar ook dat was grotendeels het gevolg van tellingswijzigingen. In grote lijnen is de productie-ontwikkeling conform de instroomontwikkeling. Dit is te zien aan de voorraad die eind 2011 iets lager lag dan eind 2010.

Bij de strafsectoren van de rechtbanken was het aantal afgedane zaken ongeveer gelijk aan dat in 2011, maar de productie liep wel circa 3% achter bij het aanbod van zaken. Door de relatief korte doorlooptijden uit zich dat in een toename van de voorraadvolume met circa 11%. Die voorraadtoename is evenals vorig jaar echter voor slechts ongeveer een derde toe te schrijven aan een toename van de lengte van de strafzaak. Bij enkele rechtbanken was sprake van veel aanhoudingen en van capaciteitsproblematiek. Voor het overige is er sprake van een niet geheel correcte geautomatiseerde telling van raatkamerzaken[15].

Het aantal door de rechtbanken afgedane bestuursrechtelijke procedures nam licht af, wat het gevolg is van de forse afname van het aantal vreemdelingenzaken. De belastingzaken vertoonden juist een sterke productiegroei van 18%. Overigens was zichtbaar dat de groei bij belastingzaken voor een belangrijk deel zat in een groter aandeel ingetrokken zaken en vereenvoudigde behandelingen omdat het beroep kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond was of de rechtbank kennelijk onbevoegd was.

Het aantal in 2011 afgehandelde zaken in de bestuurssectoren bij de rechtbanken was groter dan het nieuwe aanbod van zaken, waardoor evenals in 2010 de voorraad van zowel belastingzaken, als vreemdelingenzaken, als reguliere bestuurszaken substantieel is verkleind.

Bij de gerechtshoven nam het aantal afgehandelde *familiezaken* sterk toe als gevolg van de voortdurende instroomgroei in eerste aanleg in de afgelopen jaren. Het aantal afgehandelde *handelszaken* bleef vrijwel gelijk aan dat in 2010. In totaal deden de civiele sectoren van de gerechtshoven in 2011 substantieel meer zaken af dan er instroomden; de relatieve voorraad nam met ongeveer 8% af. De voorraadafname betrof zowel de familierechtelijke zaken, ondanks de sterke instroomtoename daarvan, alsook de handelszaken.

Bij de *belastingsectoren* van de gerechtshoven nam het aantal afgehandelde zaken fors toe. Zo fors dat het, ondanks de eveneens sterke instroomtoename, geresulteerd heeft in een voorraadafname; de relatieve voorraad nam met 4% af.

Bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) was het aantal in 2011 afgedane zaken vrijwel gelijk aan dat in 2010. Door de instroomgroei in 2011 en een tijdelijk tekort aan raadsheren, is de voorraad bij het CRvB licht toegenomen. Bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) daalde het aantal afgedane zaken met ongeveer 5% ten opzichte van 2010. Omdat de instroom nog meer was afgenomen, is hier de voorraad toch sterk teruggebracht.

4.3 Productiviteit en productie ten opzichte van de afspraken

In 2011 is de personele bezetting van de Rechtspraak ongeveer gelijk gebleven. Dit naast het feit dat de gewogen productie toenam, maakt dat de arbeidsproductiviteit is toegenomen.

Met de Minister van Veiligheid en Justitie zijn afspraken gemaakt over de te realiseren productie. Het door de Minister toegekende budget (bijdrage) komt tot stand door het verwachte en afgesproken productievolume te vermenigvuldigen met de voor een periode van drie jaar (2011-2013) vastgelegde prijzen per productgroep. De middelen (opbrengsten) van de Rechtspraak worden voor het overgrote deel verkregen uit de productie van zaken. Na afloop van het jaar wordt op basis van de werkelijk behaalde productie afgerekend.

4.3.1 Productiviteit en ontwikkeling kosten en aantal medewerkers

Productie wordt geleverd door mensen en middelen. De volgende tabel laat zien hoe de bezetting en de gewogen productie[16] zich sinds 2007 ontwikkelden. In dit hoofdstuk wordt met gemiddelde bezetting 2011 bedoeld het gemiddelde van de bezetting op 31 december 2010 en 31 december 2011. Voor ultimo-cijfers en aantallen personen zie Deel II.

De totale personele bezetting is in 2011 ongeveer gelijk gebleven (-1%) aan die in 2010. De bezetting rechters[17] nam met 1% toe[18], terwijl de bezetting (juridisch)ondersteunend personeel, inclusief staf en beheer, met 2% af nam. Al sinds 2009 blijft de personele omvang van de ondersteuning en staf achter bij die van het aantal rechters.

Zoals al is opgemerkt nam de gewogen productie met 2% toe ten opzichte van 2010. Daarmee lag ze in 2011 circa 10% hoger dan in 2007.

Index gewogen productie en gemiddelde personele bezetting Rechtspraak (2007 = 100)

	2007	2008	2009	2010	2011	groei 2011 (%)
Gemiddelde bezetting rechters	100	102	104	107	107	1%
Gemiddelde bezetting (juridische) ondersteuning, inclusief staf en beheer	100	102	103	104	102	-2%
Totaal gemiddelde bezetting	100	102	104	105	103	-1%
Gewogen productie	100	100	104	108	110	2%

De volgende tabel geeft een beeld van de kostenontwikkeling, gecorrigeerd voor inflatie-[19] en loonontwikkeling.[20]

De reële personele kosten waren vergelijkbaar met die in 2010. De overige kosten, dat wil zeggen de niet-personele kosten, namen in reële termen af ten opzichte van de periode 2007-2010. De huisvestingskosten namen weliswaar toe, maar de andere materiële kosten, bijvoorbeeld voor IT, namen af.

Index reële kosten Rechtspraak (2007 = 100)

	2007	2008	2009	2010	2011	groei 2011 (%)
Personele kosten	100	101	105	114	115	0%
Overige (materiële) kosten	100	92	93	91	87	-5%
Totale kosten	100	98	102	107	106	-1%

Dat de gewogen productie toenam en de personele omvang afnam, heeft tot gevolg dat de *arbeidsproductiviteit* met 3% is toegenomen, zoals uit onderstaande tabel valt op te maken.

Aangezien ook de gedefleerde kosten zijn afgenomen, is de conclusie dat de kosten, voor een vergelijkbaar productievolume, zijn gedaald. Met andere woorden: de *productiviteit* is toegenomen, met circa 3%, zoals de onderste regel in de tabel laat zien. Er is dus efficiënter omgesprongen met personeel en geld.

Index productiviteit Rechtspraak (2007 = 100) [21]

	2007	2008	2009	2010	2011	groei 2011 (%)
Arbeidsproductiviteit*	100	98	101	103	106	3%
Productiviteit**	100	102	102	100	104	3%

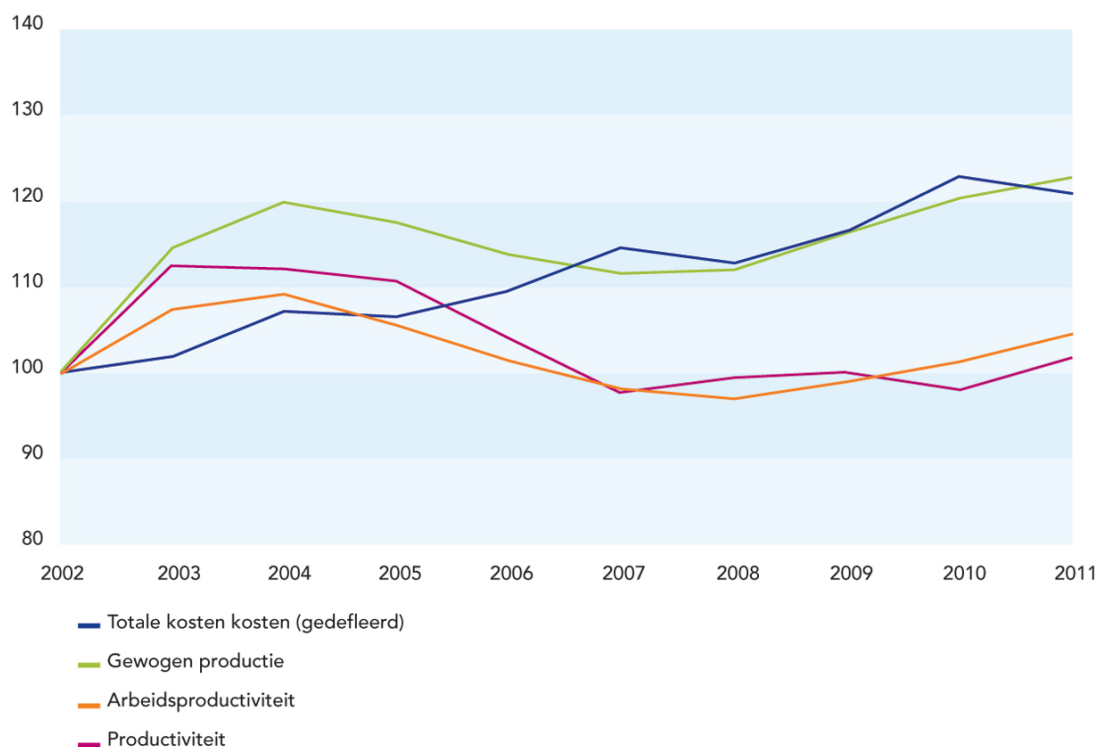
* gewogen productie gedeeld door totale gemiddelde bezetting; ** gewogen productie gedeeld door reële totale kosten.

In het rapport *Waar voor ons belastinggeld? Prijs en kwaliteit van publieke diensten* van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP, 2012) wordt ook ingegaan op de ontwikkeling van kosten, personeel en verleende diensten bij de Rechtspraak en zes andere onderdelen van de quartaire sector (primair en voortgezet onderwijs, ziekenhuiszorg, extramurale en intramurale verpleging en verzorging en politie). Daar werd geconstateerd dat de kosten sterker toenamen dan de productie.

Ten eerste is er in die vergelijking slechts in beperkte mate rekening mee gehouden dat de loonkosten bij de overheid voor een vergelijkbare hoeveelheid personeel zijn toegenomen. In bovenstaande productiviteitsanalyse wordt daarvoor wel gecorrigeerd.

Ten tweede betrof de SCP-analyse een langere periode, namelijk 1995-2010. In de periode 1995 tot 2000 steeg inderdaad de personeelssterkte per eenheid product. In vergelijking echter met 2002, de start van de Raad voor de rechtspraak, is, rekening houdend met gestegen loonkosten per werknemer, de (arbeids)productiviteit niet toegenomen, zoals onderstaande figuur laat zien.

Kosten, gewogen productie en (arbeids)productiviteit Rechtspraak, 2002-2011 (index, 2002=100)

In deze analyse is slechts beperkt verdisconteerd dat vanwege maatschappelijke ontwikkelingen, regelgeving en kwaliteitseisen de bewerkelijkheid van zaken is toegenomen. Dit kon voor een belangrijk deel niet in de ontwikkeling van de gewogen productie worden meegenomen. Deels komt het wel in de ontwikkeling van de

gewogen productie tot uiting. Een toename van het vaker door de meervoudige kamer laten behandelen van een zaak, vanwege de complexiteit is bijvoorbeeld wel meegewogen. Veel van de andere hieronder beschreven ontwikkelingen konden echter niet in de zwaarte van de productie worden verwerkt.

De bewerkelijkheid van rechtszaken is in de afgelopen tien jaar toegenomen. Ten eerste als gevolg van veranderend procedeedrag en toegenomen complexiteit. De rechtsstrijd is scherper geworden. Een recente exponent van deze trend is het in het laatste decennium jaren sterk gestegen aantal wrakingen. Ook andere maatschappelijke ontwikkelingen zijn van invloed. Zo staan er bijvoorbeeld meer dan vroeger personen die de Nederlandse taal niet machtig zijn voor de rechter, waardoor vaker tolken nodig zijn. Ook zijn zaken complexer geworden door de ontwikkeling van wetenschap, techniek en economie en door het toegenomen belang van het Europese en internationale recht waardoor rechters meerdere rechtssystemen dienen te beheersen. Ten tweede is de bewerkelijkheid toegenomen door het overheidsbeleid dat het afgelopen decennium er sterk op is gericht om de lichtere zaken bij de rechter weg te houden. Zo worden lichtere strafzaken door het OM afgehandeld, waardoor de bewerkelijke zaken overblijven voor berechting door de rechter. Een vergelijkbare ontwikkeling doet zich voor in het bestuursrecht. Hier geldt dat door nieuwe wetgeving bestuursrechters meer dan vroeger erop zijn gericht om zaken definitief af te doen. Dat voorkomt nieuwe zaken, maar de behandeling van de resterende zaken vereist meer inspanning. Verder is het aantal getuigenverhoren in strafzaken sterk gestegen. Het Europese recht vereist dat bij strafzaken vaker getuigen ter zitting worden gehoord. De grotere rol van het slachtoffer heeft eveneens bijgedragen aan de bewerkelijkheid van het strafproces. Al deze factoren leiden gemiddeld tot hogere kosten en langere behandelzeiten. Als het mogelijk zou zijn deze toegenomen bewerkelijkheid mee te wegen, dan zou blijken dat er sprake is geweest van een doelmatigheidstoename in de afgelopen jaren.

4.3.2 Gerealiseerde productie vergeleken met de begrote productie

Met de Minister van Veiligheid en Justitie zijn afspraken gemaakt over de te realiseren productie. Deze afspraken zijn opgenomen in de begroting van de Rechtspraak 2012.

Het door de Minister toegekende budget (bijdrage) komt tot stand door het verwachte en afgesproken productievolume te vermenigvuldigen met de voor een periode van drie jaar (2011-2013) vastgelegde prijzen per productgroep. De middelen (opbrengsten) van de Rechtspraak worden voor het overgrote deel verkregen uit de productie van zaken. Na afloop van het jaar wordt op basis van de werkelijk behaalde productie afgerekend. Dit houdt in dat meer- en minderproductie tegen 70% van de prijs wordt verrekend.

In de volgende tabel is weergegeven hoe de realisatie van de productie zich in absolute zin verhoudt tot de productieafspraken met de Minister. In 2011 lag het aantal afgehandelde zaken ongeveer 4% lager dan de afspraken met de Minister. Vooral de productie van vreemdelingenzaken, kantonzaken en de CRvB bleef achter bij de productie-afspraken 2011 met de Minister. Dit was bij kantonzaken en vreemdelingenzaken in hoofdzaak het gevolg van de lager dan verwachte instroom in 2011 en voor de CRvB ten dele.

Bij de sectoren civiel en vooral belasting (eerste aanleg en hoger beroep) overstijgt de productie de gemaakte afspraken. Dit was voornamelijk het gevolg van de instroomgroei. De productie van de resterende zaakstypen is in lijn met de afspraken.

Ondanks dat de realisatie in zaaksantallen lager uitkwam dan begroot en afgesproken met de minister, was er in termen van gewogen productie sprake van meerwerk, zoals al is toegelicht.

De Rechtspraak heeft meerwerk gerealiseerd voor een bedrag van 12,9 miljoen euro. De Raad heeft de minister daarnaast verzocht een deel van de gerealiseerde minderproductie over 2011 bij de vreemdelingenzaken niet te verrekenen met de egalisatierekening. De minister heeft het beroep op de hardheidsclausule gehonoreerd, waardoor uiteindelijk een bedrag van 18,8 miljoen euro aan de egalisatierekening wordt onttrokken.

Productie ten opzichte van de afspraken 2011

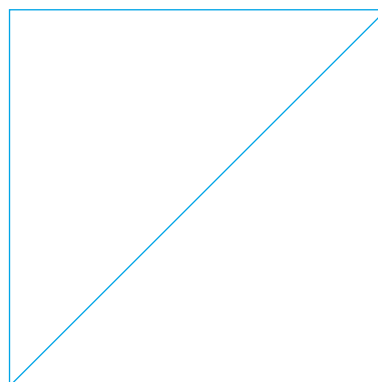
	Productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	96%
Kantonzaken excl. akten en verklaringen en Mulder adres onbekend*	91%
Civiele zaken exclusief akten en verklaringen*	111%
Reguliere bestuurszaken	98%
Vreemdelingenzaken	82%
Belastingzaken	137%
Strafzaken excl. overtredingen	100%
Gerechtshoven	104%
Civiele zaken	103%
Strafzaken	102%
Belastingzaken	130%
CRvB	95%
CBb	102%
Totaal Rechtspraak	96%

*) De competentiegrenzaken van kanton (voorheen civiel) worden hier nog tot de civiele zaken gerekend

4.3.3 Eigen vermogen

De Rechtspraak behaalde in 2011 een positief resultaat van circa 20 miljoen euro. Daardoor is het eigen vermogen van 18,5 miljoen op 1-1-2011 toegenomen tot 38,5 miljoen euro op 31-12-2011.

Deel 1

Financiën

5 Financiën

5.1 Managementparagraaf

De accountant heeft bij de jaarrekening 2011 van de Rechtspraak een goedkeurende verklaring afgegeven.

Deze managementparagraaf heeft betrekking op het financieel- en materieel beheer, de informatiebeveiliging, huisvesting en arbeidsomstandigheden en de Wet bescherming persoonsgegevens.

Aan het eind van het jaar leggen de gerechtsbesturen en andere onder de Raad ressorterende diensten in een verslag verantwoording af aan de Raad. Dat verslag omvat ook een managementparagraaf waarin wordt aangegeven aan welke risicos hoge prioriteit is toegekend en welke maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat die risicos zich daadwerkelijk voordoen. De accountant geeft bij elk gerecht en onder de Raad ressorterende dienst een verklaring bij de jaarrekening en toetst het proces van de totstandkoming van de managementparagraaf. Alle onder de Raad voor de rechtspraak ressorterende diensten hebben een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen.

Het volgen van de voortgang van de getroffen beheersmaatregelen vindt plaats door verschillende rapportages aan de Raad.

In 2011 is op basis van het gehanteerde normenkader zoals vastgelegd in het handboek financiële bedrijfsvoering op gestructureerde wijze aandacht besteed aan de in deze managementparagraaf genoemde terreinen. Op basis van de gehouden risicoanalyses en het volgen van de voortgang van de eventuele verbetermaatregelen is een systematische afweging gemaakt van de in te zetten instrumenten van sturing en bedrijfsvoering.

Er is extra aandacht besteed aan de vorig jaar gemelde bevinding dat een aantal gerechten en onder de Raad ressorterende diensten niet voldoende voldeed aan de meldingsplicht aan de Raad van inkopen buiten de mantelovereenkomst boven 10.000 euro. Daardoor ontstond het risico dat niet werd voldaan aan Europese aanbestedingsrichtlijnen. De controle over 2011 heeft aangetoond dat het inkoopproces verder is verbeterd.

Een en ander heeft geleid tot beheerste bedrijfsprocessen. Daarbij is met betrekking tot de controleerbaarheid van personeelskosten het volgende punt van aandacht gesignaleerd.

In 2011 zijn door P-direkt beperkte stappen voorwaarts gezet ten aanzien van het verbeteren van de processen. De Rijksauditedienst geeft met betrekking tot P-direkt dan ook een aantal beperkingen bij het oordeel over 2011. Ondanks dat het effect van deze beperkingen niet exact is te kwantificeren en te vertalen naar de Rechtspraak, zijn er geen indicaties dat de tekortkomingen in een aantal subprocessen materiële rechtmatigheidsfouten tot gevolg kan hebben. Gelet op de tekortkomingen binnen P-Direkt worden de personeelskosten ook in 2012 gegevensgericht gecontroleerd aan de hand van een statistische steekproef.

De interne beheersing bij de gerechten en landelijke diensten van de Rechtspraak is op een goed niveau.

5.2 Jaarekening

Geconsolideerde balans (na resultaatverdeling)

Omschrijving (x € 1.000)	31-12-2011		31-12-2010
Activa			
Vaste activa			
[1] Materiële vaste activa	76.105		84.138
Grond en gebouwen	13.888	15.969	
Installaties en inventarissen	45.722	44.241	
Overige materiële vaste activa	16.495	23.928	
Financiële vaste activa	21.059		37.759
[2] Vordering Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake vakantiegelden en egalisatierekening	21.059	37.759	
Vlottende activa			
Vorderingen	11.982		12.850
Overige vorderingen	5.909	5.151	
[3] Overlopende activa	6.073		7.699
[4] Liquide middelen	145.216		111.535
Totaal activa	254.362		246.282
Passiva			
[5] Eigen vermogen	38.402		18.448
[6] Egalisatierekening	33.062		61.860
[7] Voorzieningen	32.711		5.397
Langlopende schulden	66.649		72.367
[8] Leningen bij het Ministerie van Financiën	60.364	66.323	
Overige langlopende schulden	2.645	2.549	
[9] Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie	3.640	3.495	
Kortlopende schulden	83.538		88.210
Crediteuren	7.853	6.068	
[10] Overlopende passiva	75.685	82.142	
Totaal passiva	254.362		246.282

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

	Realisatie 2011 (x € 1.000)	Begroot 2011 (x € 1.000)	Realisatie 2010 (x € 1.000)
Baten			
[11A] Bijdrage kerndepartement Ministerie van Veiligheid en Justitie	955.071	954.941	918.821
[11B] Overige bijdrage van Ministerie van Veiligheid en Justitie	26.192	33.133	33.133
[12] Overige bedrijfsopbrengsten	9.405	12.033	*8.433
[13] Bijdrage meer/minder werk	18.798	15.200	5.932
Totaal baten	1.009.466	1.015.307	*966.319
Lasten			
[14] Personele kosten	739.153	756.505	*730.103
[15] Materiële kosten	220.843	235.759	228.622
[16] Afschrijvingskosten	22.851	22.000	21.923
[17] Rentekosten	2.498	3.600	2.846
[18] Gerechtskosten	4.167	3.943	3.673
Totaal lasten	989.512	1.021.807	*987.167
Resultaat	19.954	-6.500	-20.848

* zie toelichting onder "grondslagen voor waardering van activa en passiva, algemeen"

Kasstroomoverzicht

	2011 (x € 1.000)	2010 (x € 1.000)
Beginsaldo liquide middelen	111.535	150.861
+ winst/ - verlies	19.954	-20.848
+ afschrijvingen	24.123	23.983
- vrijval vooruitontvangen OM	-893	-1.814
Mutatie voorzieningen	27.314	1.490
Mutatie egalisatierekening	-28.798	-21.185
Mutatie werkkapitaal:		
Mutatie FVA en vorderingen	17.568	12.105
Mutatie kortlopende schulden (ex leningen en vooruitontvangen OM)	-3.734	-12.194
Operationele kasstromen	55.534	-18.463
- investeringen	-16.749	-31.808
+ desinvesteringen	659	781
Investeringskasstromen	-16.090	-31.027
- aflossingen leningen	-23.608	-22.015
+ aangegane leningen	16.788	31.525
Mutatie overige langlopende leningen	96	-311
+ vooruitontvangen bedragen OM	961	965
Financieringskasstromen	-5.763	10.164
Eindsaldo liquide middelen	145.216	111.535

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening 2011 is door leden van de Raad opgemaakt en vastgesteld op 11 april 2012.

De jaarrekening is in beginsel opgesteld in overeenstemming met Boek II Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Voor enkele grondslagen wordt hiervan afgeweken. Deze afwijkingen kunnen worden onderverdeeld in twee soorten.

De eerste soort afwijkingen is gebaseerd op specifieke wet- en regelgeving voor de rijksoverheid en de Rechtspraak. Dit betreft de volgende wet- en regelgeving met bijbehorende afwijkingen:

- het eigen vermogen is anders gepresenteerd in aansluiting op het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 (BFR 2005);
- de jaarrekening bevat de post egalisatierekening in aansluiting op het BFR 2005;
- de opbrengstverantwoording is in aansluiting op BFR 2005;
- geen opname van voorzieningen in het kader van jubileumuitkeringen en arbeidsongeschiktheid in aansluiting op de Regeling Baten-lastendiensten 2007.

De tweede soort afwijkingen is tijdens het besluitvormingsproces van het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 tot stand gekomen en vastgelegd in het Handboek Financiële Bedrijfsvoering Rechtspraak:

- geen opname van een reservering voor de verplichting in het kader van vakantiedagen;
- aangekochte software met een jaarlijkse betaalplicht is niet geactiveerd;
- het jaarverslag Rechtspraak aan de Minister, zoals benoemd in de Wet op de rechterlijke organisatie, is vormgegeven middels een geconsolideerde jaarrekening Rechtspraak, zonder enkelvoudige jaarrekening concernbedrijf Rechtspraak.

Consolidatie

Deze geconsolideerde jaarrekening omvat - naast het concernbedrijf Rechtspraak gevestigd te Den Haag - de volgende publiekrechtelijke organen van de Rechtspraak:

Naam publiekrechtelijk orgaan	Vestigingsplaats
Rechtbanken:	
Rechtbank Alkmaar	Alkmaar
Rechtbank Almelo	Almelo
Rechtbank Amsterdam	Amsterdam
Rechtbank Arnhem	Arnhem
Rechtbank Assen	Assen
Rechtbank Breda	Breda
Rechtbank 's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch
Rechtbank 's-Gravenhage	's-Gravenhage
Rechtbank Dordrecht	Dordrecht
Rechtbank Groningen	Groningen
Rechtbank Haarlem	Haarlem
Rechtbank Leeuwarden	Leeuwarden
Rechtbank Maastricht	Maastricht
Rechtbank Middelburg	Middelburg
Rechtbank Roermond	Roermond
Rechtbank Utrecht	Rotterdam
Rechtbank Zutphen	Zutphen
Rechtbank Zwolle-Lelystad	Zwolle
Gerechtshoven:	
Gerechtshof Amsterdam	Amsterdam
Gerechtshof Arnhem	Arnhem
Gerechtshof 's-Hertogenbosch	's-Hertogenbosch
Gerechtshof 's-Gravenhage	's-Gravenhage
Gerechtshof Leeuwarden	Leeuwarden
Bijzondere colleges:	
Centrale Raad van Beroep	Utrecht
College van Beroep voor het bedrijfsleven	Den Haag

Vervolg consolidatie

Naam publiekrechtelijk orgaan	Vestigingsplaats
Overige entiteiten:	
Bureau Raad voor de rechtspraak	Den Haag
Spir-it (voor 1-1-2011 ICTRO)	Utrecht
Studiecentrum Rechtspleging (SSR)	Zutphen

In de consolidatie zijn integraal opgenomen de financiële gegevens van de 26 gerechten (rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere appelcolleges), het Bureau Raad voor de rechtspraak en de landelijke diensten. De landelijke dienst PRISMA, waar de Rechtspraak een belang in had van 50 procent, is niet opgenomen in de consolidatie vanwege het beperkte financiële belang. De bijdrage aan Prisma maakt wel onderdeel uit van de materiële kosten. Prisma is per 31 december 2010 opgeheven.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Alle activa en passiva worden, voor zover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarden.

De vergelijkende cijfers (*) zijn aangepast ter verbetering van het inzicht. Er zijn twee wijzigingen doorgevoerd:

1. In de jaarrekening 2010 zijn de WAO-ontvangsten (2010: 3,5 miljoen euro) apart verantwoord onder de overige bedrijfsopbrengsten. In deze jaarrekening zijn de WAO-opbrengsten in mindering op de personele kosten gebracht.
2. De overige bedrijfsopbrengsten van boekjaar 2010 zijn nader gespecificeerd. De Nova-baten van SSR (2010: 0,3 miljoen euro) zijn vanaf boekjaar 2011 apart toegelicht.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen en eventuele duurzame waardeverminderingen vanwege buitengebruikstellingen. Afschrijvingen op materiële vaste activa worden berekend volgens een vast percentage van de verkrijgingsprijs op basis van de geschatte economische gebruiksduur van de betreffende materiële vaste activa. Afschrijvingen vinden plaats tot restwaarde. Voor zover niet anders is vermeld, is de restwaarde op nihil gesteld. Afschrijvingen vinden plaats naar tijdsgelang op basis van de werkelijke aanschafdatum. Op materiële vaste activa in bestelling wordt niet afgeschreven.

Het groot onderhoud van materiële vaste activa wordt, voorzover voor rekening van de Rechtspraak, als kosten ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van een voorziening wegens vermoedelijke oninbaarheid.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen enkele concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten. De voorziening FPU en voorziening HES-complex zijn opgenomen tegen contante waarde. De hierbij gehanteerde disconteringsfactor is afgeleid van het rentepercentage van staatsleningen met een looptijd van 10 jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de ontvangen bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar.

Baten

De ontvangen bijdragen in het kader van de productie wordt verantwoord in het verslagjaar waar de productie wordt gerealiseerd. Overige bijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Lasten

De kosten worden berekend op basis van historische kosten en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overige wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

De afschrijvingen op de materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgingsprijs. De afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd worden.

Grondslagen voor kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De indirecte methode houdt in dat het gerapporteerde resultaat wordt aangepast voor:

- posten van de winst-en-verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in dezelfde periode;
- mutaties in voorzieningen, overlopende posten, handelsdebiteuren en handelscrediteuren. Overigens worden mutaties in investeringscrediteuren hier niet in meegenomen, want de kasstromen uit hoofde van investeringen in materiële vaste activa worden afzonderlijk onder de investeringskasstroom gepresenteerd;
- posten van de winst-en-verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorend tot de operationele activiteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de rekening-courant met het Ministerie van Financiën en kasgelden.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

[1] Materiële vaste activa

				Bedragen x € 1.000	
		Grond en gebouwen	Installaties en inventarissen	Overige	Totaal
1	Aanschafwaarde begin periode	27.713	147.815	100.619	276.147
2	Cumulatieve afschrijvingen	-11.744	-103.574	-76.691	-192.009
3	Boekwaarde 31 december 2010	15.969	44.241	23.928	84.138
Mutaties gedurende periode					
4	Investerings	631	11.663	4.455	16.749
5	Desinvesteringen	-1	-2.639	-5.890	-8.530
6	Afschrijvingen	-2.818	-9.933	-11.372	-24.123
7	Afschrijvingen desinvesteringen	107	2.390	5.374	7.871
8	Totaal mutaties	-2.081	1.481	-7.433	-8.033
9	Aanschafwaarde einde periode	28.343	156.839	99.184	284.366
10	Cumulatieve afschrijvingen	-14.455	-111.117	-82.689	-208.261
11	Boekwaarde 31 december 2011	13.888	45.722	16.495	76.105

De overige materiële vaste activa betreffen met name hardware en software. Zelfontwikkelde software is niet geactiveerd; alleen van derden gekochte software is geactiveerd voor zover geen sprake is van een jaarlijkse betaalplicht. Kunst is niet geactiveerd onder de materiële vaste activa maar als niet in de balans opgenomen activa verantwoord.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn in onderstaande tabel opgenomen:

		Afschrijvingspercentage
Grond en gebouwen	Verbouwingen	10%
	Installaties en inventarissen	
	Installaties	10%
	Meubilair	10-20%
	Kantoormachines	20%
	Stoffering	12,5%
	Audio-visuele middelen	12,5%
	Overige	20%
Overige materiële vaste activa	Hardware	33,33%
	Software	33,33%
	Overig (geen ICT-activa)	20%

Eigendom

Van een deel van de materiële vaste activa is de Rechtspraak wel economisch eigenaar maar geen juridisch eigenaar. Het betreft hier voornamelijk verbouwingen en bedrijfsinstallaties die zijn geplaatst in panden waarin de rechten zijn gehuisvest. De verbouwingen zijn opgenomen onder de categorie grond en gebouwen, de bedrijfsinstallaties zijn opgenomen in de categorie installaties en inventarissen.

Financiële vaste activa*[2] Vordering Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake vakantiegeden en egalisatierekening*

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Vordering inzake vakantiegeden	21.059	21.059
Vordering inzake dotatie egalisatierekening	0	16.700
Stand	21.059	37.759

De vordering op het Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake de financiering van de te betalen vakantiegeden en dotatie egalisatierekening is ontstaan bij het inwerking treden van het baten-lastenstelsel per 1 januari 2005. Met het Ministerie van Veiligheid en Justitie is geen aflossingsschema overeengekomen en er wordt door de Rechtspraak geen rente berekend.

In 2011 is de vordering inzake de egalisatierekening afgelost.

Vlottende activa**Vorderingen***[3] Overlopende activa*

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Nog te ontvangen bedragen en overige overlopende activa	1.896	1.717
Vooruitbetaalde bedragen	4.177	5.982
Totaal	6.073	7.699

Alle overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.

[4] Liquide Middelen

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de Rechtspraak en bedragen per jaareinde totaal 145,216 miljoen euro.

Het saldo bestaat voor 145,132 miljoen euro uit een rekening-courant met het Ministerie van Financiën en het restant van 84.000 euro betreft kasgeden.

Passiva*[5] Eigen vermogen*

Het verloop van de exploitatiereserve is als volgt:

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Stand 1 januari	18.448	39.296
Bestemming resultaat	19.954	-20.848
Stand 31 december	38.402	18.448

[6] Egalisatierekening

Het verloop van de egalisatierekening is als volgt:

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Stand 1 januari	61.860	83.045
Vrijval egalisatierekening	-10.000	-15.253
Opbrengst/bijdrage meer/minderwerk	-18.798	-5.932
Stand 31 december	33.062	61.860

Op basis van de met de Minister van V&J gemaakte afspraken over de te realiseren en gefinancierde productie heeft de Rechtspraak meerwerk voor een bedrag van 12,9 miljoen euro gerealiseerd. De Rechtspraak heeft de minister daarnaast verzocht een deel van de gerealiseerde minderproductie over 2011 bij de vreemdelingen-zaken (5,9 miljoen euro) niet af te rekenen met de egalisatierekening. De Minister heeft het beroep op de hardheidsclausule gehonoreerd waardoor uiteindelijk een bedrag van 18,8 miljoen euro uit de egalisatierekening wordt onttrokken.

Daarnaast valt in 2011 10 miljoen euro vrij naar aanleiding van met de minister gemaakte afspraken.

[7] Voorzieningen

De balanspost voorzieningen betreft de volgende voorzieningen:

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Reorganisatievoorzieningen	18.040	3.159
FPU-voorziening	1.194	2.138
Voorziening HES-complex	6.527	0
Voorziening BWW & WW-gelden	6.600	0
Overige voorzieningen	350	100
Totaal	32.711	5.397

Reorganisatievoorzieningen

De reorganisatievoorzieningen verloopt als volgt:

Bedragen x € 1.000	31-12-2011	31-12-2010
Stand per 1 januari	3.159	648
Onttrekkingen	-642	-350
Vrijval	-986	0
Dotaties	16.509	2.861
Stand per 31 december	18.040	3.159

De reorganisatievoorzieningen per 31 december 2011 bestaat uit:

- voorziene kosten in verband met de reorganisatie in het kader van de herinrichting gerechtelijke kaart 10,380 miljoen euro;
- voorziene kosten in verband met reorganisatie in het kader van de oprichting van het landelijke diensten-centrum 7,298 miljoen euro;
- kleinere reorganisatie 0,362 miljoen euro.

De periode waarover de reorganisatievoorzieningen zijn gevormd loopt tot en met 2015.

FPU-voorziening

De FPU-voorziening is getroffen vanwege de verplichtingen die bij gerechten zijn ontstaan als gevolg van de aanvullingen FPU die zijn toegekend aan werknemers van de Rechtspraak die gebruik (gaan) maken van de zogenaamde Remkes-regeling. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 2,6 procent (2010: 2,7 procent). In 2011 is 1,045 miljoen euro onttrokken naar aanleiding van uitbetalingen in het boekjaar en is 0,101 miljoen euro toegevoegd in verband met de herziene rente.

Voorziening BWW & WW-gelden

De toekomstige verplichtingen uit hoofde van bovenwettelijke werkloosheidsuitkering en de werkloosheidsuitkeringen zijn in deze voorziening opgenomen. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 2,6 procent. De periode waarover de voorziening BWW & WW-gelden is gevormd loopt tot en met 2022.

Voorziening HES-complex

De voorziening HES-complex is gevormd vanwege de verplichtingen voor het resterende huurcontract van het HES-complex. Dit complex staat volledig leeg en verkoop en/of verhuur is op korte termijn niet verwacht. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde, waarbij rekening is gehouden met een contantmakingspercentage van 2,6 procent. De periode waarover de voorziening HES-complex is gevormd loopt tot en met 2017.

Langlopende schulden

[8] Leningen bij het Ministerie van Financiën

Specificatie Leningen	Bedragen x € 1.000	
	31-12-2011	31-12-2010
Stand per 1 januari lang en kort	89.066	79.556
Aflossing gedurende het jaar	-23.608	-22.015
Leningen aangegaan	16.788	31.525
Stand lang en kort 31 december	82.246	89.066
Kortlopend deel volgend boekjaar	-21.882	-22.743
Stand per 31 december lang	60.364	66.323

De leningen zijn aangegaan ter financiering van de materiële vaste activa. Met het afsluiten van de leningsovereenkomst met het Ministerie van Financiën wordt het rentepercentage vastgesteld.

De rente inzake de leningen varieert, afhankelijk van de looptijd van de lening, van 0,95% tot 4,51%.

Specificatie langlopend deel van de leningen	Bedragen x € 1.000
Deel van de lening dat afgelost wordt in 2013;	18.017
Deel van de lening die afgelost worden in 2014-2017;	37.350
Deel van de lening dat afgelost wordt na 2017.	4.997
Totaal	60.364

[9] Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie

De gemeenschappelijke materiële vaste activa zijn veelal geactiveerd op de balans van de rechtbank omdat die doorgaans de grootste gebruiker is. In de Modelovereenkomsten gemeenschappelijk gebruikte activa, externe en interne diensten is overeengekomen dat het Openbaar Ministerie niet bijdraagt in de afschrijvingskosten maar wel in de aanschafkosten. Dit betekent dat het Openbaar Ministerie niet heeft bijgedragen in de afschrijvingskosten van de gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft

het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan. De bijdrage Openbaar Ministerie is in de balans als vooruitontvangen bedragen Openbaar Ministerie afzonderlijk als passiefpost (langlopende schulden en kortlopende schulden) zichtbaar gemaakt. Als gevolg van nieuwe investeringen komt het voor dat deze balanspost wordt verhoogd. Parallel met de afschrijvingskosten valt deze schuld vrij ten gunste van het resultaat, zodat, per saldo, de afschrijvingskosten van het Openbaar Ministerie-deel van de bestaande gemeenschappelijke activa niet drukken op het resultaat.

Specificatie Vooruitontvangen OM	Bedragen x € 1.000	
	31-12-2011	31-12-2010
Stand per 1 januari lang en kort	4.495	5.344
Vrijval gedurende het jaar	-893	-1.814
Schulden aangegaan	961	965
Stand lang en kort 31 december	4.563	4.495
Kortlopend deel volgend boekjaar	-923	-1.000
Stand per 31 december lang	3.640	3.495

Specificatie langlopend deel vooruitontvangen bedragen OM	Bedragen x € 1.000
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2013;	874
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt in 2014-2017;	2.257
Deel van vooruitontvangen bedragen OM dat vrijvalt na 2017.	509
Totaal	3.640

Kortlopende schulden

[10] *Overlopende passiva*

Bedragen x € 1.000	31-12-2011		31-12-2010	
Nog te betalen bedragen				
Reservering vakantiegelden	26.014		26.251	
Eindejaaruiterkering incl. sociale lasten	3.811		3.977	
Rentekosten	368		336	
Overig	18.593		25.215	
Vooruitontvangen bedragen				
Lening Ministerie van Financiën (kortlopend deel < 1 jaar)	21.882		22.743	
Vrijval vooruitontvangen bedragen OM (kortlopend deel < 1 jaar)	923		1.000	
Totaal	75.685		82.142	

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Niet uit de balans bijkomende activa en verplichtingen

Niet in de balans opgenomen activa

Kunst

De historische aanschafwaarde van de aanwezige kunst ultimo 2011 is circa 1,9 miljoen euro (2010: circa 1,9 miljoen euro).

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

De verplichtingen met betrekking tot door de Rechtspraak gehuurde panden bedragen in 2012 circa 107 miljoen euro (2011: circa 104 miljoen euro). De huurverplichtingen hebben betrekking op contracten die qua looptijd zeer uiteenlopen, waarbij het langstlopende contract als einddatum het jaar 2039 heeft. Huurverplichtingen nemen in de komende jaren gestaag toe. Dit effect ontstaat door de combinatie van de volgende factoren:

- daling door de afschrijvingen bij de RGD met effect op de huurprijsbepalingen;
- stijging door herinvesteringen nodig zijn om de panden functioneel op niveau te houden;
- stijging doordat de kosten van nieuwe contracten (uitbreidingen ofwel vervanging van huisvesting) hoger liggen dan de kosten van lopende contracten;
- stijging door indexatie;
- stijging door introductie van een nieuw stelsel financiering rijkshuisvesting.

Facilitaire verplichtingen

Deze verplichtingen bedragen voor boekjaar 2012 circa 17 miljoen euro en hebben betrekking op kosten voor onder andere beveiliging, catering en schoonmaak.

Juridische claims

De verplichtingen met betrekking tot de juridische claims zullen niet leiden tot significante verplichtingen.

Toelichting op de geconsolideerde Staat van baten en lasten

[11A] Bijdrage kerndepartement Ministerie van Veiligheid en Justitie

Dit betreft de totale bijdrage zoals die door de Minister van Veiligheid en Justitie is verstrekt

Opbouw budgettair kader Rechtspraak (x € 1.000)				
		2011		2010
Stand Miljoenennota		912.611		913.218
Mutaties Voorjaarsnota	32.575		-8.652	
Mutaties Najaarsnota / Slotwet	-340		0	
Totaal begrotingsbijstelling		32.235		-8.652
Bijdrage uit egalisatierekening		10.000		15.253
Verrekening Landelijke Bureau Mediation		0		-132
Verrekening bijdrage gerechtskosten		225		-866
Totaal beschikbaar		955.071		918.821

In de bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is een bijdrage in de gerechtskosten begrepen die in 2011 4,1 miljoen euro (2010: 4,5 miljoen euro) bedraagt. Deze bijdrage is gelijk aan de gemaakte gerechtskosten [18]. De gerealiseerde gerechtskosten worden volledig vergoed.

[11B] Overige bijdrage van Ministerie van Veiligheid en Justitie

Overige bijdrage (x € 1.000)	2011	2010
OM-bijdrage Spir-it	14.127	20.512
Bijdrage OM SSR	10.401	11.117
Kluwer/SDU bijdrage OM en Hoge Raad	1.268	1.246
DJI/ Expertisecentrum CvT rechtbank Utrecht	139	258
Bijdrage V&J griffierechten	257	0
Totaal	26.192	33.133

Over 2011 is 33 miljoen euro aan “bijdragen derden” begroot. De totale realisatie over 2011 bedraagt 25 miljoen euro en is ten opzichte van de begroting gedaald, door de opheffing van Bistro en een afname van de bijdrage OM Spir-it.

[12] Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten (x € 1.000)	2011	2010
Parketpolitie rechtbank Amsterdam	5.949	5.950
Accountantskamer	806	648
Medisch tuchtrecht	244	416
Nova-baten SSR	325	*314
Afkoop DVO OM Zutphen	800	0
Overig	1.281	*1.105
Totaal	9.405	*8.433

* zie toelichting onder “grondslagen voor waardering van activa en passiva, algemeen”

[13] Bijdrage meer/minder werk

Dit betreft het saldo van meer- en minderwerk van productie zoals dat door de Rechtspraak is gerealiseerd ten opzichte van de met de Minister van Veiligheid en Justitie gemaakte afspraken bij het vaststellen van de begroting. Deze wordt afgerekend tegen 70% van de afgesproken tarieven. Voor 2011 heeft de Rechtspraak de Minister de afrekening met de egalisatierekening vastgesteld op 18,8 miljoen euro.

[14] Personele kosten

Personele kosten (x € 1.000)	2011
Salarissen	550.122
Sociale lasten	49.779
Pensioenpremies	73.745
Overige personele kosten	65.507
Totaal	739.153

De personele kosten zijn te relateren aan het gemiddeld aantal werknemers bij de Rechtspraak. Hierover geeft tabel 12 Aantal medewerkers en formatie Rechtspraak in het Jaarverslag Rechtspraak 2011 nadere informatie. Het totale aantal fte's 2011 stand december is 8.696 (2010: 8.949).

Pensioenregeling

De werknemers van de Rechtspraak vallen onder de pensioenregeling van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Een toegezegde pensioenregeling die in de jaarrekening wordt gekenmerkt als een toegezegde-bijdrage-regeling waarbij premies worden betaald op basis van het salaris in het betreffende jaar. De Rechtspraak heeft voor deze pensioenregeling geen andere wettelijke of feitelijke verplichting indien een tekort zich voordoet bij het ABP. Wanneer echter de premiebetaling niet meer kostendekkend is, kan dit bij de Rechtspraak leiden tot ofwel een aanpassing van de premie dan wel een versoering van de pensioenregeling.

Bestuursbezoldiging

De voorzitter en de drie leden van de Raad voor de rechtspraak worden bezoldigd op basis van artikel 86 van de Wet op de rechterlijke organisatie juncto artikel 1 en 2 van het Besluit rechtspositie leden gerechtshoven en Raad voor de rechtspraak juncto artikel 7 en bijlage 3 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. De totale bezoldiging 2011 van de voorzitter en de leden van de Raad voor de rechtspraak bedraagt 675.000 euro.

Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens

Geen van de functionarissen van de Rechtspraak ontvangt een beloning die hoger is dan het grensbedrag (193.000 euro) zoals dat is opgenomen in de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

[15] Materiële kosten

Materiële kosten (x € 1.000)	2011	2010
Huisvestingskosten	116.112	109.615
Exploitatiekosten	104.731	119.007
Totaal	220.843	228.622

Onder de exploitatiekosten zijn de accountantshonoraria opgenomen. De totale accountantshonoraria die de accountants en de accountantsorganisaties met betrekking tot het desbetreffende boekjaar ten laste van de Rechtspraak hebben gebracht voor de diverse controle- en adviesdiensten zijn als volgt:

Accountantshonoraria (x € 1.000)	2011	2010
Accountantscontrole	1.301	982
Andere assuranceopdrachten	348	388
Belastingadviesdiensten	6	4
Overige dienstverlening	55	84
Totaal	1.710	1.458

[16] Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten [zie ook 1] worden verminderd als gevolg van de vrijval van de balanspost Vooruitontvangen Bedragen Openbaar Ministerie. Het betreft hier de door het Openbaar Ministerie verstrekte bijdrage in de aanschaf van gemeenschappelijke activa. Door haar bijdrage in de aanschafkosten heeft het Openbaar Ministerie haar deel van de afschrijvingskosten immers al voldaan.

Afschrijvingskosten (x € 1.000)	2011	2010
Totaal afschrijvingen [1]	24.123	23.983
-/- Vrijval correcties overig	-379	-246
-/- Vrijval vooruitontvangen OM	-893	-1.814
Afschrijvingskosten	22.851	21.923

[17] Rentekosten

Het betreft hier de rentelasten als gevolg van de door het Ministerie van Financiën verstrekte leningen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa.

[18] Gerechtskosten

Onder gerechtskosten worden verstaan de kosten die het gerecht maakt gedurende of als gevolg van de behandeling van een aan de rechter voorgelegde zaak. Deze gerealiseerde kosten worden volledig vergoed.

Den Haag, 11 april 2012

Namens de Rechtspraak

Voorzitter Raad voor de rechtspraak
F.W.H. van den Emster

Lid Raad voor de rechtspraak
J.G. Pot

5.3 Overige gegevens

5.3.1 Resultaatbestemming

In het Besluit financiering rechtspraak 2005 zijn specifieke afspraken op financieel gebied opgenomen. In deze afspraken is voor de bestemming van het exploitatiesaldo geregeld, in artikel 17 lid 5 en 6, dat het exploitatieresultaat van de rechtspraak wordt toegevoegd aan of in mindering gebracht op de exploitatiereserve van de rechtspraak. Tevens zijn er afspraken gemaakt over de samenstelling en maximale omvang van het duurzaam aan de rechtspraak verbonden vermogen. In overeenstemming met het bovenstaande wordt voorgesteld het exploitatieresultaat over 2011 ten gunste van de reserves te brengen. Dit voorstel is in de balans per 31 december 2011 verwerkt, en verklaard in de toelichting op de reserves.

5.3.2 Controleverklaring

Aan: de leden van de Raad voor de rechtspraak

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag opgenomen jaarrekening van de Rechtspraak gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011, met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

De Raad voor de rechtspraak is op grond van artikel 104 van de Wet op de rechterlijke organisatie verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, in overeenstemming met de eisen voor financiële verslaggeving, zoals uiteengezet in de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag. De Raad voor de rechtspraak is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand moeten zijn gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen. De Raad voor de rechtspraak is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de financieel rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het, grond van artikel 104, vijfde lid van de Wet op de rechterlijke organisatie, geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Ministerie van Justitie - Raad voor de rechtspraak. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Onze controle omvat tevens een toetsing op de financieel rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en de balansmutaties.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening door de Raad voor de rechtspraak, en voor het getrouwe beeld daarvan, de financieel rechtmatige totstandkoming van baten en lasten en balansmutaties gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Raad voor de rechtspraak. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de Raad voor de rechtspraak gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Rechtspraak per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met de eisen voor financiële verslaggeving zoals uiteengezet in de jaarrekening.

Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten alsmede de balansmutaties tot stand gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Tevens melden wij dat het jaarverslag van de Rechtspraak, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Den Haag, 24 april 2012

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.E. Westerhout-van Kimmenade RA MGA

Voetnoten

[1] Artikel 46c Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

[2] Artikel 46c Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

[3] Artikel 46h Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.

[4] Gerechtscoördinatoren Europees recht.

[5] Een klein deel van de instroom en productie valt buiten de gepresenteerde overzichten. Het betreft de bijzondere kamers, megazaken, commissies van toezicht, tuchtrecht en het werk van de rechter-commissaris strafzaken.

[6] Vanaf 2011 tellen de zogenaamde akten en verklaringen bij de sector kanton niet meer mee. In de tabellen en de analyses zijn daarom de akten en verklaringen in 2011 en in voorgaande jaren niet meegenomen.

[7] In 2011 tellen de zaken die gezamenlijk gezag betreffen die voorheen bij de sector kanton telden mee bij de sector civiel. Voor 2011 werden die als kantonzaken geteld. Het gaat om circa 45.000 zaken. Bij scheidingszaken is de toename het gevolg van een vernieuwde registratie waarbij voorlopige voorzieningen vaker als aparte zaak worden geteld.

[8] Bedoeld zijn de 45.000 verschoven gezamenlijk gezagzaken.

[9] Procedures over verkeersboetes vallen niet allemaal onder Mulderzaken. Wanneer ze gefiscaliseerd zijn, zijn het belastingzaken. Onder dwangmiddelen wordt verstaan het inbeslagnemen van het rijbewijs of voertuig van de betrokkene of het gijzelen van de persoon zelf.

[10] In 2011 zijn meer dan 9,7 miljoen verkeersboetes gegeven, ruim 1,2 miljoen minder dan in 2010.

[11] Belasting personenautos en motorrijwielen, Eurovignet zwaar transport, Wet zware motorvoertuigen.

[12] Werden voorheen het aantal zaken geteld over ondertoezichtstellingen (OTS), vanaf 2011 wordt het aantal betrokken pupillen geteld. Omdat er gemiddeld meer dan 1 pupil voorkomt in een OTS-zaak, neemt het aantal hierdoor toe.

[13] Omdat tussen zaken grote verschillen in behandel tijden kunnen bestaan, wordt het productievolume ook vertaald naar werklast of gewogen productie. Daarbij worden vastgestelde weegfactoren gebruikt.

[14] De gezamenlijke gezagsverzoeken, ongeveer 45.000, telden tot en met 2010 als kantonzaak en sinds 2011 als familierechtelijke zaak binnen de civiele sector.

[15] Eind 2011 is de telwijze verbeterd, maar dat kon niet met terugwerkende kracht plaatsvinden.

[16] Bij de gewogen productie wordt gewerkt met vastgestelde weegfactoren die recht doen aan de bewerkelijkheidsverschillen tussen zaken. De vanaf dit jaar gehanteerde weegfactoren wijken in geringe mate af van de oude. Het heeft vrijwel geen invloed op de berekende ontwikkeling in werklast.

[17] Inclusief raadsheren.

[18] Dit ondanks dat de ultimobezetting (op 31 december) in 2011 is afgenomen ten opzichte van (31 december) 2010.

[19] De niet-personele (materiële) kosten zijn gecorrigeerd voor inflatie. Daarvoor is gebruik gemaakt van de prijsontwikkeling intermediair verbruik overheid.

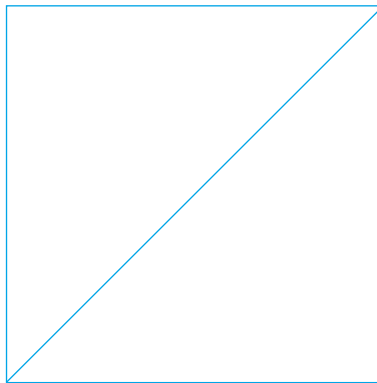
[20] De personele kosten zijn gecorrigeerd voor de loonontwikkeling bij de overheid, waarbij gebruik is gemaakt van de loonvoet voor de sector overheid.

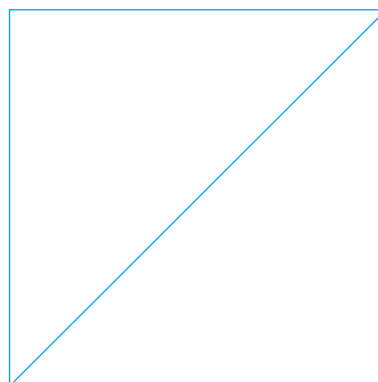
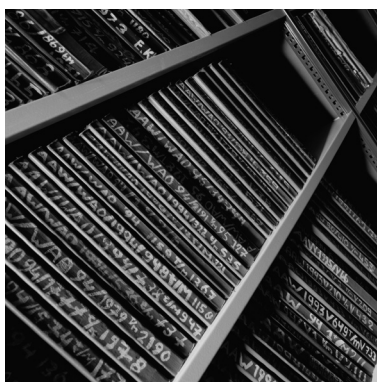
[21] Omdat de weegfactoren dit jaar enigszins zijn aangepast, verschillen deze indexcijfers met die van voorgaande jaarverslagen; het gaat om zeer geringe verschillen.

2

Deel

Cijfers

Tabel 1: instroom Rechtspraak in 2007-2011 (aantal zaken, afgerond op tientallen)

	2007	2008	2009	2010	2011	Groei 2011	Groei 2010
Kantonsector rechtbanken	951.500	1.057.120	1.152.770	1.166.150	1.095.350	-6%	1%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	497.300	561.150	660.120	658.460	607.460	-8%	0%
Familiezaken	192.650	216.760	243.820	266.700	253.490	-5%	9%
Strafzaken	168.330	172.300	147.220	148.910	138.710	-7%	1%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	93.210	106.910	101.610	92.090	95.700	4%	-9%
Sector civiel rechtbanken	263.870	265.910	283.290	289.130	324.180	12%	2%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	107.690	102.030	113.750	118.290	109.730	-7%	4%
Familiezaken*	129.630	136.320	138.830	142.210	190.170	34%	2%
Presidentrekestes	26.550	27.560	30.720	28.640	24.290	-15%	-7%
Sector bestuur rechtbanken	118.950	116.090	117.710	113.220	113.060	0%	-4%
Bestuurszaken	46.390	45.000	46.180	44.830	44.360	-1%	-3%
Vreemdelingenzaken	48.450	45.800	49.050	45.690	42.100	-8%	-7%
Belastingzaken	24.110	25.290	22.480	22.700	26.600	17%	1%
Sector straf rechtbanken	222.680	220.630	218.010	200.920	202.140	1%	-8%
Appelcolleges	64.280	64.620	66.940	66.270	67.630	2%	-1%
Handelszaken	9.790	9.720	10.400	10.120	10.090	0%	-3%
Familiezaken	4.340	4.890	5.320	5.460	6.080	11%	3%
Belastingzaken	3.190	3.500	3.040	3.570	3.980	11%	17%
Strafzaken	38.680	37.910	39.570	38.500	38.620	0%	-3%
CRvB + CBb**	8.280	8.600	8.600	8.620	8.870	3%	0%
Totaal Rechtspraak	1.621.280	1.724.360	1.838.720	1.835.690	1.802.370	-2%	0%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

*vanaf 2011 inclusief gezamenlijk gezagsverzoeken welke voordien werden behandeld door de sector kanton; instroom 2011 is gelijkgesteld aan de productie van 44.680 zaken.

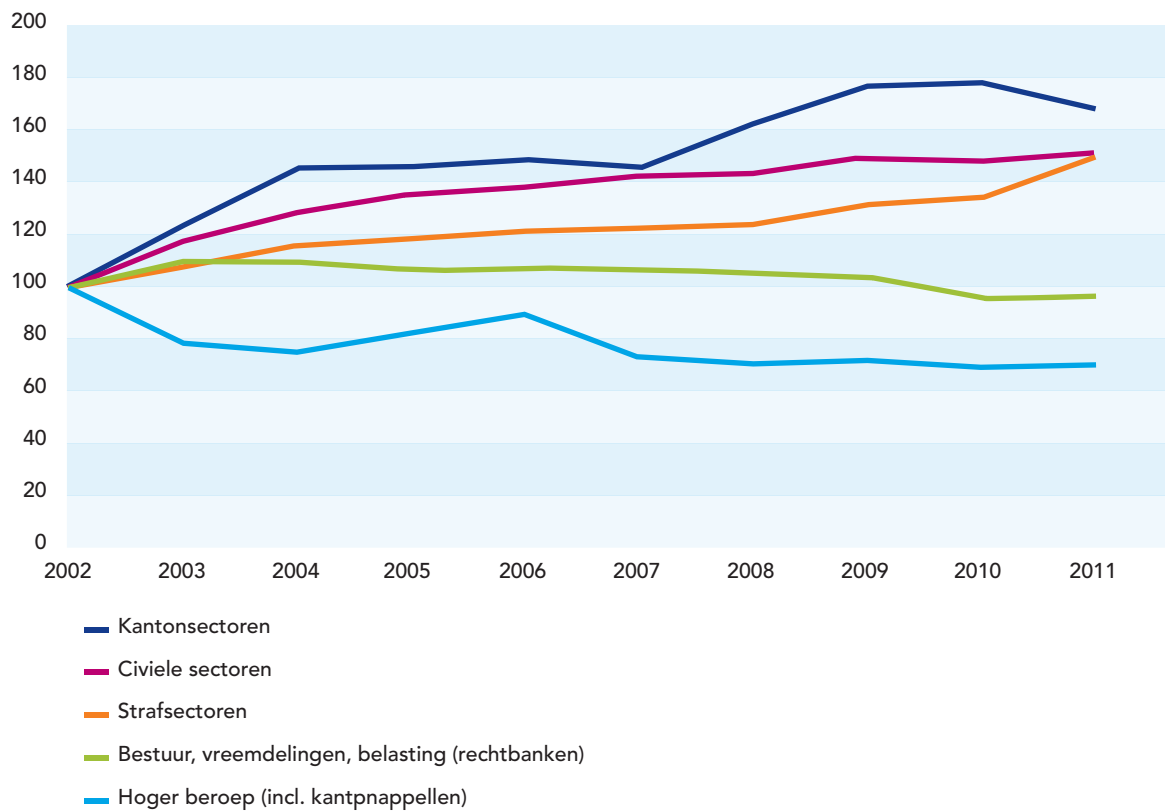
**CRvB 7% en CBb -16%

Tabel 2: instroom naar sector, 2005-2011 (aantal zaken afgerond op honderdtallen)

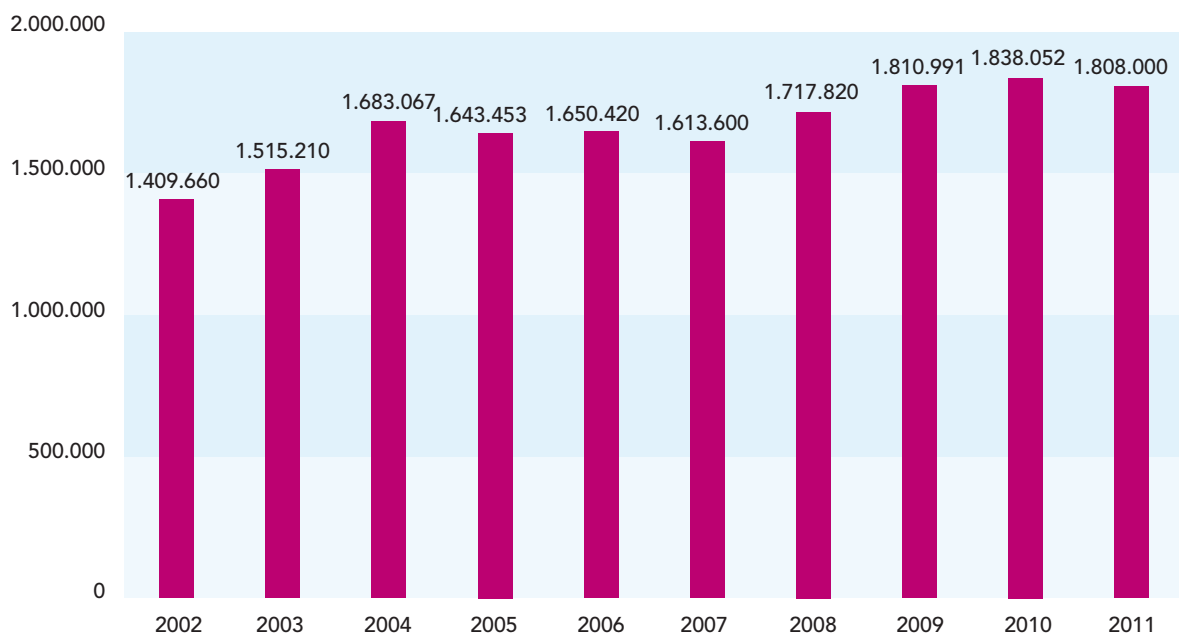
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kantonsectoren	952.200	968.400	951.500	1.057.100	1.152.800	1.166.200	1.095.400
Civiele sectoren	255.100	261.400	263.900	265.900	283.300	289.100	324.200
Strafsectoren	222.200	225.500	222.700	220.600	218.000	200.900	202.100
Bestuur, vreemdelingen, belasting	135.500	145.700	119.500	116.300	117.700	113.200	113.100
Hoger beroep	60.700	62.100	63.800	64.400	66.900	66.300	67.600
Totaal	1.625.600	1.663.100	1.621.300	1.724.300	1.838.700	1.835.700	1.802.400

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Figuur 1: instroom 2002- 2011, geïndexeerd (2002=100)

Figuur 2: totale productie rechtspraak 2002-2011 (excl. akten)

Tabel 3: productieontwikkeling (x 1.000) in 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Realisatie (absolute productie)	1.643	1.650	1.614	1.718	1.811	1.838	1.808
Groei absolute productie	-2%	0%	-2%	6%	5%	1%	-2%
Groei werklast (gewogen productie)	-1%	-3%	-1%	2%	3%	3%	2%
Productie t.o.v. de afspraak met de Minister	107%	101%	98%	104%	103%	102%	96%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 4: productiegroei naar instantie en sector 2011

	Groei zaken %	Groei werklast (gewogen productie, minuten)	Groei werklast (gewogen productie, prijs)
Rechtbanken	-2%	2%	2%
Kantonsector rechtbanken	-6%	-1%	-2%
Sector civiel rechtbanken	14%	4%	4%
Sector straf rechtbanken	1%	3%	3%
Sector bestuur rechtbanken (incl. belasting- en vreemdelingenzaken)	-2%	1%	0%
Appelcolleges	3%	4%	4%
Civiele zaken	4%	3%	3%
Belastingzaken	13%	8%	9%
Strafzaken	3%	7%	7%
CRvB	-1%	-2%	-2%
CBb	-5%	-	-
Totaal	-2%	2%	2%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 5: productie Rechtspraak in 2008-2011 (aantal zaken afgerond op tientallen)

	2008	2009	2010	2011	Groei 2011	Groei 2010	Groei 2009	Groei 2008
Kantonsector rechtbanken	1.057.440	1.134.430	1.164.530	1.093.110	-6%	2%	8%	11%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	561.900	650.550	661.600	609.640	-8%	2%	16%	15%
Familiezaken	213.020	237.280	264.770	241.760	-9%	12%	11%	12%
Strafzaken	172.170	146.990	144.240	139.550	-3%	-2%	-15%	2%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	110.350	99.620	93.910	102.160	9%	-6%	-10%	21%
Sector civiel rechtbanken	262.470	280.110	289.560	330.550	14%	3%	7%	0%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	102.010	111.740	118.420	115.750	-2%	6%	10%	-6%
Familiezaken*	133.050	138.130	142.770	191.330	34%	3%	4%	4%
Presidentrekestes	27.410	30.230	28.380	23.470	-17%	-6%	10%	4%
Sector bestuur rechtbanken	115.720	113.550	120.920	118.510	-2%	6%	-2%	-11%
Bestuurszaken	45.460	44.410	46.960	47.670	2%	6%	-2%	-7%
Vreemdelingenzaken	45.090	45.860	50.740	43.520	-14%	11%	2%	-21%
Belastingzaken	25.180	23.290	23.220	27.330	18%	0%	-8%	2%
Sector straf rechtbanken	219.390	217.460	195.910	197.000	1%	-10%	-1%	2%
Appelcolleges	62.410	65.690	67.030	68.980	3%	2%	5%	-3%
Handelszaken	10.350	10.740	10.940	10.850	-1%	2%	4%	-3%
Familiezaken	4.560	5.390	5.720	6.460	13%	6%	18%	14%
Belastingzaken	2.790	3.370	3.660	4.130	13%	8%	21%	-15%
Strafzaken	36.370	37.610	37.820	38.790	3%	1%	3%	-4%
CRvB + CBb**	8.340	8.570	8.900	8.750	-2%	4%	3%	-2%
Totaal Rechtspraak	1.717.430	1.811.240	1.837.960	1.808.150	-2%	1%	6%	6%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

*vanaf 2011 inclusief gezamenlijk gezagsverzoeken; 2011: 44.680 zaken

**CRvB -1% en CBb -5%

Tabel 6: productie ten opzichte van de afspraken met de Minister, 2011

	begroting afspraken in aantallen	productie in aantallen	productie t.o.v. afspraken
Rechtbanken	1.812.130	1.739.170	96%
Kantonzaken excl. akten en Mulder adres onbekend	1.187.110	1.083.130	91%
Civiele zaken exclusief akten en verklaringen	307.050	340.530	111%
Reguliere bestuurszaken	48.620	47.670	98%
Vreemdelingenzaken	53.340	43.520	82%
Belastingzaken	19.940	27.330	137%
Strafzaken excl. overtredingen	196.080	197.000	100%
Gerechtshoven	57.900	60.230	104%
Civiele zaken	16.880	17.310	103%
Strafzaken	37.850	38.790	102%
Belastingzaken	3.170	4.130	130%
CRvB	7.880	7.480	95%
CBb	1.260	1.280	102%
Totaal Rechtspraak	1.879.170	1.808.150	96%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Civiel is inclusief competentiegranszaken.

Tabel 7: de productie ten opzichte van de instroom in 2008-2011
(aantal zaken afgerond op tientallen)

	Instroom 2011	Productie 2011	Productie t.o.v. instroom 2011	Productie t.o.v. instroom 2010	Productie t.o.v. instroom 2009	Pproductie t.o.v. instroom 2008
Kantonsector rechtbanken	1.095.350	1.093.110	100%	100%	99%	100%
Handelszaken (incl. arbeidszaken en kort gedingen)	607.460	609.640	100%	100%	99%	100%
Familiezaken	253.490	241.760	95%	99%	97%	98%
Strafzaken	138.710	139.550	101%	97%	100%	100%
Mulderzaken (excl. adres onbekend)	95.700	102.160	107%	102%	98%	103%
Sector civiel rechtbanken	324.180	330.550	102%	100%	99%	99%
Handelszaken, insolventies en kort gedingen	109.730	115.750	105%	100%	98%	100%
Familiezaken	190.170	191.330	101%	100%	99%	98%
Presidentrekestes	24.290	23.470	97%	99%	98%	99%
Sector bestuur rechtbanken	113.060	118.510	105%	107%	96%	100%
Bestuurszaken	44.360	47.670	107%	105%	96%	101%
Vreemdelingenzaken	42.100	43.520	103%	111%	93%	98%
Belastingzaken	26.600	27.330	103%	102%	104%	100%
Sector straf rechtbanken	202.140	197.000	97%	98%	100%	99%
Appelcolleges	67.630	68.980	102%	101%	98%	97%
Handelszaken	10.090	10.850	108%	108%	103%	106%
Familiezaken	6.080	6.460	106%	105%	101%	93%
Belastingzaken	3.980	4.130	104%	103%	111%	80%
Strafzaken	38.620	38.790	100%	98%	95%	96%
CRvB + CBb	8.870	8.750	99%	103%	100%	97%
Totaal Rechtspraak	1.802.370	1.808.150	100%	100%	99%	100%

Akten en verklaringen zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 8: werkvoorraad ultimo 2008 t/m 2011 (afgerond op tientallen) - deel 1

	Werkvoorraad 2008	Werkvoorraad 2009	In verhouding tot instroom-volume	Voorraad 2009 Groei t.o.v. 2008
Rechtbanken				
Civiel				
Handelszaken	90.130	89.270	-1%	-1%
Familiezaken	36.930	36.380	0%	-1%
Beslissing president /civiel algemeen	6.450	6.680	0%	4%
Bestuur				
Bestuurszaken	25.520	27.190	4%	7%
Vreemdelingenzaken	13.160	16.190	6%	23%
Belastingzaken	16.720	15.920	-4%	-5%
Straf				
Strafzaken	40.980	41.530	0%	1%
Kanton				
Handelszaken	53.650	62.030	1%	16%
Familiezaken	30.220	32.500	1%	8%
Beslissing president /civiel algemeen	1.470	1.530	0%	4%
Strafzaken + mulderzaken	53.920	56.210	1%	4%
Gerechtshoven				
Civiel				
Handelszaken	13.370	12.360	-10%	-8%
Familiezaken	3.410	3.500	2%	3%
Belasting				
Belastingzaken	4.530	4.180	-11%	-8%
Straf				
Strafzaken	18.760	20.720	5%	10%
CRvB	9.680	9.240	-6%	-5%
CBb	1.150	1.620	32%	41%
Totaal	420.050	437.050	1%	3%

Tabel 8: werkvoorraad ultimo 2008 t/m 2011 (afgerond op tientallen) - deel 2

	Werk- voorraad 2010	Voorraad 2010		Werk- voorraad 2011	Voorraad 2011	
		In verhouding tot instroomvolume	Groei t.o.v. 2009		In verhouding tot instroomvolume	Groei t.o.v. 2010
Rechtbanken						
Civiel						
Handelszaken	87.470	-2%	-2%	86.280	-1%	-1%
Familiezaken	35.470	-1%	-3%	34.300	-1%	-3%
Beslissing president /civiel algemeen	6.810	0%	2%	7.660	2%	12%
Bestuur						
Bestuurszaken	24.990	-5%	-8%	21.650	-8%	-13%
Vreemdelingenzaken	11.340	-11%	-30%	10.150	-3%	-10%
Belastingzaken	15.390	-2%	-3%	14.630	-3%	-5%
Straf						
Strafzaken	46.540	2%	12%	51.680	3%	11%
Kanton						
Handelszaken	57.160	-1%	-8%	55.010	0%	-4%
Familiezaken	34.140	1%	5%	45.860	5%	34%
Beslissing president /civiel algemeen	1.400	0%	-8%	1.370	0%	-2%
Strafzaken + mulderzaken	59.040	1%	5%	51.740	-3%	-12%
Gerechtshoven						
Civiel						
Handelszaken	11.690	-7%	-5%	10.810	-9%	-8%
Familiezaken	3.240	-5%	-7%	2.810	-7%	-13%
Belasting						
Belastingzaken	4.090	-3%	-2%	3.920	-4%	-4%
Straf						
Strafzaken	21.400	2%	3%	21.230	0%	-1%
CRvB	8.900	-5%	-4%	9.100	3%	2%
CBb	1.690	5%	4%	1.580	-9%	-7%
Totaal	430.760	0%	-1%	429.780	0%	0%

Tabel 9a: gemiddelde doorlooptijden van procedures in weken, 2008 t/m 2011

	2008	2009	2010	2011	Groei 2011
Rechtbanken, sector kanton					
Handelszaak verweer met enquete, descente of pleidooi	47	41	43	49	15%
Handelszaak verweer zonder enq., desc. of pleidooi	19	15	17	17	-1%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	1	1	1	2	16%
Ontbindingsprocedure arbeidsovereenkomst met verweer (definitiewijziging sinds 2011)				8	
Overige beschikkingen (handel en huur)	16	18	26	15	-43%
Familiezaak	5	4	5	6	15%
Kort geding	5	5	5	5	2%
Rechtbanken, sector civiel					
Handelszaak met verweer	61	61	59	61	3%
Handelszaak zonder verweer (verstek)	6	6	6	6	9%
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	8	7	8	9	7%
Beëindigde faillissementen	113	114	111	106	-5%
Scheidingszaak	16	16	16	15	-1%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	8	6	5	7	37%
Overige familiezaak (bv. adoptie)	23	24	24	24	-2%
Kort geding	7	6	6	6	-2%
Rechtbanken, sector straf					
Strafzaak (meervoudig behandeld=MK)	15	15	17	18	8%
Uitwerken vonnis strafzaak voor hoger beroep (MK)	17	17	17	15	-6%
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	5	5	5	6	19%
Rechtbanken, sector bestuur					
Bodemzaak bestuur regulier	46	45	47	44	-6%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	6	6	7	6	-10%
Belastingzaak	54	53	53	52	-2%
Vreemdelingenzaak	30	29	32	22	-31%
Gerechtshoven					
Handelszaak	72	72	65	61	-6%
Familiezaak	31	33	34	36	5%
Belastingzaak	85	79	82	74	-10%
Strafzaak (MK en EK)	33	38	42	44	5%
Uitwerken arrest t.b.v. cassatie	24	22	23	22	-3%
College van Beroep voor het bedrijfsleven					
Bestuurszaak	76	80	87	83	-5%
Voorlopige voorziening	7	7	7	6	-4%

Vervolg tabel 9a: gemiddelde doorlooptijden van procedures in weken, 2008 t/m 2011

	2008	2009	2010	2011	Groei 2011
Centrale Raad van Beroep					
Bestuurszaak	83	77	73	90	24%
Voorlopige voorziening	8	7	10	8	-20%

Tabel 9b: lengte van procedures; percentage zaken binnen de norm afgezet tegen de norm: 2009 t/m 2011

	Norm		Realisatie ¹⁾			Ontwikkeling
	%	binnen	2009	2010	2011	2011 t.o.v. 2009
Rechtbanken, sector kanton						
Handelszaken met verweer	90%	1 jaar	96%	95%	95%	-1%
	75%	6 maanden	81%	78%	79%	-3%
Beschikking arbeidsontbinding op tegenpraak	90%	3 maanden	95%	96%	94%	-1%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90%	15 dagen	91%	84%	77%	-16%
Beschikking geregelde arbeidsontbinding	90%	15 dagen	77%	83%	86%	11%
Kort geding	90%	3 maanden	95%	96%	97%	2%
Overtreding	80%	1 maand	88%	88%	92%	5%
Mulderzaak	80%	3 maanden	80%	80%	78%	-3%
Rechtbanken, sector civiel						
Handelszaken met verweer	80%	2 jaar	86%	87%	87%	1%
	70%	1 jaar	62%	63%	62%	0%
Handelszaken zonder verweer (verstek)	90%	1 maand	73%	76%	72%	-1%
Verzoekschriftprocedure handel (vooral insolventie)	90%	3 maanden	86%	84%	83%	-4%
Beëindigde faillissementen	90%	3 jaar	72%	77%	81%	12%
Scheidingszaak	95%	1 jaar	94%	93%	94%	0%
	50%	2 maanden	58%	62%	65%	11%
Alimentatie en bijstandsverhaal	90%	1 jaar	94%	93%	93%	0%
Omgangs- en gezagszaken	80%	1 jaar	82%	81%	84%	1%
Beschikking verzoekschriftprocedure kinderrechter	90%	3 maanden	90%	92%	91%	1%
Kort geding	90%	3 maanden	91%	92%	92%	0%
Rechtbanken, sector straf						
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	90%	6 maanden	85%	84%	83%	-3%
Politierechterzaak (incl. economische)	90%	5 weken	86%	84%	85%	-1%
Strafzaak bij de kinderrechter (enkelvoudig)	85%	5 weken	83%	82%	77%	-8%
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	95%	2 weken	100%	99%	100%	0%
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85%	4 maanden	81%	80%	83%	2%

Vervolg tabel 9b: lengte van procedures; percentage zaken binnen de norm afgezet tegen de norm: 2009 t/m 2011

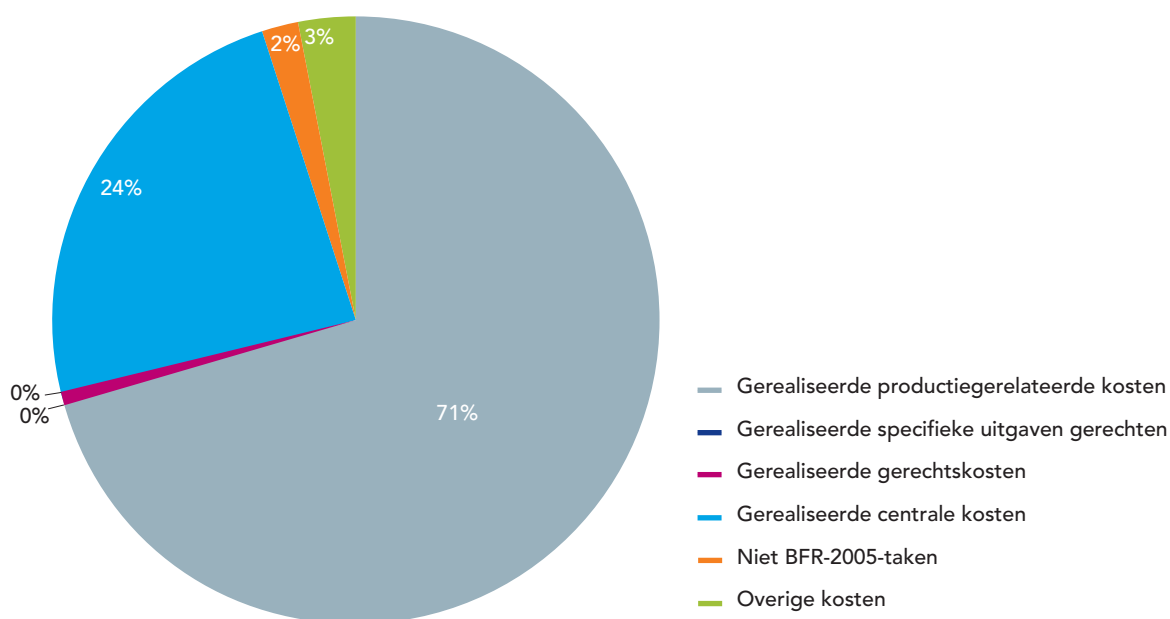
	Norm		Realisatie ¹⁾			Ontwikkeling
	%	binnen	2009	2010	2011	2011 t.o.v.
Rechtbanken, sector bestuur	%	binnen	%	%	%	
Bodemzaak bestuur regulier	90%	1 jaar	71%	68%	77%	9%
	70%	9 maanden	47%	49%	60%	28%
Voorlopige voorziening bestuur regulier	90%	3 maanden	95%	94%	95%	0%
Bodemzaak belasting lokaal	90%	9 maanden	42%	48%	62%	47%
Bodemzaak rijksbelastingen	90%	1 jaar	51%	53%	63%	25%
Bodemzaak vreemdelingen	90%	9 maanden	67%	57%	75%	13%
Gerechtshoven	%	binnen	%	%	%	
Handelszaak dagvaarding	80%	2 jaar	71%	74%	79%	12%
Handelsrekest	90%	3 maanden	70%	70%	71%	1%
Familierekest	90%	1 jaar	87%	85%	88%	2%
Belastingzaak	85%	1 jaar	30%	42%	48%	59%
Strafzaak MK (=meervoudig behandeld)	85%	9 maanden	67%	55%	55%	-17%
Strafzaak EK	90%	6 maanden	44%	36%	29%	-34%
Strafzaak EK kantonzaak	90%	6 maanden	55%	67%	70%	27%
Raadkamerzaken m.b.t. voorlopige hechtenis	95%	2 weken	45%	55%	55%	21%
Raadkamerzaken niet voorlopige hechtenis	85%	4 maanden	61%	46%	54%	-11%

1) Vetgedrukt zijn de realisatiepercentages die gezien de norm nog duidelijk (4% of meer) tekortschieten.

Tabel 10: kostenspecificatie 2011 (bedragen x € 1.000)

Gerealiseerde productiegerelateerde kosten		681.062
Gerealiseerde specifieke kosten gerechten		103
Gerechtskosten		4.168
Gerealiseerde centrale kosten		234.757
Bijdrage in de huisvestingskosten gerechten	111.590	
ICT	67.634	
Opleidingen	20.593	
Bureau Raad	22.372	
Overig	12.568	
Nief-BFR 2005 taken		14.810
Tuchtrecht	3.827	
Commissies van Toezicht	4.885	
Niet wettelijke taken	6.099	
Overige kosten		29.681
Megazaken	15.911	
Bijzondere kamers	7.130	
College van Beroep voor het bedrijfsleven	6.640	

Figuur 3: kostenspecificatie 2011

Tabel 11a: gerealiseerde minuentarieven 2011

	Minuentarief (euro)	
	RA	JO+
Rechtbanken		
Civiel	1,99	3,40
Bestuur (excl. VK)	1,52	2,78
Straf	2,35	3,48
Kanton	2,24	4,41
Bestuur VK	2,78	3,90
Belasting	1,95	2,73
Gerechtshoven		
Civiel	2,10	2,95
Straf	2,37	2,81
Belasting	2,39	2,30
Bijzondere colleges		
Centrale Raad van Beroep	3,23	1,70

Tabel 11b: gerealiseerde productgroepprijs versus afgesproken prijs 2011 (euro)

	Gerealiseerd	Afgesproken	Vershil
Rechtbanken			
Civiel	741	894	154
Bestuur (excl. VK)	1.942	2.015	74
Straf	920	874	-46
Kanton	138	140	1
Bestuur VK	1.058	855	-203
Belasting	889	1.106	217
Gerechtshoven			
Civiel	4.003	3.615	-388
Straf	1.535	1.316	-219
Belasting	3.913	3.057	-856
Bijzondere colleges			
Centrale Raad van Beroep	3.323	3.321	-2
College van Beroep voor het bedrijfsleven	geen prijs	-	-

* Exclusief 2% doelmatigheid

Tabel 12: aantal medewerkers en formatie rechtspraak (excl. de landelijke diensten die voor OM en ZM werken), 2008-2011

	31-12-2008		31-12-2009		31-12-2010		31-12-2011	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Rechterlijke ambtenaren	2.397	2.176	2.418	2.203	2.502	2.275	2.448	2.230
Gerechtsambtenaren (direct)	5.690	5.031	5.703	5.081	5.797	5.138	5.584	4.935
Totaal medewerkers direct	8.087	7.207	8.121	7.284	8.299	7.413	8.032	7.165
% van totaal	82%	82%	82%	82%	83%	83%	83%	82%
Staftaken Gerechten (GA indirect) *	1.614	1.467	1.693	1.555	1.650	1.495	1.685	1.531
Gemeenschappelijk Beheer (GA indirect) **	115	106	50	46	46	41	0	0
Totaal medewerkers indirect	1.729	1.573	1.743	1.601	1.696	1.536	1.685	1.531
% van totaal	18%	18%	18%	18%	17%	17%	17%	18%
Totaal personeel direct & indirect	9.816	8.780	9.864	8.884	9.995	8.949	9.717	8.696
Rechterlijke ambtenaren	2.397	2.176	2.418	2.203	2.502	2.275	2.448	2.230
% van totaal	24%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	26%
Gerechtsambtenaren direct en indirect	7.419	6.604	7.446	6.682	7.493	6.674	7.269	6.466
% van totaal	76%	75%	75%	75%	75%	75%	75%	74%
Totaal personeel direct & indirect	9.816	8.780	9.864	8.884	9.995	8.949	9.717	8.696

* = 85% van de totaal geregistreerde staftaken bij gerechten

** = 70% van de totaal geregistreerde staftaken bij het Gemeenschappelijk Beheer

Tabel 13: bezetting landelijke diensten en projecten OM/Rechtspraak, 2008-2011

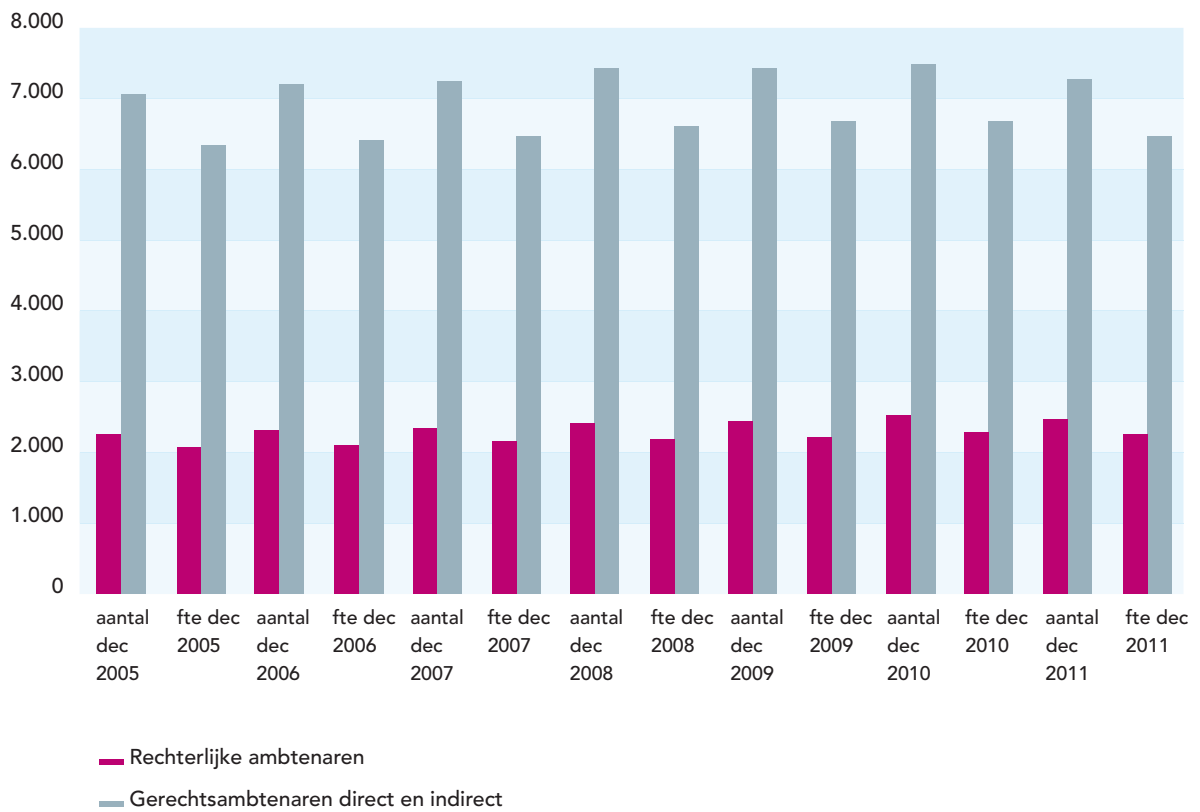
Landelijke diensten en projecten (SSR, Spir-it & Prisma)	31-12-2008		31-12-2009		31-12-2010		31-12-2011	
	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte	aantal	fte
Rechterlijke ambtenaren	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	4	4
Gerechtsambtenaren	504	477	494	472	453	428	448	425

Het betreft hier het totale personeelsbestand van SSR, Spir-it (voorheen ICTRO) en (t/m 2010) dienst Prisma.

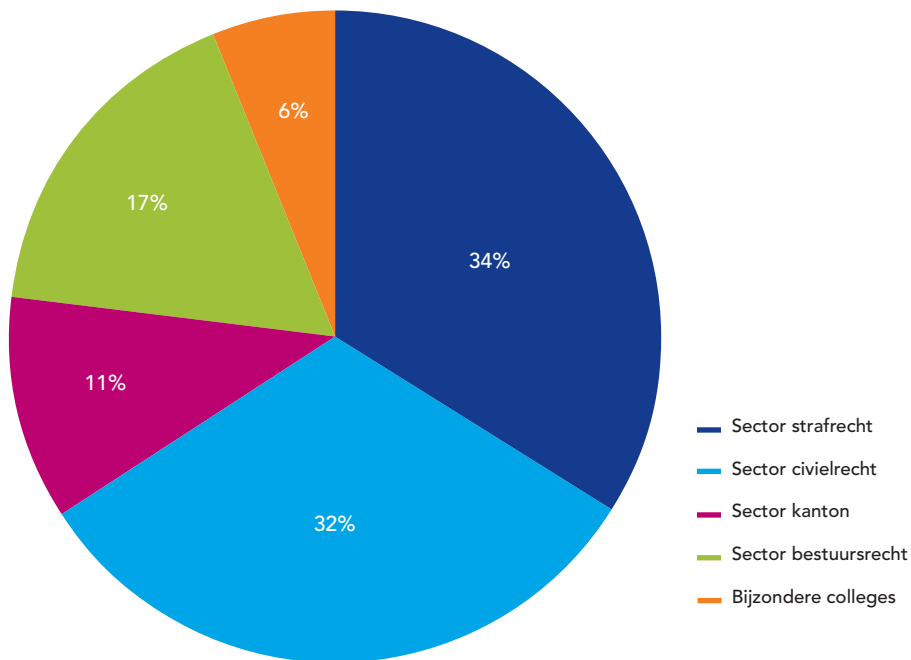
De SSR wordt door de Rechtspraak en het OM gezamenlijk gefinancierd.

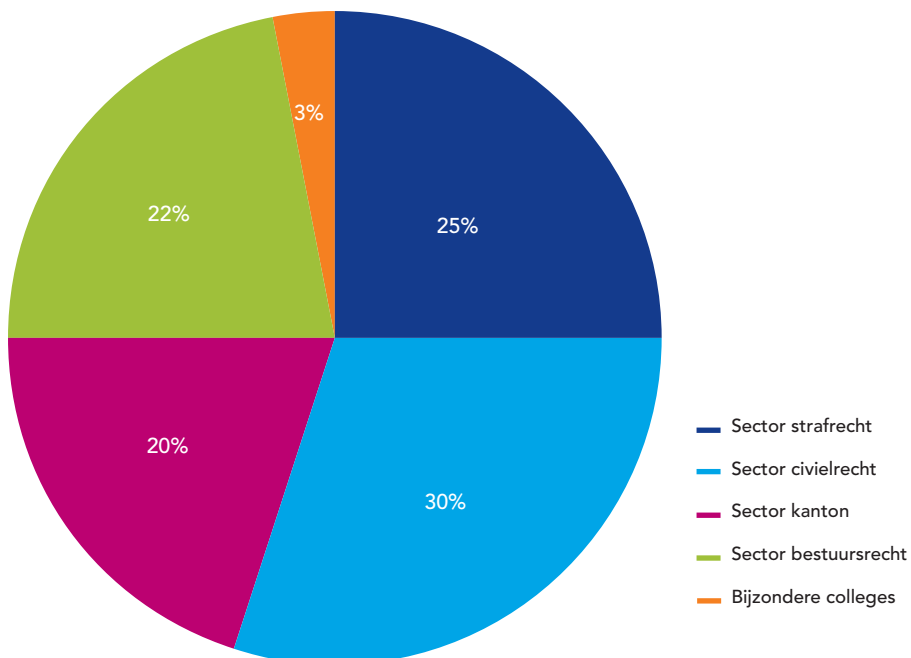
Figuur 4: aantal medewerkers en formatie rechtspraak 2005-2011

Figuur 5: gemiddelde bezetting (in fte) per sector rechters (rechterlijke ambtenaar), 2011

Figuur 6: gemiddelde bezetting (in fte) per sector niet-rechters (gerechtsambtenaren), 2011

Tabel 14: man-vrouw verdeling primair proces, 2008-2011

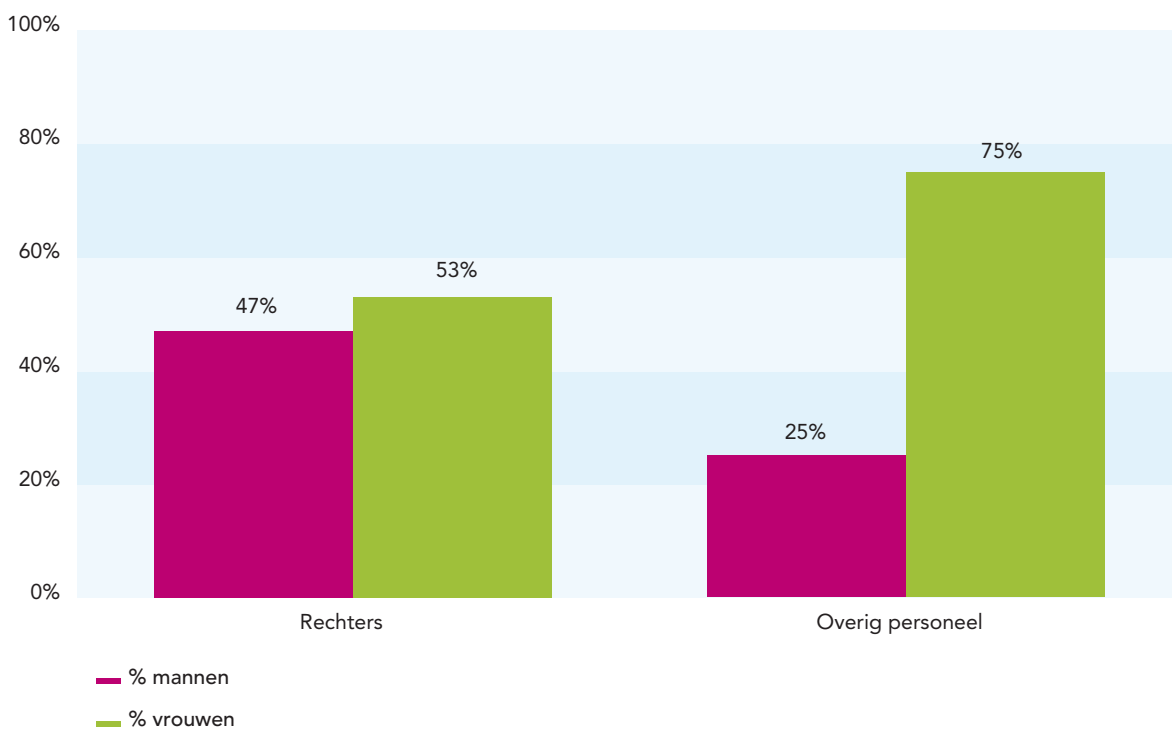
	Aantal 31-12-2008			Aantal 31-12-2009			Aantal 31-12-2010			Aantal 31-12-2011		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Rechters	1.190	1.207	2.397	1.181	1.237	2.418	1.193	1.309	2.502	1.140	1.308	2.448
	50%	50%	100%	49%	51%	100%	48%	52%	100%	47%	53%	100%
Overi personeel (direct)	1.505	4.198	5.703	1.505	4.198	5.703	1.508	4.289	5.797	1.421	4.163	5.584
	26%	74%	100%	26%	74%	100%	26%	74%	100%	25%	75%	100%

Tabel 15: man-vrouw verdeling in functies als rechterlijk ambtenaar, 2008-2011

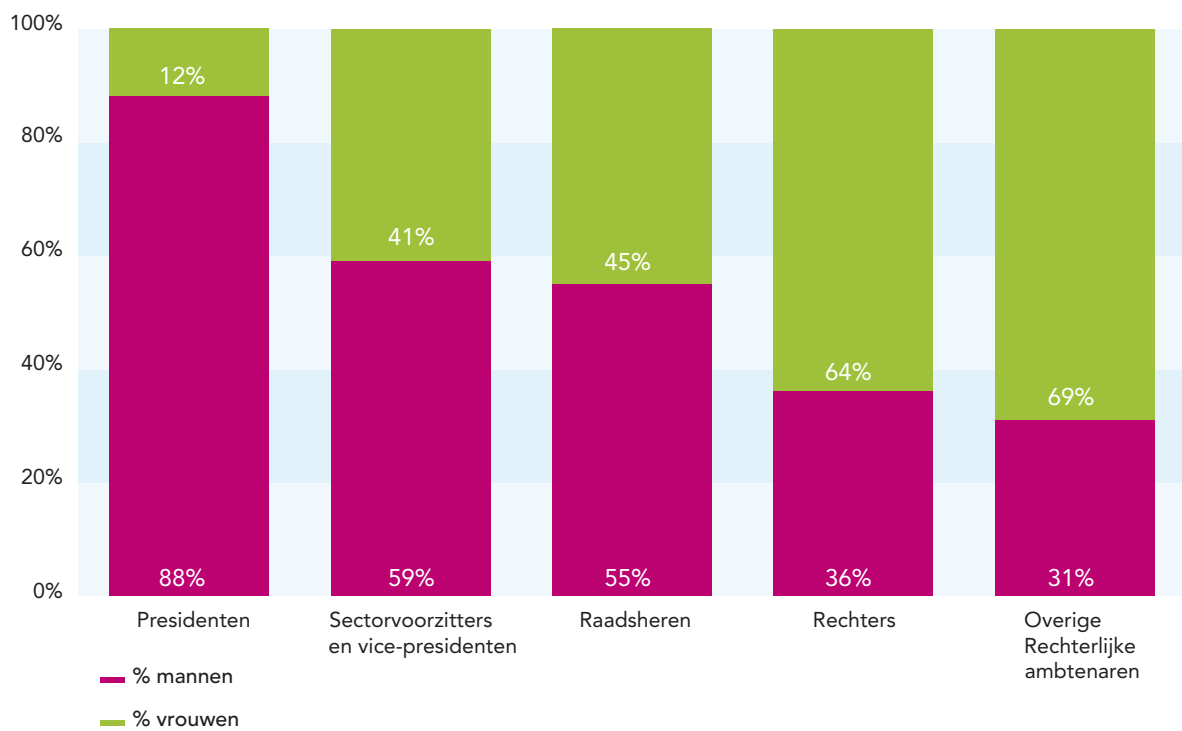
	Aantal 31-12-2008			Aantal 31-12-2009			Aantal 31-12-2010			Aantal 31-12-2011		
	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal
Presidenten (voorzitter van bestuur)	24	3	27	22	3	25	23	3	26	23	3	26
Hof / bijzonder college	8	0	8	7	0	7	6	1	7	6	1	7
Rechtbank	16	3	19	15	3	18	17	2	19	17	2	19
Sectorvoorzitters (lid van bestuur) en (coördinerend) vice-presidenten	629	373	1.002	627	410	1.037	577	390	967	455	318	773
Hof / bijzonder college	150	67	217	147	77	224	155	80	235	84	32	116
Rechtbank	479	306	785	480	333	813	422	310	732	371	286	657
Raadsheer	154	119	273	160	127	287	169	137	306	230	188	418
Rechter	341	615	956	328	604	932	373	677	1.050	397	713	1.110
Overige rechterlijke ambtenaren	42	97	139	43	94	137	47	96	143	35	79	114
Totaal rechters	1.190	1.207	2.397	1.180	1.238	2.418	1.189	1.303	2.492	1.140	1.301	2.441

Overige rechterlijke ambtenaren betreft rechterlijke ambtenaren in de volgende functies:
gerechtsauditeur tevens plaatsvervanger; gerechtsauditeur; voorzitter/lid van de Raad voor de rechtspraak.

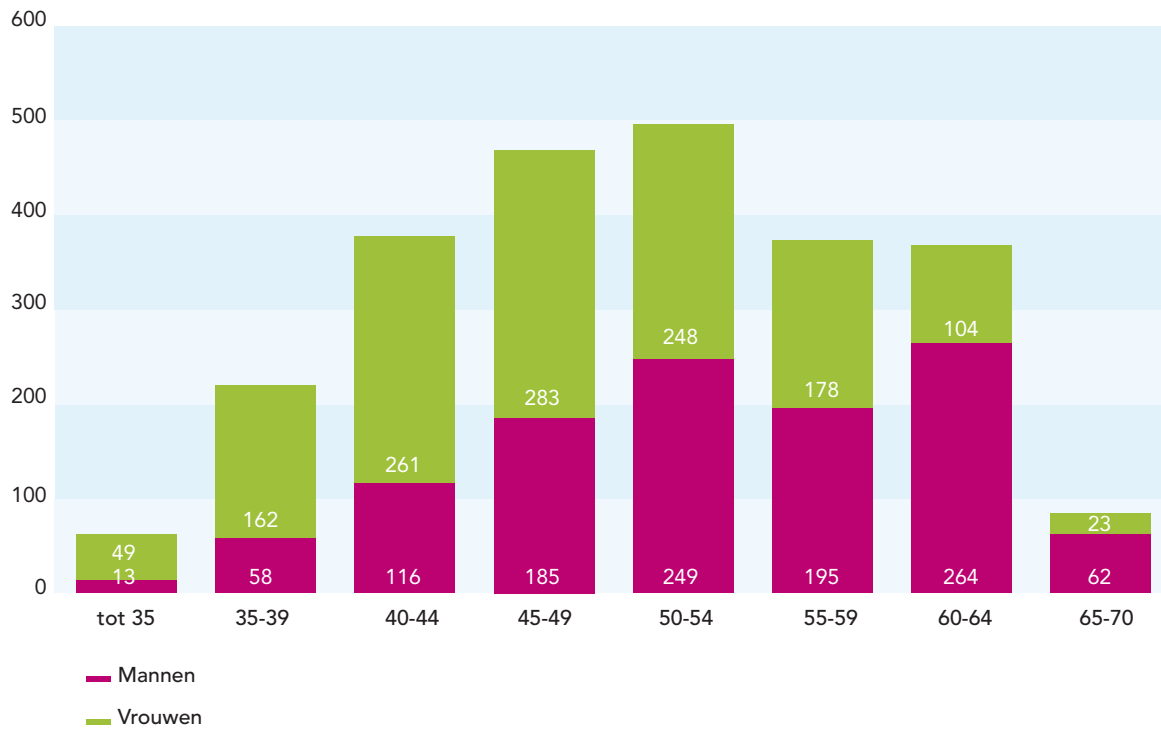
Figuur 7: man-vrouwverdeling primair proces, 31-12-2011

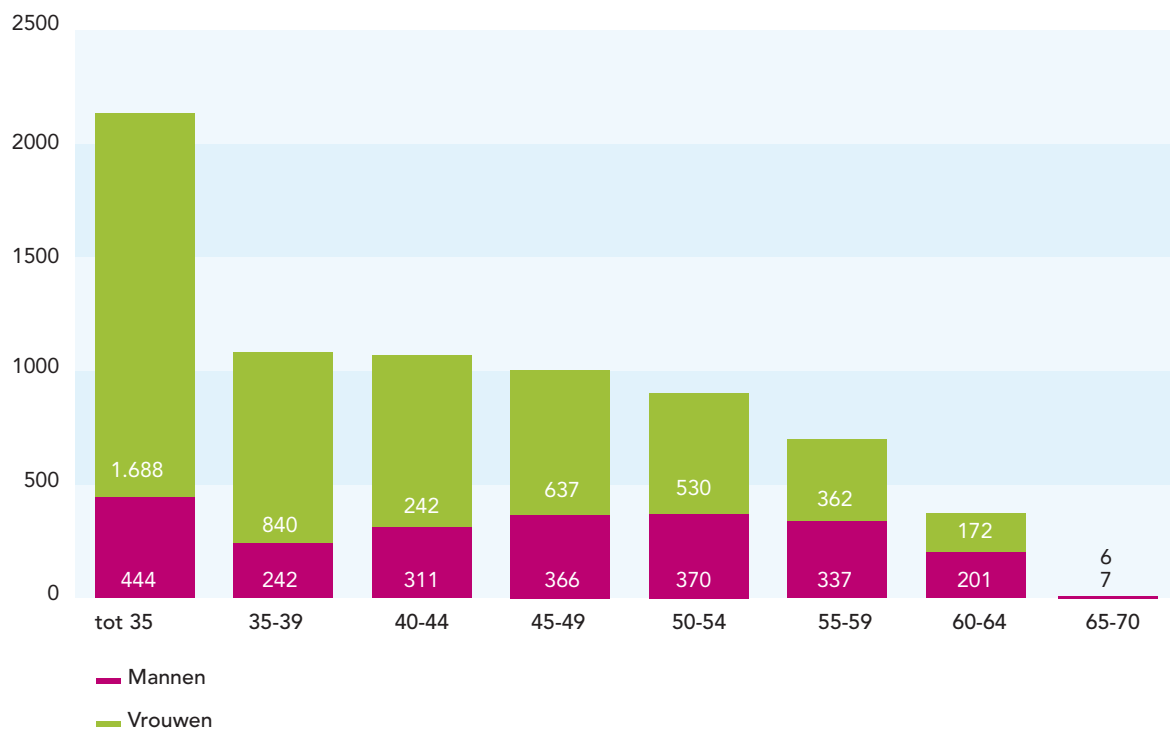
Figuur 8: man-vrouwverdeling rechters naar functie, 31-12-2011

Figuur 9: leeftijd rechters, 31-12-2011

Figuur 10: leeftijd niet-rechters (gerechtsambtenaren), 31-12-2011

Tabel 16: arbeidsverzuim 2008-2011 (excl. zwangerschapsverlof)

	Verzuimpercentage 2008			Verzuimpercentage 2009			Verzuimpercentage 2010			Verzuimpercentage 2011		
	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal	man- nen	vrou- wen	totaal
Rechterlijke ambtenaren + GA (direct & indirect) *	3,6%	5,2%	4,6%	3,8%	5,0%	4,5%	3,5%	5,0%	4,5%	3,8%	5,3%	4,7%
Gemeenschappelijk Beheer (100%)	3,5%	7,9%	5,1%	2,4%	3,7%	2,8%	1,4%	3,7%	2,1%	-	-	-
Landelijke diensten OM en Rechtspraak (100%)	4,0%	6,0%	4,5%	3,6%	6,0%	4,2%	4,1%	7,4%	5,0%	4,4%	7,8%	5,4%
Totaal	3,6%	5,3%	4,6%	3,8%	5,0%	4,5%	3,6%	5,1%	4,5%	3,8%	5,3%	4,7%

* = Alle directe en indirecte ambtenaren m.u.v. parketpolitie

Tabel 17: selectiecommissie rechterlijke macht, 2011

	Totaal
Rio-selectie 2011	
Aantal kandidaten	270
- afgewezen*	229
- aanbevolen	41

* inclusief 5 kandidaten die zichzelf terug hebben getrokken

Tabel 18a: mediations 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	t.o.v 2010
Aantal verwijzingen naar mediation	830	2.133	3.354	3.708	4.183	4.311	3.067	71%
Aantal gestarte mediations	720	1.943	3.062	3.317	3.850	3.937	2.740	70%
Aantal afgeronde mediations	357	1.297	2.495	3.203	3.212	3.605	2.948	82%
- geheel of gedeeltelijk geslaagd	55%	61%	57%	59%	58%	57%	56%	98%
- volledige overeenstemming					50%	50%	48%	97%

Tabel 18b: mediation naar sector, 2011

Type zaak	In 2011 verwezen naar mediation	In 2011 gestarte mediations	In 2011 afgeronde mediations 1)	Geheel of gedeeltelijk geslaagd	Volledige overeen- stemming
Rechtbanken	2.863	2.561	2.785	57%	49%
Kantonzaken	168	146	151	55%	51%
Handelszaken	188	167	167	47%	40%
Familiezaken	2.138	1.947	1.973	55%	45%
Bestuurszaken belasting	119	88	205	80%	79%
Bestuurszaken algemeen, incl vk	250	213	289	62%	56%
Gerechtshoven + CBb + CRvB	204	179	163	44%	40%
Totaal	3.067	2.740	2.948	56%	48%

1) In 2011 afgeronde mediations kunnen vóór 2011 zijn gestart

Tabel 19a: klantwaardering professionals²²

	(Zeer) tevreden	Neutraal	(Zeer) ontevreden	Weet niet/n.v.t.
Algemene tevredenheid	73%	17%	10%	-
Administratieve contacten	63%	34%	3%	1%
- Telefonische bereikbaarheid	75%	19%	6%	8%
- Informatie vooraf	74%	19%	7%	2%
- Nakomen afspraken	71%	22%	7%	10%
- Flexibiliteit maken afspraken	54%	33%	12%	15%
Ontvangst	40%	47%	13%	3%
- Op tijd aanvangen zitting	63%	20%	16%	4%
- Faciliteiten tijdens wachten	47%	35%	18%	5%
- Privacy wachtruimte	31%	38%	31%	6%
Rechterlijk functioneren	78%	19%	4%	2%
- Ruimte voor uw verhaal	82%	12%	6%	3%
- Rechter luistert naar standpunten	81%	12%	7%	3%
- Rechter leeft zich in situatie in	73%	19%	8%	4%
- Deskundigheid rechter	79%	14%	7%	3%
- Onpartijdigheid rechter	78%	15%	7%	3%
- Hoe de rechter u behandelt	84%	12%	5%	3%
Uitspraak	65%	24%	10%	7%
- Motivering beslissing	67%	19%	15%	8%
- Begrijpelijkheid beslissing	71%	18%	11%	8%
- Rechtseenheid beslissingen	56%	32%	11%	20%
Doorlooptijd	46%	27%	27%	3%
Rechtspraak.nl	65%	30%	5%	14%
Digitale bereikbaarheid	40%	38%	21%	27%

²²De antwoordcategorie weet niet/n.v.t. is gepercenteerd over de totale respons van de desbetreffende vraag. De antwoordcategorieën (zeer) tevreden, neutraal en (zeer) ontevreden zijn gepercenteerd over de totale respons minus de antwoordcategorie weet niet/n.v.t.

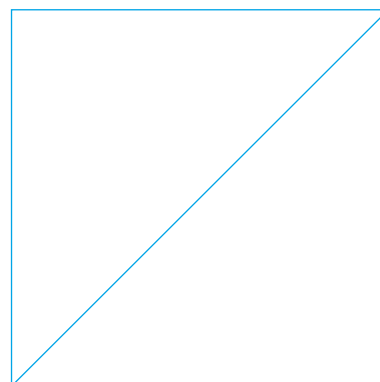
Tabel 19b: klantwaardering justitiabelen²³

	(Zeer) tevreden	Neutraal	(Zeer) ontevreden	Weet niet/n.v.t.
Algemene tevredenheid	81%	13%	6%	-
Bereikbaarheid	67%	30%	3%	39%
- Telefonische bereikbaarheid	72%	25%	3%	51%
- Rechtspraak.nl	64%	32%	5%	60%
- Digitale bereikbaarheid	56%	38%	7%	67%
Ontvangst	56%	40%	4%	-
- Op tijd aanvangen zitting	78%	9%	13%	-
- Faciliteiten tijdens wachten	74%	16%	10%	1%
- Privacy wachtruimte	55%	21%	24%	1%
- Informatie vooraf	71%	16%	12%	7%
Rechterlijk functioneren	87%	12%	2%	-
- Ruimte voor verhaal	87%	7%	6%	1%
- Voorbereiding rechter	82%	12%	6%	4%
- Rechter luistert naar standpunten	91%	5%	4%	1%
- Rechter leeft zich in situatie in	76%	17%	7%	3%
- Deskundigheid rechter	82%	15%	3%	5%
- Onpartijdigheid	79%	15%	5%	2%
- Begrijpelijkheid	91%	6%	3%	-
- Informatie over zaak	81%	10%	9%	11%
Uitspraak	77%	19%	5%	1%
- Motivering beslissing	79%	12%	9%	1%
- Begrijpelijkheid beslissing	84%	9%	7%	1%
Doorlooptijd	55%	17%	29%	1%
Uitleg vervolg procedure	90%	6%	3%	3%

²³De antwoordcategorie weet niet/n.v.t. is gepercenteerd over de totale respons van de desbetreffende vraag. De antwoordcategorieën (zeer) tevreden, neutraal en (zeer) ontevreden zijn gepercenteerd over de totale respons minus de antwoordcategorie weet niet/n.v.t.

Deel 2

Bijlage

Bijlage

Publicaties 2011

Rechtstreeks

Rechtstreeks nr. 1-2011

Titel: Rechtspraak in het nieuws: het jaar 2010

Uitvoering: dr. P.C. Ruigrok, mr. N. Ismaili en mr. M.M.P. Goelema

Rechtstreeks nr. 2-2011

Titel: Doe-het-zelf-rechtspraak: steun voor eigenrichting

Uitvoering: dr. N. Haas

Rechtstreeks nr. 3-2011

Titel: Blind vertrouwen: de norm van rechterlijke integriteit

Uitvoering: dr. mr. J.E. Soeharno

Rechtstreeks nr. 4-2011

Titel: Sharia(&)rechtspraak: Rechtsontwikkelingen in de moslimwereld & Nederland

Uitvoering: prof. dr. J.M. Otto

Rechtspraaklezing 2011

Titel: Rechtspraak en publiek debat: van speelbal tot gids en baken

Uitvoering: prof. mr. M.E. Chavannes

Research Memoranda

Research Memoranda nr. 1, 2011

Titel: De goede procesorde in beeld

Uitvoering: prof. mr. J.M. Barendrecht, mr. dr. S. van Gulijk, M.A. Gramatikov en mr. P. Sluiter

Research Memoranda nr. 2, 2011

Titel: De jeugdstrafzitting een pedagogisch perspectief.

Uitvoering: S.E. Rap Msc/Ma en prof. dr. I. Weijers

Research Memoranda nr. 3, 2011

Titel: Recidiverisico en straftoemeting

Uitvoering: drs. S.G.C. van Wingerden, prof. dr. mr. M. Moerings en dr. J. van Wilsem

Research Memoranda nr. 4, 2011

Titel: De proeftuin 2010. Organiseren en verantwoorden door de strafrechter

Uitvoering: mr. drs. R. Robroek (Gerechtshof Arnhem en Rijksuniversiteit Groningen)

Research Memoranda nr. 5, 2011

Titel: Rechtspraakverslaggeving in een veranderd medialandschap. Een evaluatie van de Persrichtlijn 2008

Uitvoering: dr. P.C. Ruigrok, dr. B.C.M. Kester, dr. O. Scholten, mr. N. Ismaili en M. Goudswaard

Overige publicaties

Minimumstraffen fase I

Uitvoering: dr. F. van Tulder (Raad voor de rechtspraak) en drs. J. van der Schaaf (tijdelijke medewerker Raad voor de rechtspraak)

Eindproduct: 'Minimumstraffen voor recidive bij zware delicten', digitaal beschikbaar via website Rechtspraak.nl

Onderzoek effecten van TV-serie De rechtbank

Uitvoering: BTC Media Test BV, Amsterdam

Eindproduct: 'Effect 'De rechtbank' op kennis en houding', oplevering in Pdf en Powerpoint-presentatie

200 Jaar gerechtelijke organisatie

Uitvoering: dr. M.W. van Boven e.a.

Eindproduct: boek

Statistische publicaties in samenwerking met WODC en CBS

Uitvoering: Raad voor de rechtspraak, WODC en CBS

Eindproducten: rapporten 'Criminaliteit en rechtshandhaving 2010' en 'Rechtspleging Civiel en Bestuur 2010'

Geactualiseerde factsheets

Uitvoering: Raad voor de rechtspraak

Eindproduct: als pdf opgeleverd, digitaal via Rechtspraak.nl beschikbaar

Nieuw gestarte projecten

Effectieve kantoncomparities

Uitvoering: prof. dr. H.B. Winter (Pro Facto BV) en prof. mr. dr. A.T. (Bert) Marseille (Rijksuniversiteit Groningen)

Minimumstraffen bij recidive fase I, II en III

Uitvoering: dr. F. van Tulder (Raad voor de rechtspraak) en drs. J. van der Schaaf (tijdelijke medewerker Raad voor de rechtspraak)

Specialisatie, vervolg

Uitvoering: prof. mr. C.J.M. Klaassen, dr. ir. T. Havinga en dr. A. Jettinghoff (Radbout Universiteit Nijmegen)

Vervolg TV-onderzoek

Uitvoering: BTC Media Test BV

Derde meting TV-serie De rechtbank

Uitvoering: BTC Media Test BV

Rechterlijke oordeelsvorming onder onzekerheid

Uitvoering: prof. dr. J.H. Sonnemans (Universiteit van Amsterdam) en dr. F. van Dijk (Raad voor de rechtspraak)

Reputatiemanagement

Uitvoering: Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Colofon

Raad van de rechtspraak
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag
t 070 361 9723
f 070 361 9715

voorlichting@rechtspraak.nl
www.rechtspraak.nl

Vormgeving

corps ontwerpers, Den Haag

Uitgave

mei 2012